

การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ

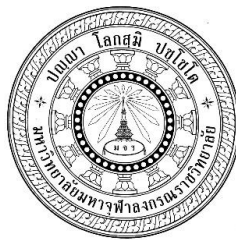
กรุงเทพมหานคร เขต ๑

THE THREEFOLD MANAGEMENT OF LEARNING THE
BOONKIRIYAWATTHU 3 FOCUS FOR THE 1ST SECONDARY
STUDENTS WATNUANNORADIT
PHASI CHAROEN BANGKOK REGION 1

พระมหาจිරศักดิ์ จิรสกโก (สีลาทอง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่๑โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ

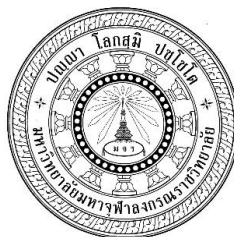
กรุงเทพมหานคร เขต ๑

พระมหาจිරักดิ์ จิรสกโก (สีลาทอง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์นี้เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**The Threefold Management of Learning
the Boonkiriyawatthu 3 Focus For the 1st Secondary
Students Watnuannoradit Phasi Charoen, Bangkok Region 1**

Phramaha Jirasak jirasakko (Seelathong)

A Thesis Submitted in Fulfillment of
the Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Teaching Social Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย เรื่อง
“การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียน
วัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญา
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.ปิ่นทอง ใจสุทธิ)

กรรมการ

(รศ. ดร.สมชัย ศรีนोक)

กรรมการ

(พระวิเทศพรหมคุณ, ดร.)

กรรมการ

(ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ. ดร.สมชัย ศรีนोक

ประธานกรรมการ

พระวิเทศพรหมคุณ, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาจรัสศักดิ์ จิรสกโก)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ

กรุงเทพมหานคร เขต ๑

ผู้วิจัย : พระมหาจิรศักดิ์ จิรสโกโก (สีลาทอง)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษาศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ :

: รองศาสตราจารย์.ดร. สมชัย ศรีนอก, พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ),

พธ.ม. (พุทธศาสนา), พธ.ด. (พุทธศาสนา).

: พระวิเทศพรหมคุณ, ดร., พธ.บ. (มนุษยสงเคราะห์),

M.A., (Political science), Ph.D. (Social Science)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์
ในการวิจัย ดังนี้ คือ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑. ๒) เพื่อศึกษา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ กลุ่มตัวอย่างได้แก่
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ จำนวน
๒๗ คน

ผลการวิจัยพบว่า :

๑. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ
๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$) ที่ ๗.๔๘ ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D) ที่ ๐.๘๐ สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$) ที่ ๖.๕๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ที่
๑.๐๕

๒. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน
เท่ากับ ๑๕.๔๔ สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๑๓.๐๔ และเมื่อทดสอบหาค่าที่ (t – test) พบว่า t
เท่ากับ - ๕.๘๕ มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ ๐.๐๕

Thesis Title : The Threefold Management of Learning the Boonkiriyaawatthu 3 Focuses for the 1ST Secondary Students, Watnuannoradit Phasi Chareon Bangkok Region 1.

Researcher : Phramaha Jirasak Jirasakko (Seelathong)

Degree : Master of Art Teaching Social Studies.

Thesis Supervisory Committee:

: Assoc.Prof. Dr. Somchai Somchai, B.A. (English), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies).

: Phravidhetbormmakoon Dr., B.A. (Humanity and Social Work), M.A. (Political Science), Ph.D. (Social Science)

Date of Graduation : March 19 2019

Abstract

This research was an experimental research. It had the objectives were: 1) to study of the Threefold management of learning the Boonkiriyaawatthu 3 focus for the 1ST Secondary Students, Watnuannoradit Phasi Chareon Bangkok Region 1. 2) To study achievement of the Threefold Training management for learning the Boonkiriyaawatthu 3 focus for the 1ST Secondary Students, Watnuannoradit Phasi Chareon Bangkok Region 1. The exampling groups were the 1ST Secondary Students Watnuannoradit Phasi Chareon Bangkok Region 1 as number of 27 persons.

The result had found that:

1. The points from the Threefold Training management for learning the Boonkiriyaawatthu 3 with the lesson plan number 1 about Buddhist duties, it had average point after studied ($\bar{x}$) at 7.48 then standard deviation (S.D.) at 0.80. It had higher than before studied ($\bar{x}$) at 6.52 standard deviation (S.D.) at 1.05.

2. The result of comparison ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.) of the Threefold management for learning the Boonkiriyaawatthu 3 focus for the 1ST Secondary Students, Watnuannoradit Phasi Chareon Bangkok Region 1. It had point after studied equal 15.44 and higher than before point studied at ($\bar{x}$) at 13.04 and then when it had for (t-test) found that average point equal - 5.85 and had significant level at 0.05.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวិทยานิพนธ์ เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีนั้น ต้องอาศัยความเมตตาของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และพระวิเทศพรหมคุณ,ดร. กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณ พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม ผศ.ดร.,ดร.นิเวศ วงศ์สุวรรณ,นางผกานันท์ ไบศรี,นางกรมล มินมุรินทร์,นางอัมภา จันทะพรหม ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ขอขอบคุณนายพลสวัสดิ์ จิตสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศ ที่ให้ความอนุเคราะห์ทดสอบเครื่องมือวิจัย คณะครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณและอนุโมทนาคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย พระครูปริยัติกิตติธำรงค์ รศ.ดร. ประธานกรรมการ ดร.ปิ่นทอง ใจสุทธิ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก กรรมการ พระวิเทศพรหมคุณ ดร. และดร.นิเวศ วงศ์สุวรรณ กรรมการและเลขานุการ

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา,ครูอาจารย์คณะครุศาสตร์ทุกท่าน ผู้ประสิทธิประสาทวิชาตั้งแต่กำเนิดเกิดมา ที่ให้ทั้งชีวิต ทุนทรัพย์ในการศึกษา กำลังใจ ให้คำปรึกษา แนะนำด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณพระศักดิ์ดา อคฺคปัญโญ ตลอดถึงเพื่อนนิสิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาทุกระดับ/ท่าน ที่ช่วยให้กำลังใจและคำปรึกษา ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คุณค่าของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอถวายเป็นเครื่องบูชาคุณพระรัตนตรัยคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ขอมอบความรู้จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้เป็นข้อมูลในการค้นคว้าต่อไป

พระมหาจිරศักดิ์ จิรสโก (สีลาทอง)

๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓	ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๔	ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๕	สมมติฐานของการวิจัย	๖
๑.๖	นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗	ประโยชน์ที่ได้รับ	๗

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	๘
๒.๒	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	๑๒
๒.๓	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบุญกิริยาวัตถุ ๓	๒๕
๒.๔	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๙
๒.๕	ประวัติสถานศึกษา	๔๓
๒.๖	กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)	๕๕

บทที่ ๓ วิธีการดำเนินงานวิจัย

๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๕๖
๓.๒	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๗
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๗
๓.๔	ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย	๕๗
๓.๕	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๐
๓.๖	การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๐
๓.๗	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๐

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

๔.๑	ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๒
๔.๒	ผลการวิจัย	๖๒
๔.๓	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๖๕

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๖๖
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๖๗
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๗๐

บรรณานุกรม	๗๒
------------	----

ภาคผนวก	๗๗
---------	----

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย	๗๘
--	----

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๘๐
--	----

ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ-แบบประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๘๖
--	----

ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือ	๙๘
---	----

ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกเครื่องมือวิจัย	๑๐๐
---	-----

ภาคผนวก ฉ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	๑๐๒
--------------------------------------	-----

ประวัติผู้วิจัย	๑๒๙
-----------------	-----

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ	๖๓
๔.๒	ตารางที่ ๔.๒ แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ	๖๔
๔.๓	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการทดสอบค่าที (t – test) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑	๖๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๕๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคมมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนในประเทศให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพราะคุณภาพการศึกษาของคนในประเทศเป็นสิ่งชี้้นำการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในอนาคตและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ ก็ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และมาตรา ๘๐ (๓) ได้บัญญัติให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ โดยจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทยมีระเบียบวินัยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข^๑

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียนการใช้สื่อการเรียนที่หลากหลายและการออกแบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, ๒๕๕๐, หน้า ๒๘, หน้า ๔๐-๔๑.

คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้และการนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์^๒

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา และเป็นเครื่องชี้นำสังคม ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ระบุไว้ว่า คนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา โดยมุ่งเน้นให้คนไทยมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีลักษณะเป็นคนดีมีคุณธรรมมีจิตใจสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมอันดีงามมีสติปัญญามีสุขภาพอนามัยที่ดีและมีทักษะในการประกอบอาชีพ^๓ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ ที่ต้องการให้คนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเน้นให้คนไทยเป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายจิตใจความรู้ สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๔ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งดำเนินการตามพระบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขพื้นฐานของความเป็นไทยและปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ ดีงามในการดำเนินชีวิตให้กับผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมก็ได้มีเป้าหมายสำคัญในด้านการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านความซื่อสัตย์สุจริตการรู้จักพึ่งตนเองการมีวินัยตนเองซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษากระทรวงศึกษาธิการจึงให้เป็นวิชาบังคับแก่นักเรียนทุกคนต้องเรียน ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและ

^๒ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒ .

^๓ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, การส่งเสริมศาสนาและพัฒนาจิตใจและการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด, (เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ), ๒๕๔๒.

^๔ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, (กรุงเทพมหานคร : ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๒๑-๒๓.

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเพราะเป็นวิชาที่มีลักษณะพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดรู้จักตัดสินใจพร้อมทั้งรู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสถาบันสังคมมนุษย์กับมนุษย์มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม^๕

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๓ ในหมวด ๑ มาตรา ๖ ได้กำหนดให้การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ต้องยึดแนวการจัดการศึกษาในหมวด ๔ มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในมาตรา ๒๔ (๔) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วน สมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา^๖

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการต่างๆในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่แผ่ขยายเข้ามาในสังคมไทยอย่างไม่หยุดยั้ง รวมทั้งปัญหาวิกฤตการทางเศรษฐกิจสังคมและผลกระทบจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สภาพชีวิตของคนในสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยมุ่งในเรื่องของการแข่งขันและให้คุณค่ากับเรื่องของวัตถุมากขึ้น จนห่างไกลจากเรื่องคุณธรรมจริยธรรม มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังขาดทักษะในด้านการคิดการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี เว็บไซต์ลามกในประเทศไทยขยายตัวสูงขึ้น นอกจากนี้สื่อมวลชนอื่นๆทั้งสื่อโทรทัศน์สิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญกับส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำให้นำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ อาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาการขาดสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว รวมทั้งปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมอื่นๆ^๗

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความ

^๕ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑.

^๖ ราชกิจจานุเบกษา, หมวดที่ ๑ บททั่วไป ความหมายและหลักการ, (เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒).

^๗ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๔๙: หน้า ๑๒-๑๓.

ได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและ^๔

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขันได้ ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล รักษาทุนธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศ สร้างความมั่นคงภายในประเทศ ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยคุกคามข้ามชาติ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบข้อตกลงต่าง ๆ ในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งถึง ตรวจสอบได้ และปราศจากคอร์รัปชัน ซึ่งได้กำหนดให้การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุเป้าหมาย การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐาน ของการพัฒนาประเทศในทุกกระบวน โดยมีกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) เป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกกระบวนมีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”^๕

^๔ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งที่๑พ.ศ.๒๕๖๐(หน้าที่๑).

^๕ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรุงเทพมหานคร,พิมพ์ครั้งที่๑ พ.ศ.๒๕๖๐(หน้าที่๑๑).

บุญกิริยาวัตร ๓ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ, เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี, หลักการทำความดี, ทางทำความดี — *bass of meritorious action; grounds for accomplishing merit*

๑. ทานมัย บุญกิริยาวัตร ทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ — *meritorious action consisting in giving or generosity*

๒. สีลมัย บุญกิริยาวัตร ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดีมีระเบียบวินัย — *meritorious action consisting in observing the precepts or moral behaviour*

๓. ภาวนามัย บุญกิริยาวัตร ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรมจิตใจ — *meritorious action consisting in mental development*^{๑๑}

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความรู้ควบคู่กับความประพฤติที่ดียิ่งตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมโดยนำหลักบุญกิริยาวัตร ๓ มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตร ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

๒. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตร ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑. การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตร ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ก่อนและหลังการเรียนเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตร ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

^{๑๑} พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๔๖.(ที่มา http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_item.php?i=88) , (ข้อมูลเมื่อ ๒ ต.ค. ๒๕๖๑)

๑.๔.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๑๑ ห้อง รวมนักเรียน ๔๐๓ คน

๒) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ห้อง ๑ / ๙ รวมนักเรียน ๒๗ คน

๑.๔.๒ ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ มีตัวแปรต้น และ ตัวแปรตาม ดังนี้

๑. ตัวแปรต้น (Independent Variable)

ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓

๒. ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ตรงตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านสถานที่เพื่อทำการทดลองในการวิจัย คือ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ก่อนกิจกรรมและหลังกิจกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ .๐๕

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ

บุญกิริยาวัตถุ หมายถึง วิธีการทำบุญ หรือหลักการในการทำความดี ๓ ประการคือ

๑. ทานมัย หมายถึง บุญสำเร็จได้ด้วยการบริจาคทาน คือ การทำบุญด้วยการให้ การเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว

๒. สีลมัย หมายถึง บุญสำเร็จได้ด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดีทางกายและวาจา เคารพในกฎระเบียบ การปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามกฎกติกาของสังคม ไม่ทำสิ่งที่ก่อให้เกิดโทษต่อผู้อื่นและสังคม

๓. ภาวนามัย หมายถึง บุญสำเร็จได้ด้วยการภาวนาหรือ การพัฒนาทางจิตใจเพื่อให้เกิดความสงบและเกิดปัญญา อันส่งผลให้ได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ

กรุงเทพมหานคร เขต ๑

รายวิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า (พระพุทธเจ้า คือท่านผู้ตรัสรู้ หรือผู้รู้อย่างแจ่มแจ้ง) ซึ่งแนะนำให้ยกฐานะของมนุษยชาติขึ้นสู่ความบริสุทธิ์ สะอาด (ด้วยศีล) ความสงบระงับ (ด้วยสมาธิ) และความเข้าใจแจ่มแจ้ง (ด้วยปัญญา)

โรงเรียน หมายถึง สถานที่ให้การศึกษา คือ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ

กรุงเทพมหานคร

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

๒. ผู้สอนจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามโดยใช้บุญกิริยาวัตถุ ๓ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. สถานศึกษาสามารถนำผลการเรียนรู้ตามโดยใช้บุญกิริยาวัตถุ ๓ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่นๆได้

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

- ๒.๑ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
- ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบุญกิริยาวัตถุ
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ ประวัติสถานศึกษา
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒.๑.๑ วิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

๒.๑.๒ หลักการของหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะเจตคติ คุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล
๒. เป็นหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
๓. เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น
๔. เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาการจัดการเรียนรู้

๕. เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๖. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุม ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนการเรียนรู้ และประสบการณ์

๒.๑.๓ จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายให้ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตน ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

๓. มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย

๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

๒.๑.๔ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

๑. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนคติของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกวิธีใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

๒. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓. ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับพื้นฐานของหลักการและเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มา

ใช้ ในการป้องกันและแก้ปัญหา มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม

๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จัก หลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

๒.๑.๕ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตน

๒.๑.๖ สารการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาดตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและ

ความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลุกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส.๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส.๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน^๑

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า เป้าหมายหลักของการจัดการเรียนรู้ ระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ไม่ได้เน้นที่อาชีพใดอาชีพ หนึ่ง ไม่ได้เน้นว่าจะต้องพัฒนา ด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะแต่เป็นการเน้น พื้นฐานหลักว่า ให้บุคคลเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตเสียก่อน เพื่อสามารถประกอบอาชีพ หรือดำเนินการอย่างใดอย่าง หนึ่งต่อไปได้อย่างประสบความสำเร็จและมีความสุข โดยมีการศึกษาพื้นฐานพัฒนาบุคคลให้มี คุณลักษณะดังกล่าว และนำ การศึกษาไปเป็นรากฐานสำหรับประกอบอาชีพต่อไป คือ ต้องเป็นคนที่สมบูรณ์ก่อนที่จะไปเป็นครูที่ สมบูรณ์ เป็นหมอที่สมบูรณ์ เป็นทหารที่สมบูรณ์ เป็นนักธุรกิจที่ สมบูรณ์ต่อไป ก็จะต้องเป็นคนดี โดยพื้นฐานเสียก่อน ภารกิจหลักของการจัดการศึกษา คือ ต้องพยายามให้เห็นภาพเป้าหมายหลักให้ สมบูรณ์เสียก่อน โดยการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษา เพื่อให้สามารถวางแผนทางการจัด การศึกษาเป็นไปอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการบุคคลของสังคม และขยายผลไปสู่การ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑๔.

ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^๒

๒.๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory) เป็นกรอบงานวิจัยที่จัดระบบของความรู้หรือข้อมูล และเหตุการณ์เรียนรู้ที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นการจัดระบบใหม่ของประสบการณ์เดิมที่มีมาก่อน หรือเป็นหลักการของการเกิดการเรียนรู้ที่สามารถทำการทดสอบได้ สามารถนำอ้างอิงถึงเหตุการณ์และประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้มีพัฒนาการมาจากทฤษฎีจิตวิทยา ซึ่งมีการศึกษาทดลองเริ่มตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา^๓

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory) การเรียนรู้คือกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยินการสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน^๔

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมเยอร์ (Mayor) ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญและตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อยๆ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ

- ๑) พฤติกรรมควรชี้ชัดและสังเกตได้
- ๒) เงื่อนไข พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ
- ๓) มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด^๕

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์ (Tylor) คือ

๑) ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรม และประสบการณ์บ่อย ๆ และต่อเนื่องกัน

^๒ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา : ชุติวิชาการจัดการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ,กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๙), หน้า ๙๗.

^๓ ผศ. รังสรรค์ บุชยะมา, เอกสารการจัดการเรียนรู้อยู่, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗.

^๔ วิกีพีเดีย, ทฤษฎีการเรียนรู้, ([http:// www.th.wikipedia.org/windex.php](http://www.th.wikipedia.org/windex.php)). (ข้อมูลเมื่อ ๑๙ ธ.ค. ๒๕๖๑).

^๕ ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง,หลักและทฤษฎีการบริหาร การศึกษา,พิมพ์ครั้งที่๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,๒๕๕๔), หน้า ๗๘.

๒) การจัดช่วงลำดับ(Sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้ เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๓) บูรณาการ (Integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่ เรียนเป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม^๖

ทฤษฎีการเรียนรู้ ๘ ขั้นของกาเย่ (Gagne) คือ^๗

- ๑) การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจ ในการเรียนรู้
- ๒) การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ
- ๓) การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความกระะยะสั้นและระยะยาว
- ๔) ความสามารถในการจำ (Retention Phase)
- ๕) ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)
- ๖) การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)
- ๗) การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)
- ๘) การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพสูง องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ จากแนวคิดนักการศึกษาของกาเย่ (Gagne) ประกอบด้วย

- ๑) ผู้เรียน (Learner) มีระบบสัมผัสและระบบประสาทในการรับรู้
- ๒) สิ่งเร้า (Stimulus) คือ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้(๓) การตอบสนอง (Response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้
- ๔) การสอนด้วยสื่อตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne)
- ๕) เร้าความสนใจ มีโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
- ๖) ความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนการตั้งคำถาม
- ๗) บอกวัตถุประสงค์ผู้เรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสนใจ
- ๘) กระตุ้นความจำผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ในการโยงข้อมูลกับความรู้ที่มีอยู่
- ๙) เสนอเนื้อหาขั้นตอนนี้ จะเป็นการอธิบายเนื้อหาให้กับผู้เรียนโดยใช้สื่อชนิดต่าง
- ๑๐) การยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างสามารถทำได้โดยยกกรณีศึกษาการเปรียบเทียบ

^๖ ปราชาญา กล้าพญา และสมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักและทฤษฎีการบริหาร การศึกษา, เรืองเดียวกัน หน้า ๕๗.

^๗ นิรันดร์,ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=๒๗๙๖.๐;wap> (๒๑ ธ ค. ๒๕๖๑).

- ๑๑) การฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรม เป็นการวัดความเข้าใจผู้เรียน
- ๑๒) การให้คำแนะนำเพิ่มเติม เช่น การทำแบบฝึกหัดโดยมีคำแนะนำ
- ๑๓) การสอบเพื่อวัดระดับความเข้าใจ ^๘

๒.๒.๒ ความสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีเกิดจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงที่ต้องอาศัยเหตุผล เพื่อนำไปสู่การเกิดระเบียบกฎเกณฑ์ที่ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ แล้วนำมาตรวจสอบสมมติฐาน เมื่อเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นได้แล้วจึงสรุปความคิดที่เป็นรูปธรรมนั้นออกมาเป็น ทฤษฎีต่อไปแล้วทฤษฎีเหล่านั้น ก็จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป ในการปฏิบัติงานใด ๆ ถ้าหากผู้ดำเนินการปราศจากหลักการและทฤษฎีเป็นแนวทางในการดำเนินงานย่อมประสบปัญหา และอุปสรรคได้โดยง่าย สำหรับการจัดการกระบวนการเรียนรู้นั้น ถ้าเราได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี การเรียนรู้อย่างดีจะเกิดประโยชน์และสามารถนำแนวคิดจากทฤษฎีต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องในโอกาสที่เหมาะสม เรื่องนี้ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ได้สรุปไว้ว่า ทฤษฎีและการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่ควรทำควบคู่กันไปเสมอ ดังคำกล่าวของคิตต์ (Kid, ๑๙๗ อ้างอิงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ๒๕๓๘ : ๓๖) ที่ว่า ทฤษฎีที่ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ เป็นสิ่งที่ไร้ความหมาย และการปฏิบัติงานที่ขาดทฤษฎีก็เปรียบเหมือนคนตาบอด” (Theory without practice is empty, and practice without theory is blind) ^๙

๒.๒.๓ ทฤษฎีการเรียนรู้ในพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยมีแนวคิดที่มนุษย์จะเป็นผู้ประเสริฐได้ด้วยการฝึกฝนพัฒนาตนเองไปตามลำดับสติปัญญาและความพร้อมของแต่ละบุคคล การฝึกฝนหรือการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะมนุษย์ต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโลกในฐานะปัจเจกบุคคล ดังนั้นมนุษย์จึงต้องมีการปรับตัวและพัฒนาตนเองตามความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมในแต่ละยุคสมัย เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข บุคคลสำคัญทางพระพุทธศาสนาและนักการศึกษาแนวพุทธได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ศึกษา” ไว้ว่าคำว่าศึกษาในภาษาไทยอาจจะแคบไป ภาษาบาลีว่า สิกขา ในภาษาสันสกฤตเรียกว่า ศึกษา คำ ๓ คำนี้ แม้จะแตกต่างกันโดยชื่อหรือ

^๘ นิรันดร์, ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า: สังคมศาสตร์และจิตวิทยา, อ้างแล้ว.

^๙ ดร. พรพิมล พรพิระชนม์, การจัดการกระบวนการเรียนรู้, (สงขลา: พิมพ์ที่พิมพ์สงขลา ภาคหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๓.

โดยพยัญชนะแต่ก็เป็นคำคำเดียวกัน สิกขา ในภาษาบาลี หมายถึง การประพฤติปฏิบัติ การทำเพื่อให้
 ดับทุกข์โดยสิ้นเชิงรวมถึงความรู้ด้วย เพราะฉะนั้นความรู้กับการปฏิบัติต้องไปด้วยกันไม่แยกกัน^{๑๐}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า องค์ประกอบภายในทางจิตใจที่มนุษย์มีเป็นพิเศษต่างจากชีวิตแบบอื่นๆ และทำให้มนุษย์มีคุณลักษณะความสามารถเป็นพิเศษเหนือกว่าชีวิตอื่นๆ นั้น ก็คือกุศลธรรม ที่เรียกว่าสติปัญญา ส่วนการเล่าเรียน ผึกฝน อบรมเพื่อนำสติปัญญาที่มีอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ และทำให้แก่กล้ายิ่งขึ้น ก็คือ กระบวนการที่เรียกว่าการศึกษา ถ้ามนุษย์ปราศจากองค์ประกอบที่เรียกว่าสติปัญญา และขาดกระบวนการที่เรียกว่าการศึกษานี้เสียแล้ว ชีวิตมนุษย์ก็จะอยู่ได้อำนาจครอบงำของปัจจัยแวดล้อมทั้งหลาย และหม่นเวียนอยู่ในวงจรสั้นๆ แคบๆ ซ้ำซากชั่วชีวิตแล้วชีวิตเล่า เช่นเดียวกับสัตว์อื่นๆ

แต่ความมีสติปัญญาและการศึกษาได้ช่วยให้มนุษย์มีความเป็นใหญ่ในตนเอง ที่จะพ้นจากอำนาจครอบงำ ของปัจจัยแวดล้อมภายนอก สามารถกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตและสร้างสภาพที่เกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ของตนได้อย่างมากมาย ซึ่งภาวะอันนี้ ถ้าจะหาศัพท์เรียกให้สั้นก็คงจะได้แก่คำว่าอิสรภาพ ซึ่งมีความหมายใน ๒ ลักษณะ คือ ในทางลบ ได้แก่ ความหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของสิ่งอื่น และในทางบวก ได้แก่ ความเป็นใหญ่ในตนเอง^{๑๑}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า เดิมเรามีแต่คำว่า เรียนเวลานี้เมื่อพูดถึงคำว่า เรียนรู้ ในฐานะวิทยาการต่างๆ เรามักนิยมตามแนวคิดตะวันตก เรา ก็เทียบ กับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า learning แต่เดิมเราแปลว่าเรียน การศึกษาก็เท่ากับคำว่า เรียน เท่านั้น เพราะคำว่า เรียน เป็นคำไทยส่วนคำว่า ศึกษา เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต คือ ศึกษา และ ตรงกับภาษาบาลีว่า สิกขา^{๑๒}

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ในหนังสือปรัชญาการศึกษาไทยว่า “การเรียนรู้” ไว้ว่า “การศึกษา (สิกขา) ก็คือการพัฒนาชีวิตที่ดี (มรรค = พรหมจริ

^{๑๐} พุทธศาสนิกชน, การศึกษาคืออะไร, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมบุชา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๙๙-๒๐๐, อ้างใน พระเจ้าตฤงค์ อาจารย์สุโก (ชูศรี) , “การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางปรัชญาการศึกษาไทย ในทัศนะของพุทธศาสนิกชนเพื่อการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน”, ใน พระพุทธศาสนากับการฟื้นตัวจากวิกฤตการณ์โลก รวม บทความประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๗ เนื่องในวันวิสาขบูชาวันสำคัญสากลของโลก, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยสมาคมสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก และสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓๐.

^{๑๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) :ปรัชญาการศึกษาของไทย ภาคพุทธธรรม : แขนงนำการศึกษา (สำนักพิมพ์พลธรรมในเครือบริษัทสำนักพิมพ์เพทแอนด์โฮม จำกัด ,กรุงเทพมหานคร,๒๕๕๖) หน้า ๓.

^{๑๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), “กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย”, ในสาระความรู้ที่ได้จากการสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลการวิจัย,ผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๓๖-๓๗.

ยะ) ซึ่งมีปัญญาเป็นแกนนำโดยตลอด เริ่มด้วยใช้ปัญญาพัฒนาชีวิตไปจนถึงชีวิตที่เป็นอยู่ด้วยปัญญา^{๑๓}

พระไพศาล วิสาโล กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ หมายถึง กระบวนการที่เป็นไปเพื่อความเจริญแห่งปัญญา สารของกระบวนการเรียนรู้แบบพุทธได้ถูกย่อไว้แล้วในพุทธพจน์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเจริญแห่งปัญญา กล่าวคือ การเสวนาสัตบุรุษ การฟังสัทธรรม โยนิโสมนสิการ ธรรมานุธรรมปฏิบัติ” จากพุทธพจน์นี้ สามารถแยกกระบวนการเรียนรู้ ออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ (๑) การรับรู้ ได้แก่ การเสวนาสัตบุรุษ และการฟังสัทธรรม (๒) การคิด ได้แก่ โยนิโสมนสิการ และ (๓) การปฏิบัติ ได้แก่ ธรรมานุธรรมปฏิบัติ^{๑๔}

ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่าการเรียนรู้หรือหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนานั้น เรียกว่า ศึกษา หรือ ศึกษา วิธีชีวิตคือการศึกษ วิธีชีวิตที่ดีประกอบด้วยระบบการอยู่ร่วมกันที่ดี คือ ศีล หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยความปกติ ระบบการอยู่ร่วมกันของชีวิตควรจะต้องประกอบด้วย การพัฒนาจิตและพัฒนาปัญญา ยิ่ง ๆ ขึ้นไปด้วย ทำให้ระบบการอยู่ร่วมกันดียิ่ง ๆ ขึ้น ศีลศึกษา จิตตศึกษา และปัญญาศึกษา ที่เรียกว่าการศึกษาทั้ง ๓ หรือไตรศึกษานั้น เพราะเป็นวิถีชีวิตทั้งหมด วิธีชีวิตทั้งหมดคือการศึกษ การศึกษาจึงไม่ใช่แค่การเรียนรู้วิชา^{๑๕}

สุนน อมรวิวัฒน์ ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ ว่าหมายถึง กระบวนการที่ผัสสะทั้ง ๖ ของมนุษย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เกิด ชาติรู้ (รู้สึก หมายถึง รู้คิด รู้แจ้ง) และมีการกระทำโต้ตอบ ผูกฝนอบรมตนเอง หรือโดยกัลยาณมิตร จนประจักษ์ผล เกิดคุณภาวะ (ความรู้และความดี) สมรรถภาวะ (ความสามารถ) สุขภาวะ (ความผาสุกพอเหมาะพอควร) และอิสรภาวะ (พ้นจากทุกข์และความเป็นทาส)^{๑๖}

จากแนวคิดทฤษฎีข้างต้น สรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา หมายถึง กระบวนการพัฒนาฝึกฝนอบรมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ตรงกับความ เป็นจริง จนเกิดการพัฒนาระบบการคิด นำไปสู่การฝึกฝน ปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องดีงามทั้งต่อตนเองและผู้อื่น อันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

^{๑๓} พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), ปรัชญาการศึกษาไทย ฉบับแก้ไขรวบรวมใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท, ๒๕๒๘), หน้า ๔๘.

^{๑๔} พระไพศาล วิสาโล, กระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: เสขิยธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓-๑๗.

^{๑๕} ประเวศ วะสี, “พุทธธรรมกับอุดมการณ์สำหรับศตวรรษที่ ๒๑”, ในพุทธธรรมกับอุดมการณ์สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ : ปาฐกถาครบรอบ ๖๐ ปี พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๒) : หน้า ๑๑๕-๑๑๖.

^{๑๖} สุนน อมรวิวัฒน์, การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๘.

๒.๒.๔ ทฤษฎีการสอน

การสอน หมายถึง กิจกรรมในการให้ความรู้ หรือให้คำแนะนำ เพราะว่าการสอนมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ทั้งหมด การสอนเป็นงานอย่างหนึ่งของผู้สอนที่มีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ถึงแม้ว่าการเกิดการเรียนรู้นั้น ในบางครั้งอาจจะเกิดขึ้นได้เองโดยไม่ต้องได้รับคำแนะนำอะไรจากผู้ใดเลยก็ได้ แต่ในการให้ความรู้หรือในการให้คำแนะนำนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการ (Process) ในการให้ความรู้หรือให้คำแนะนำ และในการให้คำแนะนำนั้น ผู้สอนต้องให้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย จึงจะทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ง่ายขึ้น และกิจกรรมต่างๆ ทั้งหมดที่กล่าวไว้นั้น อาจหมายถึงสิ่งพิมพ์รูปแบบ บทเรียนทางโทรทัศน์ หุ่นจำลอง ฯลฯ ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ให้กับนักศึกษาหรือในขณะเดียวกัน นักศึกษาก็อาจทำหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ของตัวนักศึกษาเองก็ได้^{๑๗}

หลักการสอน คือกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ของครูไปสู่เด็ก เพื่อให้เด็กเกิดการรับรู้ในกระบวนการการเรียนรู้ ทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ทางอ้อม โดยครูผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีส่วนร่วมวางแผน ลงมือ ลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูต้องจัดการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องสอนให้เกิดการเรียนรู้แบบสมดุล ทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมครอบคลุมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศและสากล เหมาะสมกับวัย ความถนัดความสนใจของผู้เรียนและสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม^{๑๘}

รูปแบบการสอนของครูนั้นมีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่เด่นชัดมีอยู่ ๒ รูปแบบ คือ ๑. รูปแบบการสอนแบบธรรมดา ๒.รูปแบบการสอนแบบนวัตกรรม

๑.รูปแบบการสอนแบบธรรมดา หมายถึงการสอนที่ครูส่วนมากใช้สอนมานาน เพราะการสอนแบบนี้ โดยมากครูผู้สอนจะเน้นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการสอนแบบบรรยาย ครูจะเป็นผู้ประกบกิจกรรมทุกอย่าง ส่วนนักเรียนจะเป็นผู้ฟัง และรับคำสั่งจากครูผู้สอนอย่างเดียว นักเรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพราะครูผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถหรือความคิดเห็นใดๆ ได้ ครูสอนมักยืนสอนอยู่หน้าชั้น ส่วนนักเรียนมักนั่งเรียงแถวหันหน้าเข้าหาครู ถ้านักเรียนคนใดแตกแถวหรือนั่งไม่เรียบร้อย นักเรียนผู้นั้นมักจะถูกครูทำโทษหรือตำหนิว่ากล่าวตักเตือน และการสอนแบบนี้สื่ออุปกรณ์การสอนของครูส่วนใหญ่จะเป็นกระดานดำ ชอล์ก และแบบเรียน หากจะมีสื่ออย่างอื่นบ้างก็เพียงรูปภาพ หรือสื่อที่ครูคิดเองทำเองโดยนักเรียนไม่มีโอกาสร่วมใช้สื่อด้วย

^{๑๗} สุนทร ภูริเวทย์, การออกแบบการสอน Instructional design, (กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗๗-๑๗๘.

^{๑๘} คู่มือการพัฒนาวิชาชีพครู รศ.ดร. อธิยุทธ พึ่งเกียรติ, (โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งที่๓, ๒๕๕๗). หน้า ๑๑.

๒. รูปแบบการสอนแบบนวัตกรรม หมายถึงการสอนแบบแนวใหม่ที่ครูผู้สอนยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้การสอนแบบแบ่งกลุ่มกิจกรรม หรือการสอนเป็นรายบุคคลมากกว่าการสอนแบบบรรยาย การขับเคลื่อนกระบวนการเรียนการสอนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จสูงสุด (Moving Towards High Performance Process of Learning and Teaching) ของนักเรียนนั้น ครูผู้สอนต้องขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสอน การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การติดตามการประเมินผลการสอนของตนเอง และครูผู้สอนจะต้องมีการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆคิดใหม่เพื่ออนาคตของเด็กนักเรียน (Rethinking The Future For Student) อย่าลืมว่าเรากำลังก้าวเข้าสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆซึ่งตรงกันข้ามกับสิ่งที่เรารับรู้มาในอดีต เนื่องด้วยในปัจจุบันการเรียนรู้ความเป็นสากล ความรู้เท่าทันโลกมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างยิ่งยวด ถ้าเราอยากเห็นเด็กไทยก้าวทันโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง ครูผู้สอนต้องก้าวทันต่อกระบวนการนวัตกรรมการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อช่วยการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน^{๑๙}

ทฤษฎีการสอน (Teaching / Instructional Theory) คือ ข้อความรู้ที่พรรณนา / อธิบาย / ทำนาย ปรากฏการณ์ต่างๆ ทางการสอน ที่ได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ และการยอมรับว่าเชื่อถือได้ ซึ่งนักจิตวิทยา หรือนักการศึกษาอาจพัฒนาหรือแปลงมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทฤษฎีการสอนหนึ่งๆมักประกอบไปด้วยหลักการสอนย่อย ๆ หลายหลักการ^{๒๐}

๒.๒.๕ ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา

ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ไม่อาจเน้นความสามารถของสมองในด้านของการใช้ภาษา การใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงเหตุผลอย่างเดียวได้ เพราะทำให้นักเรียนไม่สามารถที่จะพัฒนาความสามารถตามความถนัดได้เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน โดยเหมาะสมกับความสามารถที่หลากหลายของแต่ละบุคคล “ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา” (Multiple Intelligence) จึงมีความสำคัญการจัดการศึกษา

การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้ความหมายของเขาวนัปัญญาใหม่ว่า “ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหาเพื่อจะหาคำตอบและเพิ่มพูนความรู้” การ์ดเนอร์มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับสติปัญญาที่สำคัญ ๒ ประการ คือ^{๒๑}

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖-๑๗.

^{๒๐} ทิศนา แคมณี, ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๗๖.

^{๒๑} การ์ดเนอร์ (Gardner) อ้างอิงทิศนา แคมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๕), หน้า ๘๕.

๑. เชาวนปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษา และทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง ๘ ประเภทด้วยกัน แต่การ์ดเนอร์เอง ก็กล่าวว่า อาจจะมีมากกว่า ๘ ประเภท โดยคนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกันไปซึ่งสอดคล้องกับเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถที่แตกต่างกันออกไปนี้เมื่อผสมผสานออกมา แล้วจะก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล

๒. เชาวนปัญญาไม่ใช่สิ่งที่มั่นคงถาวรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมและการส่งเสริมที่เหมาะสม

พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว ได้อธิบายเชาวนปัญญาซึ่งการ์ดเนอร์ได้เสนอไว้ ๘ อย่างดังนี้

๑. สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
๒. สติปัญญาในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical Mathematical Intelligence)
๓. สติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily Kinesthetic Intelligence)
๔. สติปัญญาด้านการมองเห็นและมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence)
๕. สติปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)
๖. สติปัญญาด้านการเข้ากับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)
๗. สติปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
๘. สติปัญญาด้านการเป็นนักธรรมชาติวิทยา (Nationalism Intelligence)^{๒๒}

ทศนา แคมมณี กล่าวว่า การมองเห็นและเข้าใจเชาวนปัญญาในความหมายที่ต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดการกระทำที่แตกต่างกัน ทฤษฎีพหุปัญญาได้ขยายขอบเขตของความหมายของคำว่า ปัญญาออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นจากเดิม ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางเช่นกัน แนวทางการนำทฤษฎีพหุปัญญามาใช้ในการเรียนการสอนมีดังนี้

๑. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สามารถส่งเสริมเชาวนปัญญาหลาย ๆ ด้านมิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเชาวนปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ดังเช่นในอดีตเรามักจะมีการเน้น การพัฒนาด้านภาษาและด้านคณิตศาสตร์ หรือด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะอันเป็นการพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาเชาวนปัญญาด้านอื่น ๆ เท่าที่ควรโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีเชาวนปัญญาด้านอื่นสูง จะขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาในด้านที่ตนมีความสามารถหรือถนัดเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้านจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพ หรือความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียนไปในตัว

^{๒๒} พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว, “พหุปัญญา (Multiple Intelligence)”, ศึกษาศาสตร, (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๙-๑๑๐.

๒. เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเขavnปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากันดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีเขavnปัญญาด้านดนตรีสูง จะพัฒนาปัญญาด้านดนตรีของตนไปอย่างรวดเร็ว ต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสูง ควรต้องแตกต่างกันไปจากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

๓. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขavnปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เอกลักษณ์ของ แต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น กระบวนการคิดที่ว่าคนนี้โง่ หรือเก่งกว่าคนนั้นคนนี้จะปรับเปลี่ยนไป การสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตนภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่นรวมทั้งเห็นคุณค่า และเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียนอย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเคารพในผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน

๔. ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจากแนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบ เพื่อวัดความสามารถทางเขavnปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นและที่สำคัญคือไม่สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงที่ใช้ความสามารถนั้น ๆ ตามปกติ วิธีการประเมินผลการเรียนการสอนที่ดี ควรมีการประเมินหลายๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขavnปัญญาด้านนั้น ๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหาหรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขavnปัญญาด้านนั้นอีกวิธีหนึ่ง คือการให้เรียนอยู่ในสภาพการณ์ที่ซับซ้อนซึ่งต้องใช้สติปัญญาหลายด้านหรือการให้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเขavnปัญญาหลายๆ ด้าน และสังเกตดูว่า ผู้เรียนเลือกใช้เขavnปัญญาด้านใด หรือศึกษาและใช้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเขavnปัญญาด้านใดมากเพียงไร^{๒๓}

๒.๒.๖ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (learner centered education) เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากผลการคิด การวางแผน การพัฒนาความสามารถในการรับข้อมูลข่าวสารด้วยวิธีต่างๆ เช่น การอ่าน การฟัง การศึกษาสภาพแวดล้อมในชีวิตจริง สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเน้นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้อำนวยความสะดวกให้การเรียนบรรลุหมาย บลูม (Bloom, ๑๙๙๔) ได้

^{๒๓} ทิศนา ขมมณี, ศาสตรจารย์สอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๘๙-๙๐.

กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีลักษณะเฉื่อยชา (passive) ผู้เรียนจะมีความรู้ในระดับจำได้ เข้าใจ ขยายความ ข้อมูลความรู้ที่ผู้สอนถ่ายทอดให้ ส่วนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีลักษณะตื่นตัว (dative) มีการหาข้อมูลเพิ่มเติม วิเคราะห์ ประเมินความรู้นั้นด้วยตนเองจะสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเองละสังคมได้^{๒๔}

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้สอนควรตั้งเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการให้ผู้เรียนฟังการบรรยาย ตลอดบทเรียน ผู้สอนจะใช้เวลาไม่มากในการให้ข้อมูลเบื้องต้น แนวทาง เวลาส่วนใหญ่จะเน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม เช่น อภิปรายกลุ่มย่อย ศึกษาข้อมูลจากตำรา ห้องสมุด หรือจากอินเทอร์เน็ต ระดมความคิด สร้างโครงการ ผลิตผลงาน ซึ่งทั้งหมดนั้นอยู่บนฐานความคิดว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ด้วยการเรียนอย่างมีส่วนร่วม (Active) มากกว่าการเรียนแบบรับฟัง (Passive) ฟังหรือรับรู้จากสิ่งที่ครูสอนเป็นเวลานาน การเรียนอย่างมีส่วนร่วม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดียิ่งขึ้น

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมี ความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เติมศักยภาพซึ่งแบ่งเป็นประเด็นสำคัญได้ ๓ ประการ คือ

๑. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้และพัฒนาตนเองได้ หมายความว่าการจัดการศึกษาจะต้องคำนึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในมาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง คำว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึงมนุษย์เป็นผู้ทรงสิทธิในชีวิตของตน มนุษย์มีฐานะเป็นผู้พร้อมที่จะพัฒนาได้พร้อมกับมี ศักยภาพที่จะร่วมกับมนุษย์อื่นพัฒนาสังคมได้ มนุษย์มีอิสระที่จะพัฒนาตนเองและตามรัฐธรรมนูญได้ บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๓ วรรคแรกว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิ เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐบาลจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” การจัดการศึกษาดังกล่าวต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้และคุณธรรมจริยธรรม ผู้เรียนต้องเจริญเติบโตตามศักยภาพและสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเพียงพอ สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดเป็น ฟังตนเองได้ เอื้อต่อการดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม

๒. ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้โดยให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้เอง โดยมีส่วนร่วมในการสร้างผลิตผลที่มีความหมายแก่ตนเอง การเรียนรู้ที่มีพลังความคิดมากที่สุดเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง สิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ และด้านกระบวนการเรียนรู้ ผู้จัดต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ หน้าที่ของผู้เรียน มีการวางแผนการออกแบบกิจกรรมและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายเป็นระบบ และที่สำคัญที่สุดต้องเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

^{๒๔} อัครา เอิบสุขสิริ,จิตวิทยาสำหรับครู ,(กรุงเทพมหานคร,สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,๒๕๕๓),หน้า ๑๘๔.

๓. กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ กระบวนการเรียนรู้ คือการค้นหาคำตอบที่ปฏิบัติแสดงว่าจริง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องตรงกับสภาพจริงในวิถีชีวิตของผู้เรียนในชุมชนและสังคม บรรยายาการการเรียนรู้ สอดคล้องกับการดำรงชีวิต ใช้สื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ใช้สมองทุกส่วน (whole brain approach) มีส่วนร่วมเสนอกิจกรรม และลงมือปฏิบัติจริงตามลำดับขั้นตอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เพราะแต่ละบุคคลมีความสามารถแตกต่างกันซึ่งการได้เรียนรู้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของสติปัญญา และได้จำแนกความสามารถของตนได้ ๑๐ ประเภท คือ ด้านภาษาตรรกะและคณิตศาสตร์ ดนตรี การเคลื่อนไหว ศิลปะ มิติสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารความรู้สึก ความลึกซึ้ง ภายในจิตใจ ความเข้าใจธรรมชาติ ด้านจิตวิญญาณ (spiritual) และด้านจิตนิยม (existential) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับความสนใจและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน จะส่งผลการสร้างเสริมศักยภาพ ความเก่งหรือความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคลตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ^{๒๕}

ทศนา แคมมณี ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (participation) กับปรัชญาเบื้องต้นของการจัดการศึกษา ที่ว่าต้องจัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาครบทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และ ด้านสติปัญญาจึงจะสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี^{๒๖}

ประเวศ วะสี กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง สถานการณ์ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาผู้เรียนแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ครูจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรมและการทำงาน อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิต หรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทางจิตวิญญาณด้วย^{๒๗}

วัฒนาพร ระงับทุกข์ กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือวิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนา“ผู้เรียน”ให้เกิดคุณลักษณะที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้ เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้พัฒนามาอยู่ต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่ต้องการอย่างได้ผล^{๒๘}

^{๒๕} อุษณีย์ โพธิสุข, กลยุทธ์ทางการศึกษา: ผู้เรียนสำคัญที่สุด, วารสารวิชาการ, (๒๕๔๒), ๒(๑๒), หน้า ๓๔.

^{๒๖} ทศนา แคมมณี, การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด, (กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๐), หน้า ๕.

^{๒๗} ประเวศ วะสี, วิสัยทัศน์ของกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, วิชาการ, ๒ (๑), หน้า ๘ – ๑๑, ๒๕๔๓, หน้า ก.

^{๒๘} วัฒนาพร ระงับทุกข์, แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: คอมพิวเตอร์กราฟฟิก, ๒๕๔๒), หน้า ๙.

สมณทา พรหมบุญ ได้กล่าวอัญเชิญพระราชดำรัสตอนหนึ่งของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังนี้ “แนวโน้มการศึกษาในทศวรรษหน้าอีกอย่างหนึ่งที่มักจะได้ยินได้ฟังกันอยู่ทุกวันนี้คือ การศึกษาที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ใน ๒-๓ วันนี้ ไปที่ไหน รู้ว่าเป็นอย่างไร ก็ต้องแต่งเอาเอง เข้าใจว่าวิธีการส่วนหนึ่งของการศึกษาที่นักเรียนหรือเด็กเป็นศูนย์กลางนี้ เป็นสิ่งที่สอนกันมานานแล้ว ตอนข้าพเจ้าเด็ก ก็เคยได้รับการศึกษาแบบนี้ คือ ครูเอาใจใส่ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยการใช้ สู่ จิ ปุ ลิ และการศึกษา ๔ อย่าง คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา”^{๒๙}

โกวิท ประวาลพุกษ์ กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งหลายที่สำคัญที่สุดคือต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจเอง ผู้เรียนจะต้องกำหนดเอง ตัดสินใจว่าเขาจะไปทางไหนไป อย่างไร เพราะฉะนั้น ตรงนี้จึงเป็นที่มาของการเรียนรู้ที่เราเรียกว่า ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการทั้งหลายที่สำคัญที่สุด คือ ผู้สอนต้องรู้จักการจัดเงื่อนไข^{๓๐}

สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์ กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ต้องเริ่มจากความต้องการและมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ อย่าให้ผิดธรรมชาติของความเป็นจริง ต้องเป็นไปตามชีวิตของผู้เรียน ให้ผู้เรียนร่วมกันเลือกสรรจัดสร้างความพอใจไม่จำกัดพื้นที่การเรียนรู้เพียงแค่ห้องเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย วิธีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง^{๓๑}

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความหลากหลาย ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น แนวคิดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงถือเป็นการมุ่งพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนให้ได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด มีส่วนร่วมและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

๒.๒.๗ ลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

นักวิชาการด้านการศึกษาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนรู้และลักษณะกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ สรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มี

^{๒๙} สมณทา พรหมบุญ และคณะ, ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑.

^{๓๐} โกวิท ประวาลพุกษ์, การเรียนรู้มาตรฐานคุณภาพและการประเมินแท้, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

^{๓๑} สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์, ร่วมคิดรวมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.๒๕๔๓), หน้า ๑๒๒.

เหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็น และ
สิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้าน
หนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
ความสามารถทางคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถ ด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มี
ภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี
มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และ
ประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใสร่างกาย
แข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็น
ทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ^{๓๒}

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบุญกิริยาวัตถุ ๓

บุญกิริยาวัตถุ ๓ หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำบุญ หรือ วิธีการทำความดีสำหรับการพัฒนา
ตน เพื่อยกระดับจิตใจและพฤติกรรม โดยการขัดเกลากิเลสอย่างหยาบไปจนถึงกิเลสอย่างละเอียด
ซึ่งประกอบไปด้วยหลักธรรม ๓ ประการ คือ ๑. ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ ๒. ศีลมัย บุญสำเร็จด้วย
การรักษาศีล ๓. ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา นักวิชาการหลายท่านได้ให้อธิบาย
ความหมายของหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ดังปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุญกิริยาวัตถุ ๓ ประการนี้ บุญกิริยาวัตถุ ๓ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑. บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน

๒. บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีล

๓. บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนา

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานนิดหน่อย
ทำบุญ กิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลนิดหน่อย และไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย
หลังจากตายแล้ว เขาย่อมเข้าถึงความเป็นผู้โชคร้ายในมนุษย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานพอประมาณ ทำบุญกิริยา
วัตถุที่ สำเร็จด้วยศีลพอประมาณ แต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย หลังจากตายแล้ว
เขาย่อมเข้าถึงความเป็นผู้โชคร้ายในมนุษย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่ง ทำบุญกิริยา
วัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่ง แต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย หลังจากตายแล้ว

^{๓๒} คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด, (กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑-๑๒.

ภิกษุทั้งหลาย บุญกิริยาวัตถุ ๓ ประการนี้แล^{๓๓}

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ แปลว่า ที่ตั้งแห่งการกระทำซึ่งบุญ หมายถึง สิ่งที่พึงปรารถนาของบุคคลผู้ประสงค์จะชำระบาปอกุศลโดยประการทั้งปวง จำแนกเป็น ๓ ประการ คือ

๑. ทานมัย บุญสำเร็จจากทาน ทาน แปลว่า การให้เป็นการบริจาคสิ่งของที่มีค่า หรือ ของรักหวงแหน ให้ออกไปจากความเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นเพื่อคลายความตระหนี่ รวมไปถึงการให้ความรู้ การให้ส่วนบุญ และการให้อภัยโทษ

๒. ศีลมัย บุญสำเร็จจากศีล ศีล แปลว่า ปกติ หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นการควบคุมกายวาจาให้บริสุทธิ์ หรือให้สงบ ปราศจากโทษที่จะเกิดขึ้นทั้งทางกาย และทางวาจา รวมไปถึงการเลี้ยงชีพชอบ ความมีมารยาทดี ความละเอียดรอบคอบ

๓. ภาวนามัย บุญสำเร็จจากภาวนา ภาวนา แปลว่า การทำให้เจริญ หมายถึง การกระทำทางใจเพื่อให้ใจสงบ หรือบริสุทธิ์ขึ้นสมาธิแล้วกระทำต่อจนกระทั่งเกิดปัญญารู้แจ้งในสิ่งทั้งปวง เกิดความบริสุทธิ์สูงสุด เพราะหมดจากกิเลส มี ๒ ระดับ คือ

๓.๑ สมถภาวนา คือ การกระทำจิตให้เข้มแข็งเป็นอารมณ์เดียว หรือมีความมุ่งหมายเพื่อการรอบรู้อะไรยิ่งขึ้นด้วยความมีสติ ปิติ วิริยะ อุเบกขา เป็นต้น

๓.๒ วิปัสสนาภาวนา คือ การกระทำจิตให้ขยายขึ้นจากการมีอารมณ์เดียว เพื่อให้เกิดปัญญาเข้าใจรู้แจ้งในสิ่งทั้งปวง สัมมาทิฐิจนเกิดความบริสุทธิ์สูงสุด หมดกิเลส^{๓๔}

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ ๓ หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำบุญได้แก่ ๑. ทานมัย ให้ปันสิ่งของ ๒. ศีลมัย รักษาศีล ประพฤติธรรม และ ๓. ภาวนามัย เจริญภาวนา ให้สุขสงบ และสว่างใจ และได้อธิบายบุญกิริยาวัตถุ ๓ ประกอบด้วยหลักธรรม ๓ ประการ คือ

๑. การให้ทาน ได้แก่ การสละทรัพย์สินสิ่งของของตนให้บุคคลอื่น โดยมุ่งหวังให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์และความสุขด้วยความมีเมตตาจิต มี ๒ ประการ คือ

๑.๑ วัตถุทาน วัตถุทานที่ให้อภัยสิทธิ์ให้ด้วยความเมตตา ไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ทั้งก่อนให้ ขณะให้ และหลังจากให้แล้ว ผู้รับต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรม หรือ เป็นคนดี

๑.๒ ธรรมทาน เป็นการให้ทานที่ได้บุญมากที่สุด ได้แก่

๑.๒.๑ ธรรมทาน เป็นการให้ความรู้กับผู้อื่นให้รู้และเข้าใจ หรือ ถ้ารู้แล้วให้รู้มากยิ่งขึ้น

๑.๒.๒ อภัยทาน เป็นการลดโทษสะกิดเลส เสียสละได้ซึ่งความพยาบาท ให้อภัยกับผู้อื่นด้วยเมตตา^{๓๕}

^{๓๓} บุญกิริยาวัตถุสูตร ว่าด้วยบุญกิริยาวัตถุ : พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๓ พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ ๑๕ [ฉบับมหาจุฬาฯ] อังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฐก-นวกนิบาต (หน้าที่๒๙๔-๒๙๖).

^{๓๔} พุทธทาสภิกขุ, ศึกษาธรรมอย่างถูกวิธี, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๓-๑๐๔.

๒. การรักษาศีล เป็นการเพียรพยายามเพื่อระงับโทษทางกายและวาจา ตามเพศ และฐานะ ศีลมีหลายระดับ ผู้ที่ได้ชื่อว่ามนุษย์ต้องรักษาศีล ๕ จัดว่าเป็นมนุษยธรรม ดังนี้

๒.๑ การไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

๒.๒ การไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นที่เจ้าของมิได้เต็มใจให้

๒.๓ การไม่ล่วงประเวณีในคูครอง หรือคนในปกครองของผู้อื่น

๒.๔ การไม่กล่าวมุสา

๒.๕ การไม่ดื่มสุราเมรัยเครื่องหมักดองของมีเมา^{๓๖}

๓. การเจริญภาวนา เป็นการสร้างบุญบารมีที่สูงที่สุด และยิ่งใหญ่ที่สุดในพระพุทธศาสนา มี๒ประการ คือ

๓.๑ สมถภาวนา (การทำสมาธิ) ได้แก่การทำจิตให้เป็นสมาธิไม่ฟุ้งซ่าน ซึ่งมีวิธี เจริญภาวนาถึง ๔๐ ประการ เรียกว่า กรรมฐาน ผู้ที่จะฝึกสามารถเลือกได้ตามอุปนิสัย แต่ต้องเป็นผู้รักษาศีลให้ครบถ้วนตามเพศ หากเป็นฆราวาสต้องรักษาศีล ๕ เป็นอย่างน้อย

๓.๒ วิปัสสนาภาวนา (การเจริญปัญญา ได้แก่ การพัฒนาจิตให้เกิดปัญญา เมื่อจิต ตั้งมั่นในสมาธิจนมีกำลังดี ก็จะเป็นจิตที่ใคร่ครวญหาเหตุและผลในสภาวะธรรมทั้งหลาย ว่าล้วนเป็นอนิจจังความไม่เที่ยง เป็นทุกขัง สภาพที่ทนอยู่อย่างเดิมไม่ได้ และอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตนไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่สิ่งของ^{๓๗}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ ๓ หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำบุญ เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี ทางทำดีประกอบด้วย ๑. ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการให้เป็นสิ่งของ) ๒. สีลมัยบุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการรักษาศีล) หรือประพฤติดีมีระเบียบวินัย ๓. ภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา) คือ การฝึกอบรมจิตใจเจริญปัญญา^{๓๘} และได้อธิบายหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วย

๑. การให้ทาน (ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ) คือ การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปันเพื่อช่วยเหลือกัน ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย

๑.๑ อามิสทาน การให้สิ่งของ

๑.๒ ธรรมทาน การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒. การรักษาศีล (สีลมัยบุญกิริยาวัตถุ) คือ ความมีระเบียบในการดำเนินชีวิตและในการอยู่ร่วมกับสังคม ได้แก่ ความมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกันเพื่อความสุขใน

^{๓๕} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, วิธสร้างบุญบารมี, พิมพ์ครั้งที่ ๒๘, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวัย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑-๒.

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖-๑๘.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙-๒๒.

^{๓๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๙๓.

ชีวิตและสังคม ศีลมีหลายระดับจัดไว้ให้เหมาะกับสภาพชีวิตในการปฏิบัติ เพื่อเข้าถึงจุดหมายของตน สำหรับประชาชนพึงรักษาศีล ๕ เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานในสังคม เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดีไม่เบียดเบียนทำร้ายละเมิดชีวิตและร่างกาย ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ไม่ประพฤติดุเดือดเกี่ยวกับเพศ ไม่ใช้วาจาหลอกลวงกันและไม่ทำให้สูญเสียสติสัมปชัญญะด้วยการเสพสิ่งที่ให้เกิดความประมาท

๓. การเจริญภาวนา (ภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ) คือ การฝึกอบรมจิตใจ หรือ การทำให้เป็นใหม่ขึ้น และพัฒนาให้องค์งามสมบูรณ์ มี ๒ ประการ คือ

๓.๑ จิตตภาวนา หรือ สมถภาวนา เป็นการพัฒนาจิต ความมีใจแน่วแน่ มุ่งที่สมาธิ หรือความสงบ

๓.๒ ปัญญาภาวนา หรือ วิปัสสนาภาวนา เป็นการเจริญวิปัสสนา มุ่งให้เกิดปัญญา เข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงของชีวิต^{๓๙}

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า

เราเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นหญิงก็ดี เป็นชายก็ดี จะปฏิบัติศาสนาที่เอาตัวรอดได้ เพราะตนปฏิบัติซื่อตรงเหมือนนพพระโสดาบัน เป็นคนมีปัญญา ความเฉลียวฉลาด รู้จักบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ บัดนี้เราท่านทั้งหลายรู้จักพระศาสนา รู้จักพระรัตนตรัยแล้ว ได้พากันมาบริจาทาน ท่านกล่าวว่า **ทาน** เทติ ทานการให้ คนเราจำเป็นต้องให้ทาน ถ้าไม่สละไม่ได้ เพราะถ้าไม่ให้กันกันแล้วจะได้ประโยชน์อย่างไร หากให้กันแล้วจึงจะได้ประโยชน์ เราปกครองเรือน เราก็ต้องให้ เวลาเช้าแม่ครัวต้องหุงหาอาหารให้พอบ้าน ถ้าไม่ให้ ประเดี๋ยวพอบ้านจะทุบตีเอา หากให้อิ่มเสียแล้ว จะได้ไม่ทุบตี เด็กเล็กลูกหญิงลูกชาย ถ้าไม่ให้ก็ร้องไห้ พอให้แล้วพวกเด็กๆ เหล่านั้นก็ไม่ร้อง สะดวกสบายวันๆหนึ่ง การให้เช่นนั้น เรียกว่า ทาน ให้ลูกก็เป็นทาน ให้ภรรยาสามีก็เป็นทาน แต่ว่าต้องให้โดยไม่มุ่งหวังสิ่งหนึ่งสิ่งใดตอบแทน จึงจะเป็นทานแท้ๆ ถ้ามุ่งหวังสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่เป็นทาน อย่างให้ข้าวแหมวกิน หากมุ่งหวังเพื่อให้แหมวนั้นจับหนู การให้อย่างนั้นก็ไม่ใช่เป็นทาน ต้องให้กินโดยไม่มุ่งหวังอะไรตอบแทนจากมัน ให้มันกินเพื่อให้หายหิวกันอดอยาก ให้อย่างนี้จึงจะจัดว่าเป็น”ทาน” จะแก่สัตว์เดรัจฉานอย่างอื่นใดก็ตาม ต้องให้โดยไม่มุ่งหวังอะไรอย่างนี้ทุกครั้งไป หรือลูกเรา เราให้โดยไม่มุ่งหวังจะให้ลูกเลี้ยงเราในข้างหน้า หรือให้รักษาวงศ์ตระกูลของเราให้สูง ให้เพราะเขาเกิดมาแล้วก็เลี้ยงกันไป อาศัยกันไป หากเราไม่ให้อาศัย ไม่เลี้ยงแล้ว ลูกๆ เหล่านั้นก็ต้องตาย เมื่อเราให้ทานโดยไม่คิดอะไรดังกล่าวนี้นี้ จึงจัดเป็นทานแท้ๆ ที่เดียว

ถ้าว่าคนมีปัญญาลาดอย่างนี้ ตระกูลของตนจะใหญ่โตสักปานใดก็ตาม ให้ให้หนักเข้า คนก็จะมากขึ้นเป็นลำดับ เป็นสุขขึ้น กินก็เป็นสุข นอนก็เป็นสุขทั้งกาย วาจา และใจ เพราะการให้นั้นแหละเป็นตัวสำคัญ หากฉลาดในการให้ก็จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินในชาตินี้ก็ได้ คนที่เราให้นั้นย่อมยกย่องสรรเสริญเคารพนับถือในเรา เราไม่ต้องเอาอะไร ให้หนักเข้าเท่านั้น พวกเขาย่อมคุ้มครองรักษาเราเอง กลัวเราจะเป็นอันตราย เพราะถ้าคนให้เป็นอันตรายเสียแล้ว พวกเขาก็อดอยากลำบาก คนที่รับให้นั้นแหละ ย่อมช่วยระวังรักษาทั้งบ้านและสมบัติของเรา เมื่อเราให้หนักเข้าเช่นนี้ สามีก็คงอยู่คน

^{๓๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมะฉบับเรียนลัด, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔-๑๖.

เดียว ภรรยาก็คงอยู่คนเดียว ไม่เป็นสองไปได้ ถ้าเราไม่ให้นั้นแหละ จะอยู่ด้วยกันไม่ได้ทีเดียว ทั้งสามี ภรรยา ลูกก็ต้องแยกจากกัน ให้รู้จักให้อย่างนี้ก็จะปกครองบ้านเรือนสมบัติได้

หญิงก็ดี ชายก็ดี ถ้าอยากให่วงศ์ตระกูลของตนสูงขึ้น ต้องการให้คนมากขึ้น มีพวกพ้อง วงศ์วานมากขึ้น ก็อย่าเป็นคนตระหนี่ จงแก้ไขด้วยปัญญาของตน ถึงคราวให้อาหารก็ให้อาหาร ถึงคราวให้ผ้าก็ให้ผ้า ถึงคราวที่หลับที่นอนก็ให้ที่หลับที่นอน ถึงคราวให้ยารักษาโรคก็ให้ยารักษาโรค ให้ไปตามกาลเวลาอย่างนั้น ให้เขาก็เป็นสุขเบิกบานสำราญใจ หากเราให้อย่างนี้แล้ว วงศ์ตระกูลของเรา ย่อมสูงขึ้นโดยลำดับ เป็นที่สรรเสริญนิยมนิยมชมชอบของคนทั่วไป

สีล ฤทธิ หากว่ามีคนมากเช่นนี้ คือตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เราต้องรักษาศีล ต้องบริสุทธิ์ ภาย บริสุทธิ์วาจา และบริสุทธิ์ใจ ไม่มีร่องรอยเสียกระทบกระเทือนใจกัน ภายจะให้เดือดร้อนตนเอง และคนอื่นก็ไม่มี วาจาจะให้เดือดร้อนคนอื่นและตนเองก็ไม่มี จะอยู่ด้วยกันมากนักน้อยเพียงใดก็ตาม ไม่สบายใจเหมือนกับอยู่คนเดียว ดังนั้น จึงไม่ควรเบียดเบียน ไม่กระทบกระทั่งเบียดเบียน ไม่อิจฉา ริษยากันอย่างใดอย่างหนึ่ง มีศีลด้วยกันทั้งหมด ศีล ๕ คือ ปาณาติบาต อทินนาทาน กาเม มุสา สุรา ๕ สิกขาบทนี้ต้องบริสุทธิ์จริงๆ คือไม่เบียดเบียนกันให้เดือดร้อนด้วยการฆ่า ไม่ลักขโมยฉ้อโกงหลอกลวง กันเดือดร้อน ไม่ประพฤติผิดลูกภรรยาของคนอื่นเขา ถ้าประพฤติผิดเข้าก็เดือดร้อน ถ้าไม่พูดปดกันก็ไม่เดือดร้อน ถ้าพูดปดเข้าก็เดือดร้อน ไปเสพสุราเข้า คนดีๆ ก็กลายเป็นคนบ้าพูดจาอ้อแอ้ ไม่เป็น เรื่อง หรือคนดีๆ ก็กลายเป็นคนครึ่งม้าครึ่งบอไป ถ้าว่าเต็มที่เข้าก็อาจกลายเป็นบ้าบอไปเลย ถ้าว่า เมื่อใดฤทธิ์สุราหมดไปแล้วนั้นแหละ จึงจะพูดจากันรู้เรื่องกลับเป็นคนดีได้ตามปกติ นี่เพราะฤทธิ์สุรา ทำให้เป็นไปอย่างนั้น ควรระวังให้ดี อย่าให้เหตุเหล่านี้เข้าครอบงำได้ ตนเองจึงจะเป็นสุขกายสุขใจ มี คนมากมายเท่าไรก็เป็นสุข ไม่ต้องเดือดร้อนเลย แต่เป็นสุขอย่างธรรมดาเท่านั้น ถ้าจะเป็นสุขและ ฉลาดยิ่งขึ้นไป ต้องเจริญภาวนา

ภาวน ภาเวติ ทำให้จริง ให้หยุด ให้นิ่ง ทำให้มี ทำให้เป็นขึ้น ก็ร้อยก็พันคนกันนอนหลับ สบาย ก็คนๆ ก็สงบนิ่ง เมื่อสงบนิ่งแล้ว มีคนสักเท่าไรก็ไม่รบกวนรบกวน ไม่รำคาญ ไม่เดือดร้อน เป็นสุข สำราญเบิกบานใจเป็นนิมิต นี้เขาเรียกว่าภาวนา ทำให้ใจหยุดสงบ หยุดสงบแล้ว ไม่ใช่แต่เท่านั้น หยุด อยู่สงบหาเรื่องทำอะไรได้ทรัพย์สินสมบัติมาเลี้ยงกันอีก ให้พวกเขายอยู่เป็นสุขสำราญ สมบูรณ์ด้วยเครื่องกิน เครื่องใช้ ไม่ขาดตกบกพร่อง จะให้เป็นคนสมบูรณ์อยู่เสมอ ก็ต้องใช้วิชาวิปัสสนาภาวนา ต้องเฉลี่ย ฉลาดให้อาหาร หาปัญญาแก้ไขให้ทานในวันต่อไป ไม่ให้หมดสิ้นไป เมื่อให้ทานไม่หมดไม่สิ้นไปเช่นนี้ พวกพ้องก็มากขึ้นเป็นลำดับ มีร้อยก็เพิ่มเป็นสองร้อย สามร้อย สี่ร้อย ห้าร้อย หกร้อย จนกระทั่งพัน หนึ่ง สองพัน สามพัน เป็นลำดับไป การให้นั้นแหละเป็นตัวสำคัญ เมื่อมีพวกพ้องมากขึ้นแล้ว ก็ให้รักษาศีล ให้บริสุทธิ์กาย บริสุทธิ์วาจา บริสุทธิ์ใจ และเจริญภาวนา ทำภาวนาให้เจริญขึ้นทุกคน เมื่อพวกเขาเจริญภาวนาแล้ว ภาวนานั้นจะช่วยเขาได้ทุกสิ่งทุกประการ^{๔๐}

^{๔๐} พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร), มรคธรรมหลวงพ่อดำ (พระมงคลเทพมุนี), (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๗), หน้า ๓๖๗-๓๗๐.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญฐิตธมฺโม) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า ความสุข การบำเพ็ญบุญคือการสะสมหน่วยกิตในชีวิตของตนเอง เพื่อให้ชีวิตมีความสุข นอกจากนี้ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมอีกว่าบุญแปลว่าสิ่งที่ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ มี ๓ ความหมาย คือ ในแง่ภาวะ ได้แก่ คุณธรรมที่ชำระล้างกิเลส ในแง่เหตุได้แก่ การทำความดี ในแง่ผลได้แก่ความสุข โดยท่านจำแนกว่า ทานเป็นกุศลอันดับหนึ่ง ศีลเป็นบุญอันดับสอง ส่วนภาวนาเป็นบุญอันดับสูงสุด^{๔๑}

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ ๓ แปลว่า วัตถุเป็นที่ตั้งของการทำบุญ หรือหลักแห่งการบำเพ็ญบุญ มี ๓ ประการ คือ

๑. ทานมัย บุญเกิดจากการให้ทานทาน หมายถึง การให้ การเสียสละ ละความตระหนี่ มี ๓ ประเภท คือ

๑.๑ อามิสทาน หรือ วัตถุทาน การให้วัตถุสิ่งของ

๑.๒ ธรรมทาน การให้พระธรรมคำสอน

๑.๓ อภัยทาน การให้อภัยแก่ผู้อื่นหรือสัตว์อื่น

๒. สิลมัย บุญเกิดจากการรักษาศีลศีล หมายถึง การรักษากาย และวาจา ให้เรียบร้อย ศีล มีหลายประเภท คือ ศีล ๕ หรือศีลกรรมบถ สำหรับคนทั่วไป ศีล ๘ หรือ อุโบสถศีล สำหรับอุบาสก อุบาสิกา ศีล ๑๐ สำหรับสามเณร และศีล ๒๒๗ หรือ ปาฏิสุทธิตีล ๔ สำหรับพระภิกษุ การรักษาศีล ต้องเจตนาจึงจะเป็นศีลได้ ถ้าไม่เจตนาจะงดเว้น หรือรักษาศีลแล้ว ไม่ฆ่าสัตว์ หรือไม่ลักทรัพย์ ก็ไม่มีศีล แต่หากมีโอกาสฆ่าสัตว์ก็ไม่ฆ่า มีโอกาสลักทรัพย์ก็ไม่หยิบฉวยเด็ดขาด จึงจัดว่ามีศีลเป็นต้น การรักษาศีล มีอานิสงส์เป็นอันมาก เช่น เป็นที่รักเคารพของคนทั้งหลาย อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทำให้เป็นคนสง่างาม มีผิวพรรณงามผ่องใส กล่าวโดยสรุป คือ จะไปสู่สุคติ จะได้โภคทรัพย์สมบัติ และ จะดับทุกข์ความเดือดร้อนจนเข้าสู่พระนิพพาน

๓. ภาวนามัย บุญเกิดจากการเจริญภาวนาภาวนา หมายถึง การอบรมจิต หรือการพัฒนาจิตให้ สะอาด สงบ สว่าง ภาวนา มี ๒ ประการ คือ

๓.๑ สมถภาวนา การทำใจให้สงบ เป็นหลักธรรมขั้นสมาธิ

๓.๒ วิปัสสนาภาวนา การทำใจให้รู้แจ้งเห็นจริงจนตัดกิเลสได้หมด เป็นหลักธรรมขั้นปัญญา^{๔๒}

พระธรรมกิตติวงศ์ ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า การทำความดี เรียกว่า "ทำบุญ" หลักการทำบุญ หรือวิธีทำบุญ เรียกว่า "บุญกิริยาวัตถุ" โดยย่อ มี ๓ อย่าง คือ

๑. ทาน การให้สิ่งของ

๒. ศีล รักษากาย วาจาให้เรียบร้อย และ

^{๔๑} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญฐิตธมฺโม), ทาน ศีล ภาวนา นำพาพ้นกรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แอล ซี พี ดีกดีมีบุญ, ม.ป.ป.), หน้า ๓-๕.

^{๔๒} พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), อนุพุทธิกถาที่ปณี, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาหมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐-๑๔.

๓.ภาวนา อบรมจิตให้ผ่องใสในทางกุศล

บุญกิริยาวัตถุนี้เอง เป็นต้นเหตุให้เกิดศาสนพิธีต่างๆ คือ ๑. รับศีลปรับปรุงกายวาจาให้เรียบร้อยก่อน ๒. ภาวนา คือฟังพระสวดหรือเทศน์ให้จิตผ่องใสสบาย และ ๓. ทาน คือถวายสิ่งของแก่พระ^{๔๓}

พระศาสนโสภณ (พิจิตร ฐิตวณฺโณ)ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ แปลว่า หลักแห่งการบำเพ็ญบุญ หรือ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ บุญกิริยาวัตถุ โดยย่อมี ๓ อย่าง คือ

๑. ทานมัย บุญที่เกิดจากการให้ทาน การให้ทาน คือ การให้เป็นวัตถุสิ่งของของตนแก่ผู้อื่น เป็นบุญชนิดหนึ่ง เรียกว่า บุญ เกิดจากการให้ จุดมุ่งหมายของการให้ทานของคนเรามีหลายอย่าง เช่น

๑. ให้เพื่อบูชาคุณ เช่น ให้แก่พระสงฆ์ พ่อแม่ หรือครูอาจารย์ ผู้มีคุณแก่คน และสังคมโดยรวม

๒. ให้เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น มอบเงินทองหรือสิ่งของให้แก่พระศาสนา หรือเพื่อเป็นสาธารณประโยชน์แก่ประเทศชาติ

๓. ให้เพื่ออนุเคราะห์ เช่น ให้ญาติพี่น้อง ลูกหลาน ผู้น้อย เพื่อช่วยเหลือ หรือให้ด้วยความรักความเอ็นดู

๔. ให้เพื่อสงเคราะห์ เช่น ให้แก่คนตกทุกข์ได้ยาก คนประสบภัยพิบัติ หรือแก่สัตว์ดิรัจฉาน เป็นต้น

๕. ให้เพื่อชำระกิเลส เพื่อสร้างชาติ เช่น ให้ทานเพื่อสำเร็จมรรคผล หรือการบำเพ็ญทานบารมีของพระพุทธเจ้าเพื่อสำเร็จพระโพธิญาณ

แต่การให้ดังต่อไปนี้ ไม่จัดเป็นทาน คือ ให้ยาพิษ ให้น้ำเมา ให้ของเสพติดให้โทษ ให้สินบน ให้ค่าจ้าง ให้อาวุธเพื่อฆ่าตนเองหรือฆ่าผู้อื่น เพราะไม่ใช่ให้ด้วยกุศลจิต

การให้ทานทุกชนิด ย่อมมีผลทั้งสิ้น แม้แต่บุคคลเทน้ำลงในหลุมหรือบ่อเล็ก ๆ ด้วยหวังว่าจะให้สัตว์เล็ก ๆ ได้อาศัยน้ำนั้นเป็นอยู่ พระพุทธองค์ยังตรัสว่า เป็นบุญ ไม่จำเป็นต้องพูด ถึงทานที่ให้แก่นมนุษย์ แต่ทานที่จะให้ผลมากได้นั้น ก็ต้องเป็นทานที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ของที่ให้ทานนั้น เป็นของที่ได้มาด้วยความบริสุทธิ์ ไม่ใช่ของโกง หรือลักจากผู้อื่นมา

๒. ของที่ให้นั้น เป็นของดี ของบริสุทธิ์ หรือของมีค่ามาก

๓. ปฏิภาณผู้รับทาน เป็นผู้มีความประพฤติสูง หรือกิเลสเบาบาง ปฏิบัติเพื่อทำลายกิเลส หรือปราศจากกิเลส

๔. ให้แก่สงฆ์ คือ เป็นสังฆทาน

^{๔๓} พิธีกรรม-ศาสนพิธี : คำวัด (ที่มา <http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/๑๗๒๒๘๕>), (ข้อมูลเมื่อ ๒๓ ธ.ค. ๒๕๖๑).

๕. ทายกผู้ให้มีใจเลื่อมใส ในกาลทั้ง ๓ คือ

๑. ปุพพเจตนา ก่อนแต่ให้มีใจยินดี

๒. มุญจนเจตนา กำลังให้มีใจเลื่อมใส

๓. อปรเจตนา ให้เสร็จแล้วมีใจเบิกบาน

ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

ปุพเพว ทานา สุมโน ททํ จิตตํ ปสาทเย

ทตฺวา อุตตมโน โหติ เอสา ยถญฺสส สมปทา.

ทายกผู้ให้ทานนั้น ก่อนให้ก็มีใจยินดี กำลังให้ก็ทำให้ใจเลื่อมใส ให้เสร็จแล้วก็มีใจเบิกบาน
ข้อนี้ คือความสมบูรณ์ของยัญ (ทาน)

ทาน กับ จาคะ

การให้ทานในพระพุทธศาสนา บางครั้งเรียกว่า การบริจาค แต่บางทีก็พูดรวมกันว่า บริจาคทาน แท้ที่จริง ทาน ก็คือการบริจาคหรือจาคะนั่นเอง เป็นเพียงแต่ว่า ถ้าพูดแยกกัน ทาน ก็มีความหมายอย่างหนึ่ง จาคะ ก็มีความหมายอย่างหนึ่ง คือ ทาน หมายถึง การให้โดยหวังผลตอบแทน เช่น หวังให้ร่ำรวย หวังให้รูปสวย หรือหวังให้เกิดในสวรรค์ เป็นต้น ส่วน จาคะ หรือการบริจาค หมายถึง การสละ คือสละกิเลส สละความตระหนี่ถี่เหนียวของตน สละความเห็นแก่ตัว สละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม เช่น พระพุทธเจ้าทรงบริจาคทาน เพื่อมุ่งสำเร็จพระโพธิญาณ เพื่อตรัสรู้ มุ่งรู้สัตว์ชนสัตว์ให้พ้นจากทุกข์

แต่ถ้าพูดถึงทานอย่างเดียว ไม่พูดถึงการบริจาค จาคะหรือการบริจากรวมลงในทานอย่างเดียว คือ ทาน หมายถึงการบริจาคด้วย แต่ถ้าพูดแยกกัน อย่างในทศพิธราชธรรม พูดถึงเรื่อง ทานด้วย พูดถึงการบริจาคด้วย ทานก็มีความหมายอย่างหนึ่ง บริจาคก็มีความหมายอย่างหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้น

ผลของทานมีมาก ให้มนุษย์สมบัติก็ได้ ให้สวรรค์สมบัติก็ได้ ให้นิพพานสมบัติก็ได้ แต่โดยเฉพาะทำให้เป็นคนไม่ยากจน มีทรัพย์สมบัติ ทำให้มีบริวารมาก และเป็นที่รักของคนทั้งหลาย

๒. สีสัมย บัญเกิดจากการรักษาศีล ศีล หมายถึง การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ศีล แปลได้ ๓ อย่าง คือ

๑. ศีล แปลว่า "ปกติ" คือ ทำกาย และวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด

๒. ศีล แปลว่า "เย็น" คือ ทำให้คนเยือกเย็น ทำให้เย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะขาดศีล

๓. ศีล แปลว่า "เกษม" คือ ปลอดภัย ทำให้เบากายเบาใจ

ศีลมีหลายประเภท คือ

๑. ศีล ๕ หรือ ศีลกรรมบถสำหรับคนทั่วไป

๒. ศีล ๘ หรือ ศีลอุโบสถสำหรับอุบาสกอุบาสิกา

๓. ศีล ๑๐ สำหรับสามเณร

๔. ศิล ๒๒๗ หรือ ปาริสุทธิสีล ๔ สำหรับพระภิกษุ

การรักษาศิลต้องมีเจตนาจึงจะเป็นศิลได้ ถ้าไม่มีเจตนาจะงดเว้นหรือจะรักษาศิลแล้ว แม้นั้นไม่ทำความชั่ว เช่น ไม่ฆ่าสัตว์หรือไม่ลักทรัพย์ เป็นต้น ก็ไม่มีศิล เหมือนเด็กที่นอนแบบเบาะ แม้นไม่ทำชั่วมิ่ก็ไม่มีศิล เพราะไม่มีเจตนาจะงดเว้น หรือเหมือนอย่างวัวควาย แม้นมันไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ก็ไม่มีศิล เพราะไม่มีเจตนาจะงดเว้น การที่จะมีศิลได้ก็ต้องมีวิริติ คือมีเจตนาที่จะงดเว้นจากโทษนั้น ๆ

วิริติ ๓

วิริติ แปลว่า การงดเว้น มี ๓ อย่าง คือ

๑. สมาทานวิริติ งดเว้นด้วยการสมาทาน เป็นวิริติของปุถุชนทั่วไป เช่น สมาทานศิล ๕ สมาทานศิล ๘ เป็นต้น

๒. สัมปัตตวิริติ งดเว้นด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจำเพาะหน้า เป็นวิริติของผู้ที่ไม่ตั้งใจจะรักษาศิลมาก่อน คือ คนบางคนไม่ตั้งใจว่าจะรักษาศิล แต่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นจำเพาะหน้าอันอาจจะให้ล่วงศิลได้ แต่ไม่ยอมล่วงศิล เกิดงดเว้นขึ้นมาในขณะนั้น เช่น มีโอกาสจะฆ่าสัตว์ หรือฆ่าคนได้ แต่ไม่ฆ่า หรือมีโอกาสจะลักของของคนอื่นได้แต่ไม่ลัก หรือมีโอกาสจะประพฤติดิฉินในกามได้ แต่ไม่ยอมประพฤติดิฉินในกาม โดยมาคำนึงว่า การกระทำเช่นนี้ไม่เหมาะสมไม่ควรแก่ฐานะและสกุลของตนอย่างตนเอง จึงงดเว้นเสียในขณะนั้น การงดเว้นอย่างนี้ ท่านเรียกว่า สัมปัตตวิริติ

๓. สมุจเฉทวิริติ งดเว้นได้เด็ดขาด เป็นวิริติของพระอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป คือ พระอริยบุคคลทุกจำพวกมีศิล ๕ บริบูรณ์ที่สุด ท่านงดเว้นจากเวร ๕ ได้เด็ดขาด โดยไม่ต้องสมาทาน หรือคอยพะวงรักษา เพราะท่านเห็นโทษของการประพฤติล่วงศิลอย่างแท้จริง แม้ใครจะมาบังคับให้ท่านประพฤติล่วงศิล ๕ ท่านยอมตายเสียดีกว่าที่จะประพฤติล่วง การละความชั่วในขั้นนี้ของ ท่านจึงเป็นสมุจเฉทปหาน คือ ละได้เด็ดขาด หรือเป็นสมุจเฉทวิริติ คืองดเว้นได้เด็ดขาด

อานิสงส์ของศิล

ศิลมีอานิสงส์เป็นอันมาก เช่น ทำให้เป็นที่รักเป็นที่เคารพของคนทั้งหลาย อยู่ในสังคมอย่างสงบสุข ไม่ก่อเวรก่อภัยต่อผู้ใด ทำให้เป็นคนสง่างาม มีผิวพรรณผ่องใส แต่กล่าวโดยสรุปอานิสงส์ของศิล มี ๓ อย่าง ดังคำพระบาลีบอกอานิสงส์ของศิลว่า

๑. สีเลน สุขติ ยนติ บุคคลจะไปสู่สุคติได้ก็เพราะศิล

๒. สีเลน โภคสมปทา บุคคลจะได้โภคทรัพย์สมบัติได้ก็เพราะศิล

๓. สีเลน นิพพุติ ยนติ บุคคลจะดับทุกข์ความเดือดร้อนจนเข้าถึงพระนิพพานได้ก็เพราะศิล

เพราะฉะนั้น ทุกคนควรรักษาศิลให้บริสุทธิ์ไว้เถิด ก็จะรับอานิสงส์ดังกล่าวแล้วในที่สุดได้

๓. ภาวนามัย บุญเกิดจากการเจริญภาวนา

ภาวนา เป็นหลักธรรมชั้นสูงในพระพุทธศาสนา หมายถึง การอบรมจิต หรือการพัฒนาจิต คือ ทำจิตให้มีค่าสูง ได้แก่ ทำจิตให้สะอาด สงบ สว่าง

ภาวนา มี ๒ อย่าง คือ

๑. สมถภาวนา การทำใจให้สงบ เป็นหลักธรรมชั้นสมาธิ
๒. วิปัสสนาภาวนา การทำใจให้รู้แจ้งเห็นจริงจนตัดกิเลสได้หมด เป็นหลักธรรมชั้นปัญญา

ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ถ้าไม่ได้เจริญหรือบำเพ็ญภาวนาจนจิตของตนเกิดความสงบ เยือกเย็น เห็นคุณค่าของพระศาสนาในด้านนี้แล้ว เชื่อว่ายังไม่รู้จักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพราะธรรมชั้นทานและศีลนั้นแม้ในศาสนาอื่นก็มี ถึงจะไม่เหมือนกันก็ตาม ในสมัยพุทธกาล เรียกการฝึกจิตว่า ภาวนา หรือ จิตตภาวนา แต่ในสมัยต่อมา ศัพท์ทางพระพุทธศาสนาเปลี่ยนไป พุทธศาสนิกชน จึงเรียกการฝึกจิตว่า "กรรมฐาน" แทนที่จะเรียกว่า "ภาวนา" คำว่า "กรรมฐาน" ไม่ปรากฏในพระไตรปิฎก แต่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถา หรือ คัมภีร์รุ่นหลัง

คำว่า "กรรมฐาน" จึงมักคุ้นหูกว่าคำว่า "ภาวนา" แต่ในปัจจุบันคำว่า "ภาวนา" เริ่มนำมาใช้กันมากขึ้น เช่นมีการชักชวนให้มีการเจริญภาวนาพุทธโธ กันในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทยองค์ปัจจุบัน เป็นต้น

กรรมฐาน แปลว่า "ที่ตั้งแห่งการงาน" คือ จิตต้องมึนงานทำจึงมีคุณค่าสูงขึ้นได้ และงานนั้นจะต้องมีฐานที่ตั้ง จึงเรียกรงานฝึกจิตว่า "กรรมฐาน" คือ งานประเสริฐของจิต กรรมฐานก็คือภาวนา นั่นเอง และมี ๒ อย่างเช่นกัน คือ

๑. สมถกรรมฐาน กรรมฐานชั้นทำให้ใจสงบ
๒. วิปัสสนากรรมฐาน กรรมฐานชั้นทำให้รู้แจ้งเห็นจริง

การเจริญภาวนาหรือการทำกรรมฐานนี้ได้บุญกุศลมากกว่าการให้ทาน และการรักษาศีล คือ ทาน มีผลน้อยกว่าศีล ศีลมีผลน้อยกว่าสมาธิ สมาธิมีผลน้อยกว่าปัญญา ปัญญามีผลมากที่สุด เพราะสามารถนำไปสู่การตัดกิเลสได้ เข้าสู่พระนิพพาน เข้าถึงความสิ้นทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง^{๔๔}

เสถียรพงษ์ วรรณปก ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ว่าเป็นการทำบุญ ๓ วิธี คือ

๑. ให้ทาน ถวายทานแก่ผู้ทรงศีล แบ่งปันสิ่งของแก่คนอื่นเพื่อละความโลภเห็นแก่ตัวได้ การให้ทานมี ๒ อย่าง คือ

๑.๑ ให้เพื่อทำบุญ เช่น การถวายสังฆทานใส่บาตร หรือบริจาคสิ่งอันควรใช้สอยต่างๆ แก่พระภิกษุสงฆ์ เรียกว่าให้เพื่อทำบุญ การให้ชนิดนี้จุดประสงค์เพื่อพอกจิตของตนให้สะอาด หรือเพื่อละกิเลสยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น

^{๔๔} บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ พระสาสนโสภณ (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) วัดโสมนัสวิหาร แขวงโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร คัดลอกจาก:กฎแห่งกรรม ,โพสต์ในลานธรรมเสวนา,ที่มา <http://www.dharma-gateway.com>, (ข้อมูลเมื่อ ๒๕ ธ.ค. ๒๕๖๑).

๑.๒ การให้เพื่อสงเคราะห์ เช่น การให้ข้าวปลาอาหาร ทรัพย์สินเงินทอง แก่คนขอทาน หรือบริจาคเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะต่างๆ

๒. รักษาศีล ควบคุมกายวาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติเพื่อละความโกรธ ความคิดทำร้ายเบียดเบียนเขา

๓. เจริญภาวนา อบรมจิตใจให้มั่นอยู่ในความดีและสร้างความฉลาดแกจิด เพื่อละความหลงมกมายยึดติดในสิ่งผิดๆ และเป็นการทำความดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดมีและให้เจริญงอกงาม มีอยู่ ๓ เรื่อง คือ

๓.๑ การศึกษาศิลปวิทยาต่างๆที่ทำให้คนฉลาดขึ้นมีประโยชน์ในการดำรงชีวิตและสร้างประโยชน์แก่สังคม เราตั้งใจศึกษาหาความรู้ให้เต็มที่ เช่น ตั้งใจอ่านหนังสือ ท่องจำ ผูกฝน ฟังเทศน์ ฟังธรรม ฟังปาฐกถา สนทนาสอบถามเอาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ

๓.๒ การทำงานด้วยเหตุด้วยผลด้วยการใช้ปัญญา เช่น รู้จักเลือกทำแต่งงานที่มีประโยชน์ รู้จักวางแผนการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น รู้จักค้นคว้าทำงานให้ก้าวหน้า รู้จักทำงานถูกกาลเทศะ รู้จักทำงานที่สุจริต

๓.๓ การทำจิตให้สงบ หาวิธีควบคุมจิตไม่ให้ฟุ้งซ่านไม่ให้จิตมันคิดโน่นคิดนี่ตลอดเวลา และการรู้จักใช้ปัญญาพิจารณาให้เข้าใจกฎธรรมชาติและธรรมดาของชีวิต ว่า “ทุกอย่างไม่คงที่ ไม่คงตัว” แล้วค่อยๆผ่อนคลายความยึดติดจนเกินไป^{๔๕}

กนก จันทรขจร ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า เป็นการทำความดีด้วยกิริยาต่างๆ ๓ อย่าง คือ

๑. ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน หมายถึง การทำบุญให้ทานด้วยการให้ทรัพย์สินสิ่งของ ทาน แปลว่า การให้ คือ ให้สิ่งที่มีค่ามีประโยชน์ แก่ผู้สมควรให้ เช่น ถวายแด่พระสงฆ์ให้แก่ผู้ควรได้รับการสงเคราะห์ ทาน มีความมุ่งหมายเพื่อกำจัดโลภะ ทาน เมื่อทำแล้วย่อมได้บุญ มีความสุข เพราะทานสามารถทำลายกิเลสตระกูลโลภะได้ ทำให้เกิดความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจ เกิดความโอบอ้อมอารี ใจเป็นสุข การทำบุญสร้างกุศล “ทานมัย” บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทานนี้ทางพุทธศาสนากล่าวว่า มีอานิสงส์ หรือ มีผลแห่งกุศลกรรม มีผลบุญหรือมีประโยชน์ ๕ ประการ คือ

- ๑) เป็นที่รักของคนหมู่มาก
- ๒) เป็นที่คบหาของคนดี
- ๓) มีชื่อเสียงดี
- ๔) แก่แล้วกล้าในท่ามกลางชุมชน
- ๕) แม้ตายแล้วก็ไปเกิดในโลกสวรรค์

๒. สิลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล หมายถึง ทำบุญด้วยการรักษาศีล คือ ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ตามกรอบของกฎหมาย ระเบียนข้อบังคับ ศีล แปลว่า ปกติ คือ การปฏิบัติที่เป็น

^{๔๕} เสถียรพงษ์ วรรณปก, จุดประกายแห่งชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สยาม, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒๘-๑๓๔.

การควบคุมรักษากาย วาจาของตนไว้ ให้บริสุทธิ์ หรือสงบ สίล มีความมุ่งหมายเพื่อควบคุมโทสะ ความโหดร้ายหยาบคายทางกาย วาจา รักษาตนไว้ ไม่ให้เสียหาย สίล เมื่อรักษาไว้โดยอมได้บุญมีความสุข เพราะสามารถรักษาบุญเก่าไว้ได้ คือ ไม่เปิดให้ เกิดโอกาสให้เกิดกิเลส คือ โทสะเกิดขึ้นได้ และทำให้ได้บุญใหม่ คือ ใจตั้งมั่นพร้อมที่จะรับความดีที่สูงขึ้น ชีวิตนักเรียน ถ้ามีศีล คือ ประพฤติปฏิบัติตามกฎตามระเบียบของโรงเรียน ย่อมมีความสุขไม่ต้องเกิดโทสะ เพราะถูกทำโทษ ถูกดุว่าว่ากล่าว การทำบุญสร้างกุศลด้วย “ศีลมัย” บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีลนี้ ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวว่า มีอานิสงส์ หรือมีผลแห่งกุศลกรรม มีผลบุญ หรือ มีประโยชน์ ๕ ประการ คือ

- ๑) สามารถบริโภคใช้สอยทรัพย์สินที่เกิดขึ้นได้เต็มอัม โดยไม่ต้องหวาดระแวงอะไร
- ๒) เกียรติคุณพุ่งขจรไป ว่าเป็นคนไว้ใจได้ มีอนาคตดี
- ๓) แก่แล้วกล้าในท่ามกลางประชาชน
- ๔) จะเป็นคนไม่หลงลืมสติ มีจังหวะชีวิตที่ดี
- ๕) ตายแล้วไปบังเกิดในโลกสวรรค์

๓. ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการภาวนา หมายถึง ทำบุญด้วยการภาวนา คือ ผีอกบรมด้วย จิตใจให้เจริญด้วยสมาธิและปัญญา การสวดมนต์การฝึกจิตให้มีสมาธิ การภาวนาล้วนเป็นการทำบุญ ภาวนา แปลว่า ทำให้เจริญ คือ ทำให้สมรรถภาพทางใจในการรับ จำ คิด รู้ พัฒนา ยิ่งขึ้นไป โดยให้ การรับ จำ คิด รู้ ตั้งรวมตัวเป็นจุดเดียวกัน และหยุดนิ่งมั่นคงอยู่ในศูนย์กลางกาย ภาวนามีความมุ่งหมายเพื่อกำจัดโมหะ (ความหลง) และอวิชชา (ความไม่รู้) ให้สิ้นไปตามลำดับ ภาวนา เมื่อทำแล้วย่อมได้บุญ มีความสุข เพราะในเบื้องต้น ทำให้กิเลส คือ โลภะ โทสะ โมหะ สงบลงได้ ในเบื้องปลายทำให้กำจัดอวิชชาซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งกิเลสเหล่านั้นได้เด็ดขาด ภาวนา นับเป็นยอดของการทำความดีในชีวิตประจำวัน ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวว่า มีอานิสงส์ หรือมีผลแห่งกุศลกรรม มีผลบุญ หรือ มีประโยชน์ ๕ ประการ คือ

- ๑) ทำให้ใจสงบระงับ เย็นกาย เย็นใจ ไม่ฟุ้งซ่านไปตามอารมณ์
- ๒) มีความร่าเริงใจ พร้อมที่จะทำงานในชีวิตประจำวัน
- ๓) กำจัดความเห็นแก่ตัว เจ้าอารมณ์ และไร้เหตุผลลงได้
- ๔) มีการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวันถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
- ๕) ทำให้เกิดความรู้ ความเห็นบริสุทธิ์ หหมดความสงสัยแคลงใจในเรื่อง บาป บุญ

คุณ โทษ นรก สวรรค์ ชาตินี้ ชาติหน้า เป็นต้น^{๔๖}

ดร.นงลักษณ์ สะวานนท์ ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ โดยหลักใหญ่มี ๓ อย่าง (เช่นเดียวกับไตรสิกขา) คือ

๑. ทาน คือ การให้ เพื่อแบ่งปันวัตถุปัจจัยที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับ และเพื่อลดกิเลสในตัวด้วย

๒. ศีล คือ การสำรวมกายวาจา ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย การประพฤติสุจริต มีความสัมพันธ์ที่ดี เกื้อกูลต่อกัน ไม่เบียดเบียนกัน เป็นต้น

^{๔๖} กนก จันทร์ขจร, ธรรมเพื่อชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: หจก. พี เอ็น การพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๕๘๒-๕๘๔.

๓. ภาวนา คือ การทำกุศลจิตให้เกิดขึ้นบ่อยๆ ในสันดานของตน เพื่อความสุขความเจริญ หรือ คือการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจพัฒนาปัญญา เป็นต้น^{๔๗}

สมทรง ปุญญฤทธิ์ ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ หมายถึง ทาน ศีล ภาวนา เป็นรากแก้วของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่เป็นคนต้องฝึกอบรมตนด้วยการให้ทาน รักษาศีล และเจริญ ภาวนา และอธิบายถึงบุญกิริยาวัตถุ ๓ อันประกอบด้วยหลักธรรม ๓ ประการ คือ

๑. ทาน แปลว่า การให้ เป็นเครื่องแสดงถึงน้ำใจมนุษย์ที่มีจิตใจสูง มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ มี ๓ ประการ ได้แก่

๑.๑ วัตถุทาน คือ การให้สิ่งของ ทรัพย์สินเงินทองแก่คนทั่วไป ในทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การตักบาตร การทอดกฐิน การถวายปัจจัยแด่พระสงฆ์ เป็นต้น

๑.๒ ธรรมทาน คือ การให้วิชาความรู้ วิธีทำมาหาเลี้ยงชีพ เป็นต้น

๑.๓ อภัยทาน คือ การให้อภัยแก่ผู้ที่ทำผิดพลาดล่วงเกิน

๒. ศีล แปลว่า ปกติ หมายถึง การรักษาความปกติทางกาย วาจา ใจได้ มีหลายประเภท ได้แก่ ศีล ๕ คือ ศีลของคนทั่วไป ศีล ๘ หรือ อุโบสถศีล คือศีลของอุบาสกอุบาสิกา ศีล ๑๐ คือ ศีล ของสามเณร ศีล ๒๒๗ คือศีลของพระภิกษุและศีล ๓๑๑ คือศีลของภิกษุณี^{๔๘}

๓. ภาวนา คือ การอบรมใจให้ฉลาดเที่ยงตรงต่อเหตุผลสรรพธรรม จิตใจสงบ การภาวนา บางที เรียกว่า กรรมฐาน มี ๒ ระดับ คือ

๓.๑ สมถภาวนา (สมถกรรมฐาน) คือ การฝึกจิตให้สงบมีสมาธิ ตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์ เดียว

๓.๒ วิปัสสนาภาวนา (วิปัสสนากรรมฐาน) คือ การฝึกจิตให้สงบนิ่ง จนพิจารณาเห็น อนัตตาในสรรพสิ่งทั้งหลาย^{๔๙}

จากความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ได้ว่า หมายถึงหลักการประพฤติปฏิบัติที่ดีหรือวิธีการสำหรับพัฒนาตนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยหลักธรรม ๓ อย่าง คือ **ทานมัย** คือ การทำบุญด้วยการให้ เพื่อแบ่งปัน สงเคราะห์ สิ่งของต่อผู้อื่น การให้วิชาความรู้แนะนำในทางที่ดีแก่ผู้อื่น การสละกิเลสเครื่องมัวหมองทางใจ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข **ศีลมัย** คือ การรู้จักฝึกตนและวางตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนกฎกติกาทางสังคม ตามความเหมาะสมต่อสถานภาพของตน รู้จักควบคุมตนไม่ให้ทำชั่ว รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนมีสัมมาคารวะ **ภาวนามัย** คือ การอบรมจิต การพัฒนาตนเอง รู้จักขวนขวายหาความรู้ไม่หวั่นไหวตามสิ่งแวดล้อม เมื่อมีสิ่งชั่วร้ายมารบกวนสามารถควบคุมอารมณ์ได้และให้เป็นผู้ที่ฉลาดทาง

^{๔๗} ดร.นงลักษณ์ สะวานนท์, บุญกิริยาวัตถุธรรมสู่การพ้นทุกข์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทขุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗.

^{๔๘} สมทรง ปุญญฤทธิ์, ฝากความดีไว้ในแผ่นดิน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๔), หน้า ๓๖-๓๗.

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐-๕๒.

ปัญญา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงงามอันส่งผลต่อพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พึงประสงค์

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยในประเทศ

พระนำพล พลญาโณ (พลภักดี) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านเพียมิตรภาพที่ ๑๓๘ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในระดับได้กำหนดหลักสูตรรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน โดยเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้และสาระสำคัญในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน รวมทั้งการบูรณาการทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมไว้ในวิชาพระพุทธศาสนา และวิชาอื่นๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โรงเรียนจึงจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาและการปฏิบัติ เกี่ยวกับหลักไตรสิกขาโดยบูรณาการเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆหลากหลาย เน้นการปฏิบัติ พัฒนา ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน สาระสำคัญในการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญามากขึ้น ด้วยการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกว่าศาสนาเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม ทำตัวเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและ ชุมชนได้เป็นอย่างดี ชุมชนมีสายสัมพันธ์ที่ดีโรงเรียน และโรงเรียนได้จัดให้มีห้องส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อย่างเหมาะสมเพื่อส่งเสริมผลักดัน หรือขับเคลื่อนระบบการเรียนการสอนให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และเป็นการศึกษาที่ยั่งยืน ช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของของหลักสูตรตลอดจนนำคุณธรรมจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนพบว่า โดย ภาพรวมผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลบ้านเพียมิตรภาพที่ ๑๓๘ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตลอดจนกำหนดเวลาจัด กิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และนำให้นักเรียนให้คะแนนอย่างชัดเจน รวมทั้งการบูรณาการทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกวิชาอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ดังนั้น จากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจาก การสัมภาษณ์ผู้บริหารครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนพบว่า ผลที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนพบว่านักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรใฝ่เรียนรู้สามารถ การพึ่งตนเองตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบรู้จักประหยัดอดออมซื่อสัตย์สุจริตมีวินัย ประพฤติปฏิบัติ ตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและครอบครัวดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมี

ความสุขตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ตนเองและสังคม^{๕๐}

พระชัยสุภชิต์ นริสโร (ไตรรัตน์) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคะนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียน ในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคะนองจำนวน ๒๖๐ คนด้าน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการ เรียน การสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการจัดการเรียน การสอนอยู่ใน ระดับมาก โดยด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกิจกรรมการ เรียนรู้ ตามลำดับ และด้านกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีสภาพ การจัดการเรียนการสอนอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียน การสอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มี สภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ นักเรียนคิดว่ากระบวนการ เรียนการสอนเหมาะสมดี รองลงมา คือ นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนการสอนทำให้ เข้าใจได้ดีตามลำดับ^{๕๑}

พระพงศ์ เจริญพันธุ์วงศ์ ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน จำนวน ๓๘ คน กลุ่มผู้ให้ ข้อมูลได้จากการสุ่มแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า

๑. การสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่างๆ ครูอาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนได้ปลูกฝัง คุณธรรม โดยในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอนรายวิชาต่างๆ ได้พูดถึงเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ครู มอบหมายให้นักเรียนได้ปฏิบัติมากน้อยเท่าไร โรงเรียนกำหนดการปลูกฝังคุณธรรมทุกด้านในการสอน เนื้อหาวิชาในทุกๆรายวิชาและทุกครั้งที่ทำการสอน

๒. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง โรงเรียนได้ดำเนินการโดยการสอนรายวิชาที่มี เนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรม มีการใช้สื่อการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม มีการอบรมหน้าเสาธง มีการอบรมประจำสัปดาห์ เชิญวิทยากรภายนอกมาให้การอบรมมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญอื่นๆ

๓. การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โรงเรียนได้มีการกำหนดกฎระเบียบ ใน การอยู่ร่วมกัน อาจารย์ทุกคนและนักเรียนร่วมมือกัน การจัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของ

^{๕๐} พระนำพล พลญาโณ (พลกัทธิ) . “ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านเพิมิตรภาพที่ ๑๓๘ จังหวัดอุดรธานี”,วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา),(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๖๐) บทคัดย่อ.

^{๕๑} พระชัยสุภชิต์ นริสโร (ไตรรัตน์) , “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม วัดดาวคะนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๘๒-๘๓.

นักเรียน มีการจัดกิจกรรมพิเศษที่นอกเหนือจากการเรียนการสอน จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม^{๕๒}

พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (เมธวัจน์ สีสกุลโต) ได้ทำการศึกษาเรื่องการปฏิบัติบุญกิริยาวัตถุของพุทธศาสนิกชน: ศึกษาเฉพาะกรณี พุทธศาสนิกชนวัดบางนาคนอก ผลการวิจัย พบว่า พุทธศาสนิกชนวัดบางนาคนอก มีการปฏิบัติโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (= ๔.๓๓) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการให้ทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๔๑) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า พุทธศาสนิกชนวัดบางนาคนอก จะคอยแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบุญให้แก่ผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการรักษาศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๓๗) พบว่า การไม่นอกใจคู่ครองหรือแย่งชิงคู่ครองของคนอื่นมาเป็นของตนอยู่ในระดับมาก ด้านการเจริญภาวนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๒๐) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมเมื่อทางวัดจัดปฏิบัติธรรมรักษาศีลอุโบสถ ได้ฝึกสมาธิ ฝึกจิตให้สงบตามหลักของพุทธศาสนา ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักบุญกิริยาวัตถุของ พุทธศาสนิกชนวัดบางนาคนอก พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักบุญกิริยาวัตถุของพุทธศาสนิกชนวัดบางนาคนอก มีผู้ตอบถูกต้องทั้งหมด ๓๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ และที่ตอบผิด มากที่สุดคือ การให้ทานด้วยเงิน เป็นการให้ทานที่ดีที่สุดตามหลักพุทธศาสนา ตอบผิดร้อยละ ๑๗.๙ และตอบถูกต้องคิดเป็นร้อยละ ๘๒.๑^{๕๓}

ศิริขรินทร์ ไชยนาและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยการทำบุญเทศกาลเข้าพรรษา เช่น แห่เทียน ถวายเทียน ทำบุญตักบาตรขึ้นบ้านใหม่ การสงฆ์พระในวันสงกรานต์ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และนักเรียนได้บำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ โดยจัดอาหารให้พ่อแม่ อยู่ระดับปานกลาง พุดจาไฟระออ่อนหวาน ไม่พูดเสียดสี ไอ้อวด อยู่ระดับปานกลาง การดเว้นจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์/บุหรี่ อยู่ระดับมากการ สวดมนต์ก่อนนอน อยู่ระดับปานกลาง การตั้งใจเล่าเรียนขวนขวายหาความรู้ตามวิชาที่เรียนอยู่ ระดับมาก ส่วนการทำบุญตักบาตรยามเช้าอยู่ระดับน้อย

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ยในเทอมที่ผ่านมาและปัจจัยสนับสนุน อันได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการบำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนอายุ ชั้น ปีที่ศึกษา ที่พักอาศัย แหล่งรายได้หลัก และความรู้เรื่องบุญกิริยาวัตถุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนักเรียน และนักเรียนมีข้อเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่เกิดจากการบำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ไว้ว่าการบำเพ็ญบุญ ทำให้มีความสุขกาย สบายใจ บริจาคเงิน

^{๕๒} พระพงศ์ เจริญพันธุ์วงศ์, “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา”, วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑), บทคัดย่อ.

^{๕๓} พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (เมธวัจน์ สีสกุลโต) , “การปฏิบัติบุญกิริยาวัตถุของพุทธศาสนิกชน: ศึกษาเฉพาะกรณี พุทธศาสนิกชนวัดบางนาคนอก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

บริจาคหนังสือ ให้เด็กด้อยโอกาสทำให้เด็กยากจน ได้มีโอกาสในการเล่าเรียน รวมทั้งมีเงินซื้ออาหารกิน การรักษาศิล ๕ ทำให้เป็นคนดี ทำให้ไม่หลงใหลในอบายมุข เช่น ไม่ติดยาเสพติด การนั่งสมาธิทำให้สงบกาย สงบใจ ไม่คิดฟุ้งซ่าน^{๕๔}

กัณฑ์กณ หนูทองแก้ว ได้ศึกษาเรื่อง “การนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในการวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๕๖” พบว่า การนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในการวิถีชีวิตของประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในการวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอ เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๕๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ข้อเสนอแนะปัญหาพบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุดได้แก่ ไม่ค่อยมีเวลาในการไปวัดทำบุญ รองลงมาได้แก่ ไม่ค่อยมีเวลาในศึกษาธรรมะ โดยเฉพาะเรื่องศีลภาวนา ส่วนแนวทางส่งเสริมพบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุดได้แก่ ประชาชนควรวางเวลาในการไปวัดทำบุญ รองลงมาคือ ควรมีเวลาในศึกษาธรรมะโดยเฉพาะเรื่องศีล ภาวนา^{๕๕}

๒.๔.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

Schneider ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการเชิงจริยธรรมของเด็ก ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรมหน้าที่และพฤติกรรมของเด็กที่โรงเรียนกับผลของการเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบการให้ความรักการออกคำสั่งและการลงโทษ ทั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะการเลี้ยงดูของบิดามารดา แต่ขึ้นอยู่กับสติปัญญาของเด็ก โดยทั้งนี้ระหว่างเด็กชายกับเด็กหญิงไม่มีความแตกต่างกันสำหรับค่าสหสัมพันธ์ของพัฒนาการเชิงจริยธรรม ๓ ประการ คือ การมีเหตุผลเชิงจริยธรรมหน้าที่และพฤติกรรมทางจริยธรรม^{๕๖}

Kaw Eugenia ได้ศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนาและการศึกษาในพม่าหลักการดำเนินชีวิตพื้นฐานทางสังคม โดยเปรียบเทียบศาสตร์การสอนในทางพระพุทธศาสนาที่หลากหลายซึ่งทำการสอนกับฆราวาสยุคใหม่ในพม่า รูปแบบการสอนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความเชื่อมั่นและทักษะการคิดวิเคราะห์คือสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดจริยธรรมที่สมบูรณ์แบบของชาวพุทธโลกพม่าในปัจจุบันนี้ ครูคือพระที่นั่งวิปัสสนาซึ่งสามารถที่จะเตรียมประเด็นทางการศึกษาได้ดีที่สุด จุดสำคัญเกี่ยวกับศาสตร์การสอนของพระคือการค่อยๆสั่งสอนหลักธรรมของพระพุทธเจ้าให้มีความรู้จักผิดชอบชั่วดี มีความหยิ่งรู้และเป็นผู้มีจริยธรรม ความรู้สึก สติสัมปชัญญะ และการรู้ด้านอื่นๆ พิจารณาความประพฤติ

^{๕๔} ศิริชินทร์ ไชยนาและคณะ, “การบำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา เชียงใหม่”, รายงานการวิจัย, (สถาบันญาณสังวร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{๕๕} กัณฑ์กณ หนูทองแก้ว “การนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในการวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๕๖” งานวิจัย, (สถาบันวิจัยญาณสังวร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^{๕๖} Schneider. ๑๙๗๙: ๔๑๕๒-A, (อ้างใน มยุรา ชื่นเสมา) , “การสร้างแบบวัดจริยธรรมการทำความดี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓” .ปริญญาานิพนธ์ ก.ศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพมหานคร(มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๕๓), หน้า๔๐.

ที่ดีงาม เปลี่ยนแปลงความรู้สึกผิดชอบชั่วดีไปสู่สังคมและเข้าไปในตัวบุคคล พระจะเป็นครูที่ช่วยป้องกันความคิดจากการเป็นชาตินิยม หรือการโฆษณาชวนเชื่อ^{๕๗}

Buteau ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสนทนาเรื่องราวที่เกี่ยวกับคุณธรรมในชั้นเรียนเกรด ๓ ในรัฐบอสตัน สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัย พบว่า หน้าที่สำคัญของโรงเรียนมีอยู่ ๒ ส่วน ส่วนที่ ๑ คือ การอบรมสั่งสอนและช่วยเหลือให้นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ส่วนที่ ๒ คือ มีหน้าที่รับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนและช่วยเหลือให้นักเรียนเป็นคนดี และยังได้ค้นพบว่า การสอนเรื่องคุณธรรมในโรงเรียนนั้นยังมีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ไม่มีที่สิ้นสุด และนอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนยังเป็นสถาบันที่มีบทบาทสูงในเรื่องของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน^{๕๘}

McMullen ได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยและระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองเพื่อเน้นพัฒนาวิธีรุ่น พบว่า ปัญหาทางวินัยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของโรงเรียน เพราะนักเรียนต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดี ยึดหยุ่นได้โรงเรียนให้ความสนใจเอาใจใส่และมีระเบียบวินัย การวิจัยโดยสนับสนุนให้โรงเรียนจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังนี้

๑. ฝึกครูให้มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอน
๒. สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน
๓. กำหนดความรับผิดชอบต่อปัญหาโดยการให้คำปรึกษากำหนดแนวทางของพฤติกรรม
๔. กำหนดโครงการให้นักเรียนหยุดพักการเรียนชั่วคราว
๕. วางแผนพัฒนาผู้ที่ทำผิดบ่อยๆ แต่ละคนเป็นอย่างดี
๖. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับรู้และเกี่ยวข้องในการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน^{๕๙}

๒.๕ ประวัติสถานศึกษา

๒.๕.๑ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ชื่อสถานศึกษา	โรงเรียนวัดนวลนรดิศ (Wat Nuannoradit School)
สังกัด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
ที่ตั้ง	เลขที่ ๑๓๗ ซอยเพชรเกษม๑๙ ถนนเพชรเกษม แขวงปากคลอง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐
โทรศัพท์	๐-๒๔๖๗-๒๖๐๙, ๐-๒๔๖๗-๒๘๑๗

^{๕๗} Kaw Eugenia, “Buddhism and Education in Burma :Verying Conditions for a Sociaethos in the path to “Nibbana ‘ ’ ,New jersey : Princeton University.

^{๕๘} Buteau, Gerard E.(๑๙๙๘). Discourse of Moral Issues In a Third Grade Classroom (Elementary Schools, Public Education,Ethics). Boston : UMI.

^{๕๙} McMullen, C.M., “Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on development Needs to Young Adolescent”, Dissertation abstracts International, ๔๖(๗) : ๑๙๘๕.

โทรสาร
เว็บไซต์

๐-๒๔๕๗-๑๑๖๗
<http://www.nd.ac.th/>

๒.๕.๒ ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

เครื่องหมายและสัญลักษณ์ของโรงเรียน

ตราประจำโรงเรียน

อักษรย่อ

น.ด. (N.D.)

สีประจำของสถานศึกษา

สีม่วง – สีทองอ่อน

ดอกไม้ประจำของสถานศึกษา

ดอกบุนนาค

อัตลักษณ์โรงเรียน

ผู้นำทำความดี

คำขวัญ

นวลจะงาม นามจะดี ก็ที่ศิษย์

ปรัชญา

เรียนดีเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม ดำรงไทย

วิสัยทัศน์

วิชาการล้ำเลิศ เชิดชูคุณธรรม นำเทคโนโลยี ความเป็นไทย ยึดมั่นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข มีความสุขบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

๑. พัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างครบถ้วน
๒. จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
๓. จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
๔. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนรักความเป็นไทย อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข
๕. ประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่างๆ

เป้าหมาย

๑. โรงเรียนมีระบบการบริหาร และการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. มีบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
๓. บุคลากรมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีขวัญกำลังใจ
๔. ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รักการอ่าน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
๕. ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต ความเป็นไทย อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรโรงเรียนวัดนวลนรดิศ พุทธศักราช ๒๕๕๒ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการรับ และส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และสังคมรวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัด และลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับ หรือไม่รับ ข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่ประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเอง และสังคม

๒. ความสามารถในการคิด ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ผู้เรียนมีความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น

๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ผู้เรียนมีความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีในด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเอง และสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก

๑. รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ชื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

๒.๕.๓ โครงสร้างรายวิชา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ที่ใช้ในการวิจัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

หน่วย การ เรียนรู้	เวลา ชั่วโมง	มฐ/ ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	การประเมินผล					คุณลักษณะ/ สมรรถนะสำคัญ
				K	P	A	M	F	
๑. ประวัติ และ ความสำคัญ ของ พระพุทธศา สนา	๕	ส ๑.๑ ม.๒/๑ ม . ๒ / ๒ ม . ๒ / ๓ ม.๒/๔	พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ เข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลต่อการเสริมสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่าง ประเทศเพื่อนบ้าน และยังเป็น รากฐานของวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของชาติ และ มรดกของชาติไทย มีส่วน ในการพัฒนาชุมชนและ การจัดระเบียบสังคม	๑๐	๑๐	๔	๑๐	๕	๑. มีวินัย ๒. ใฝ่เรียนรู้ ๓. มุ่งมั่นในการทำงาน /๑ การสื่อสาร ๒. ความสามารถ ในการคิด ๓. ความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยี
๒. พุทธ ประวัติ พระสาวก ศาสนิกชน ตัวอย่าง และชาดก	๕	ส ๑ . ๑ ม.๒/๕ ม.๒/๖	การวิเคราะห์พุทธประวัติ ประวัติพุทธสาวก พุทธ สาวิกา ศาสนิกชนตัวอย่าง และชาดก ย่อมทำให้ได้ ข้อคิดและคุณธรรมอันเป็น แบบอย่างของท่าน เพื่อ นำไปประยุกต์ปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตอย่าง ถูกต้อง	๑๐	๑๕	๔	๑๘	๕	๑. มีวินัย ๒. ใฝ่เรียนรู้ ๓. มุ่งมั่นในการทำงาน ๔. รักความเป็นไทย ชื่อสัตย์สุจริต / ๑ การสื่อสาร ๒. ความสามารถ ในการคิด ๓. ความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยี

หน่วย ก า ร เรียนรู้	เวลา ชั่วโมง	มฐ/ ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	การประเมินผล					คุณลักษณะ/ สมรรถนะสำคัญ
				K	P	A	M	F	
๕. หน้าที่ ชาวพุทธ และ มารยาท ชาวพุทธ	๔	ส ๑.๒ ม ๒/๑ ม ๒/๒	ชาวพุทธทุกคนควรปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสมต่อ บุคคลต่างๆ ตามหลัก มารยาทของชาวพุทธ	๑๐	๑๐	๔	-	๑๐	๑. มีวินัย ๒. ใฝ่เรียนรู้ ๓. มุ่งมั่นใน การ ทำงาน / ๑. ความสามารถ ในการคิด ๒ ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิต
๖ . วัน สำคัญทาง พระพุทธศา สนาและศา สนาพิธี	๔	ส ๑.๒ ม ๒/๓ ม ๒/๔ ม ๒/๕	วัน ส ำ ค ัญ ท ำ ง พ ร ะ พุ ท ธ ศ า ส น า มีคำสอนที่สำคัญที่เป็น ป ร ะ โ ย ช ัน ต่อศาสนิกชนทุกคน ซึ่ง ช า ว พุ ท ธ ทุกคนพึงเข้าร่วมใน พิธีกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ในการปฏิบัติตนในวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนา	๑๐	๑๐	๓	-	๑๐	๑. มีวินัย ๒. ใฝ่เรียนรู้ ๓. มุ่งมั่นใน การ ทำงาน ๔. รักความเป็นไทย ๕. มีจิตสาธารณะ / ๑. ความสามารถ ในการคิด ๒. ความสามารถในการ สื่อสาร ๓.ความสามารถใน การใช้ทักษะชีวิต
๗. การ บริหารจัดการ และ การเจริญ ปัญญา	๔	ส ๑.๑ ม ๒/๙ ม ๒/๑๐	การสวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจัดการ และเจริญ ปัญญาด้วยอานาปานสติ และวิธีคิดแบบอุบายปลูก เร้าคุณธรรม และวิธีคิด แบบบรรลธรรมสัมพันธ์ เป็นส่วนสำคัญของการ พัฒนาจิต เพื่การดำเนิน ชีวิตอย่างถูกต้อง	-	๑๐	๔	-	๑๐	๑. มีวินัย ๒. ใฝ่เรียนรู้ ๓. มุ่งมั่นใน การ ทำงาน ๔. รักความเป็นไทย ๕. มีจิตสาธารณะ / ๑. ความสามารถ ในการคิด ๒. ความสามารถในการ สื่อสาร ๓.ความสามารถใน

									การใช้ทักษะชีวิต
๘. การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	๔	ส. ๑.๑ ม ๒/๑๑	การปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระ-พุทธศาสนา ย่อมส่งผลดีต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	๑๐	๑๐	๓	-	๑๐	๑. รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. มีวินัย ๓. ใฝ่เรียนรู้ ๔. มุ่งมั่นในการทำงาน ๕. รักความเป็นไทย ๖. มีจิตสาธารณะ / ๑. ความสามารถในการคิด ๒. ความสามารถในการสื่อสาร ๓ ความสามารถในการวิเคราะห์
สอบปลายภาค									
	๔๐		คะแนนดิบ	๖๐	๙๐	๓๐	๖๐	๖๐	
			คะแนนจริง	๓๐	๑๐	๒๐	๒๐	๒๐	

คำอธิบายรายวิชา

ส ๒๑๑๐๓ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๔๐ ชั่วโมง/ปี จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นรากฐานของวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของชาติ และมรดกของชาติ การพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม พุทธประวัติ ตอนผจญมาร การตรัสรู้ การสั่งสอน ประวัติพระสาวก พระโมคคัลลานะ นางชุชชุตตรา พระเจ้าพิมพิสาร มิตตวันทุกขาคก ราโชวาทขาคก พระมหาธรรม-ราชาลิไทย สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส โครงสร้างและสาระสังเขปของพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

อธิบายและปฏิบัติตนตามธรรมคุณ และปฏิบัติตนตามข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ ในเรื่อง ธรรมคุณ ๖ อริยสัจ ๔ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ในเรื่อง ชั้น ๕ (อายตนะ) สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) ในเรื่องหลักกรรม (สมบัติ ๔ วิบัติ ๔) อกุศลกรรมบถ ๑๐ อบายมุข ๖ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ในเรื่อง สุข ๒ (สามีส นีรามิส) มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ในเรื่อง บุญนิमितของมัชฌิมาปฏิปทา ธรรม ๖ กุศลจริยวัตร ๔ กุศลกรรมบถ ๑๐ สติปัฏฐาน ๔ มงคล ๓๘ ในเรื่อง ประพฤติธรรม เว้นจากความชั่ว เว้นจากการดื่มน้ำเมา พุทธศาสนสุภาษิต

“กมฺมุนา วตตติ โลโก กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ

สุโข ปุณฺณสฺส อุจฺจโย ปุชฺโก ลภเต ปุชฺ วนทโก ปวิวนทนํ.”

การพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ สวตมन्दแปล แม่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการทางสังคม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต นำไปพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ส ๑.๑ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓ ม.๒/๔ ม.๒/๕ ม.๒/๖ ม.๒/๗ ม.๒/๘
ม.๒/๙ ม.๒/๑๐ ม.๒/๑๑

ส ๑.๒ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓ ม.๒/๔ ม.๒/๕

รวม ๑๖ ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัด

๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย
๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทยรวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว
๓. วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกรกิริยา หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
๔. วิเคราะห์และประพจน์ตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิด จากประวัติสาวกชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด
๕. อธิบายพุทธคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ไขปัญหาของตนเองและครอบครัว
๖. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือในการดำรงชีวิตแบบพอเพียงและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

การจัดการเรียนการสอน

รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส.๒๒๑๐๓

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต (๔๐ ชั่วโมง)

ผู้สอน พระมหาจิรศักดิ์ จิรสกโก

ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

หน่วยการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	วิธีสอน/กระบวนการจัดการเรียนรู้	ทักษะการคิด	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ หน้าที่ชาวพุทธ และ มารยาทชาวพุทธ	๑. หน้าที่ชาวพุทธ	- วิธี ส อ น โด ย เน้น ก ร ะ บ ว น ก า ร : กระบวนการปฏิบัติ	๑. ทักษะการทำให้กระจ่าง ๒. ทักษะการจัดระเบียบ ๓. ทักษะการนำความรู้ไปใช้	๑
	๒. หน้าที่ชาวพุทธ ในชีวิตประจำวัน	- วิธี ส อ น โด ย เน้น ก ร ะ บ ว น ก า ร : กระบวนการปฏิบัติ	๑. ทักษะการทำให้กระจ่าง ๒. ทักษะการจัดระเบียบ ๓. ทักษะการนำความรู้ไปใช้	๑
	๓. มารยาทชาวพุทธ	- วิธี ส อ น โด ย ใช้ ทักษะ ก ร ะ บ ว น การเผชิญสถานการณ์	๑. ทักษะการวิเคราะห์ ๒. ทักษะการเชื่อมโยง ๓. ทักษะการคิดแบบอุปาย ปลุกเร้าคุณธรรม ๔. ทักษะการคิดแบบ อรรถธรรมสัมพันธ์ ๕. ทักษะการนำความรู้ไปใช้	๒

การประเมิน วิธีการ เครื่องมือ/เกณฑ์ อัตราส่วนคะแนนระหว่างเรียน:ปลายภาค

การวัดและประเมินผล

การประเมินผล

- ประเมินผลจากการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัด
- ประเมินผลจากการสอบย่อย การสอบกลางภาคปลายภาค

วิธีการวัดและประเมินผล

- ตรวจใบงานและแบบฝึกหัด
- สังเกตพฤติกรรมการทำงานที่มอบหมาย
- สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล
- ตรวจแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน

เครื่องมือวัดและประเมินผล

- ประเมินการทำแบบฝึกหัด
- สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในช่วงทำกิจกรรม
- ประเมินการทำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน(ผ่านเกณฑ์การประเมิน ร้อยละ ๖๐)

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

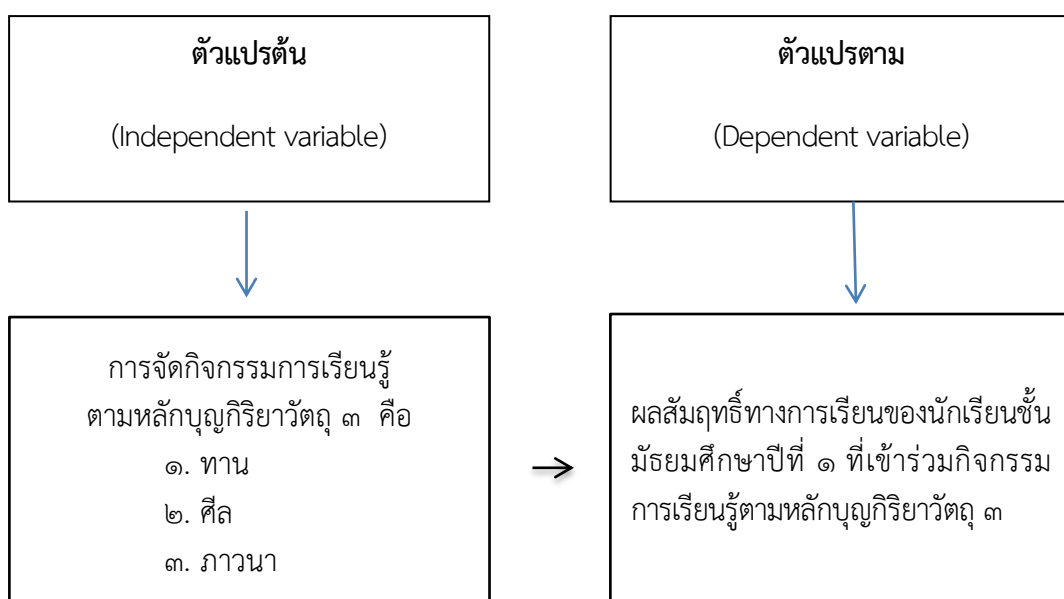
ระดับผลการเรียน	ความหมาย	ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ
๔	ดีเยี่ยม	๘๐-๑๐๐
๓.๕	ดีมาก	๗๕-๗๙
๓	ดี	๗๐-๗๔
๒.๕	ค่อนข้างดี	๖๕-๖๙
๒	ปานกลาง	๖๐-๖๔
๑.๕	พอใช้	๕๕-๕๙
๑	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	๕๐-๕๔
๐	ต่ำกว่าเกณฑ์	๐-๔๙

สื่อการเรียนการสอน/เอกสารประกอบการสอน

- หนังสือเรียนสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
- ใบงาน
- แบบฝึกหัด
- แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน
- สื่ออินเทอร์เน็ต
- ใบความรู้
- วัสดุทัศนฯลฯ

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวางกรอบแนวคิดเพื่อดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตารางภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
- ๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

แบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้แบบการวิจัย

๑ One Group Pretest - Posttest Design

ตารางแผนการวิจัย One Group Pretest - Posttest Design

กลุ่ม	ก่อนเรียน	ทดลอง	หลังเรียน
E	T_1	T_2	X

เมื่อ E แทน กลุ่มทดลอง

๑ ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑๕.

$T_๑$	แทน	การทดสอบก่อนเรียน
$T_๒$	แทน	การทดสอบหลังเรียน
X	แทน	การทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้วิชา

พระพุทธศาสนา เรื่องบุญกิริยาวัตถุ ๓ โดยการปฏิบัติจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๑๑ ห้อง รวมนักเรียน ๔๐๓ คน

๒) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ห้อง ๑ / ๙ รวมนักเรียน ๒๗ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

๑. แผนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ในสาระหน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ จำนวน ๒ แผน

๒. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แบบปรนัยเลือกตอบ ก ข ค ง แบบ ๔ ตัวเลือกจำนวน ๒๐ ข้อ

๓.๔ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ ขั้นตอนการจัดการทำคู่มือการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓

๑ ศึกษาตำรา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ วิธีการ รูปแบบการประเมิน ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติและหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพ

๒ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ วิธีการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ และแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยกระบวนการปฏิบัติเพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๓ สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติที่ประกอบด้วย สาระสำคัญ มาตรฐาน ตัวชี้วัด จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดการประเมินผล กิจกรรมเสนอแนะ บันทึกหลังการสอน

๔ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านเนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม

๕ ปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแผนการสอนที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้ง

ตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความสอดคล้อง ด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item- Objectives Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน +๑
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน ๐
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน -๑

นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณ แล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๕๐ ขึ้นไป ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ ๑.๐

๖ นำแผนการเรียนรู้ที่ผ่านเกณฑ์แล้ว ไปดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๒๗ คน เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๔.๒ ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย

๑. การวางแผนสร้างแบบทดสอบ ประกอบด้วย

๑.๑ ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนที่ผู้สร้างแบบทดสอบต้องทำการค้นคว้าวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีแบบใดบ้าง แบบทดสอบแต่ละชนิด มีวิธีการสร้างและมีข้อดีจำกัดอย่างไร

๑.๒ กำหนดจุดมุ่งหมายของการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนจะเริ่มเขียนข้อ คำถามผู้สร้างข้อคำถามจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการใช้แบบทดสอบให้ชัดเจนว่าจะวัดไปเพื่ออะไร จะได้เขียนข้อสอบให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น

๑.๓ กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดในตารางวิเคราะห์หลักสูตรผู้สร้างแบบทดสอบจะต้องกำหนด ขอบเขตเนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ พฤติกรรมที่จะวัดในด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

๑.๔ กำหนดลักษณะของแบบทดสอบและส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการตอบแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์หรืออิงกลุ่มก็ได้ซึ่งลักษณะข้อสอบจะเป็นแบบปรนัยหรืออัตนัยก็ได้ หรือจะเป็นทั้งแบบปรนัยและอัตนัยรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ผู้สร้างแบบทดสอบอาจใช้เกณฑ์ต่อไปนี้กำหนดลักษณะข้อสอบซึ่งได้แก่

๑.๔.๑ วัดอุปประสงค์ของการวัด

๑.๔.๒ ระดับพฤติกรรมของการเรียนรู้ที่จะวัด

๑.๔.๓ ลักษณะหรือคุณสมบัติผู้เข้าสอบ

๑.๔.๔ จำนวนผู้เข้าสอบ

๑.๔.๕ ระยะเวลาที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบดำเนินการสอบและตรวจข้อสอบ

๑.๔.๖ ความเป็นอิสระในการตอบส่วนการกำหนดส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การสอบได้แก่ ความยาวของแบบทดสอบหรือจำนวนของข้อสอบและคะแนนระยะเวลาที่ใช้ทำ แบบทดสอบ วิธีดำเนินการสอบ การตรวจให้คะแนน การแปลความหมายของคะแนน ตลอดจนค่าใช้จ่าย ทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง

๒. การลงมือสร้างข้อสอบ

๒.๑ ผู้สร้างแบบทดสอบลงมือสร้างแบบข้อสอบ ตามรายละเอียดในตารางวิเคราะห์ ข้อสอบ คำนึงถึงความยากของข้อสอบ ระยะเวลาที่ใช้สอบ คะแนนและการตรวจให้คะแนน

๒.๒ ตรวจทานข้อสอบผู้สร้างต้องทบทวน แบบทดสอบ เพื่อให้ข้อสอบที่สร้างขึ้นมานั้น มีความถูกต้องครบถ้วน ตามรายละเอียดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับทดลอง เพื่อนำไปใช้ต่อไป

๓. การตรวจข้อสอบคุณภาพข้อสอบก่อนนำไปใช้

๓.๑ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วพร้อมแบบ ประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ว่าข้อสอบแต่ละข้อนั้นได้สร้างถูกต้องและเหมาะสมเพียงใด โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน +๑
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน ๐
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน -๑

๓.๒ นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ ดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณ แล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๕๐ ขึ้นไป ได้ค่า ดัชนีความสอดคล้องแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เท่ากับ ๐.๙๗

๓.๓ นำแบบทดสอบที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่านได้ตรวจสอบแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๒๐ คน เพื่อทราบข้อบกพร่องแล้ว ปรับปรุงแก้ไข

๓.๔ นำผลคะแนนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียนแต่ละฉบับมาหา ความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ แล้วคัดเลือกเฉพาะที่มีความยากง่ายระหว่าง ๒๐ - ๘๐ และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ ๐.๒๐ ขึ้นไป จำนวน ๒๐ ข้อ

๓.๕ นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและ มารยาทชาวพุทธ จำนวน ๒๐ ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่น

๓.๖ นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากทดลอง (Try Out) แล้วให้อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบพิจารณาก่อนนำไปใช้จริง

๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยวิธีการลงพื้นที่จริง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๓.๑ ผู้ศึกษาดำเนินการขอหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒ ติดต่อและประสานงานผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เพื่อจะนำเครื่องมือเข้าไปทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย

๓.๓ นำเครื่องมือ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากผู้เรียนจำนวน ๒๗ คน และได้รับคืนครบตามจำนวน

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย

($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักบุญภิริยาวัตถุ ๓ โดยใช้ t-test

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. สถิติพื้นฐาน

๑.๑) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) โดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

๑.๒) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

$\sum$ แทน ผลรวม

๒. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สูตร t - test
(Dependent Sample)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายคู่
$\sum D$	แทน	ผลรวมความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนรายคู่
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนกำลังสองของความแตกต่างก่อนเรียน และหลังเรียนรายคู่ยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์หลังการเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน วิชา พระพุทธศาสนา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

๔.๑ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ผลการวิจัย

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน วิชา พระพุทธศาสนา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

๒. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน วิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

๔.๒ ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน วิชา พระพุทธศาสนา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า

การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ โดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ครูให้นักเรียนนั่งสมาธิ ๒ นาที
๒. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และขั้นตอนต่างๆของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ
๓. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
๔. นำนักเรียนเข้าสู่บทเรียน เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ และมารยาทชาวพุทธ โดยครูร่วมตรวจสอบความถูกต้องสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งเดี่ยวและกลุ่ม

ขั้นสรุปและประเมินผล

๕. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปองค์ความรู้
 ๖. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
- การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ ในช่วงต้นการจัดการเรียนรู้ นักเรียนขาดความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ครูจึงต้องทำข้อตกลงถึงระเบียบวินัยในการเรียนในห้องเรียน นักเรียนจึงให้ความร่วมมือทั้งเข้าใจในระเบียบการศึกษาในห้องเรียนโดยการนำหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ มาจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี
- การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ มีความสอดคล้องกับเนื้อหา คลอบคลุมเนื้อหา ผลการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ มีเวลาเรียนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เข้าใจง่าย ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทางด้านร่างกายจิตใจ และสติปัญญาเป็นอย่างดี
๒. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน วิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผลการวิจัยตามตารางพบว่า

ตารางที่ ๔.๑ แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ

กลุ่มทดลอง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
ก่อน	๖.๕๒	๑.๐๕
หลัง	๗.๔๘	๐.๘๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$) ที่ ๗.๔๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ที่ ๐.๘๐ สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$) ที่ ๖.๕๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ที่ ๑.๐๕

ตารางที่ ๔.๒ แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ

กลุ่มทดลอง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
ก่อน	๖.๕๒	๐.๗๕
หลัง	๗.๖๓	๐.๔๙

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ๗.๖๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ๐.๔๙ สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ๖.๕๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ๐.๗๕

ตารางที่ ๔.๓ แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการทดสอบค่าที (t – test) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน วิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

กลุ่มทดลอง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	t-test
ก่อน	๑๓.๐๔	๑.๔๒	- ๕.๘๕
หลัง	๑๕.๔๔	๒.๑๕	

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ๑๕.๔๔ สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๑๓.๐๔ และเมื่อทดสอบค่าที (t – test) พบว่า t เท่ากับ - ๕.๘๕ มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ ๐.๐๕

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมมีทักษะ เจตคติอยู่ในระดับที่ดี สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุญกิริยาวัตถุ ๓ มีความสอดคล้องกับเนื้อหา คลอบคลุมเนื้อหา ผลการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ มีเวลาเรียนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เข้าใจง่าย ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาที่ดีทางด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญาเป็นอย่างดี

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เป็นกระบวนการที่เรียนรู้เป็นไปในลักษณะของการบูรณาการที่ทำให้เกิดความสัมพันธการเรียนรู้ โดยกำหนดกฎเกณฑ์กฎระเบียบในห้องเรียนทำให้บรรยากาศในห้องเรียนเกิดความน่าสนใจและใฝ่เรียนรู้ เป็นตัวกำหนดให้นักเรียนเกิดความตั้งใจในการเรียนรู้ ตั้งมั่นในการร่วมกระบวนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมนั้นๆ เมื่อนักเรียนมีสมาธิมีความมุ่งมั่นในการเรียน ผลที่ตามมาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือตัวปัญญานั้นเอง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ๒) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๗ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และค่า $t - test$ และนำเสนอเป็นความเรียงสรุปผลการวิจัย ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑. การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาศัยกันและกันในองค์ประกอบทั้ง คือ การฝึกในด้านพฤติกรรม การจัดระเบียบระบบความรับผิดชอบความเสียสละ การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น การมีระเบียบวินัยเคารพกฎกติกาสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น การตรงต่อเวลา การดำรงตนในสังคมอย่างเหมาะสม การฝึกในด้านจิตใจ ความมุ่งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่ในการเรียน อย่างมีสมาธิ หมั่นปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ในองค์กร การฝึกหรือพัฒนาในด้านปัญญา การรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อความเห็น ความรู้ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัยไตร่ตรอง ตรวจสอบคิดการต่างๆ สร้างสรรค์ การจัดการความรู้ การคิดวิเคราะห์

ผู้สอนจะต้องคอยแนะนำให้คำปรึกษาที่ดี จูงใจใฝ่เรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือค้นคว้า ชักถาม คิดวิเคราะห์ ตามขั้นตอนของการเรียนรู้แบบบุญกิริยาวัตถุ ๓ เมื่อนักเรียนมีความพร้อม ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ควบคุมกาย วาจา ก่อหนุนให้เกิด

สมาธิ มีใจจดจ่ออยู่กับการปฏิบัติกิจกรรม โดยไม่สนใจสิ่งรบกวนทั้งภายในและภายนอก เมื่อจิตไม่ฟุ้งซ่าน ไม่สับสน ไม่วุ่นวาย ไม่เครียดในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมทำให้เกิดปัญญา ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทางด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญาเป็นอย่างดี

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ ผู้วิจัยได้ลงมือจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาก่อนเรียน – หลังเรียนมาเปรียบเทียบกัน จากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน ซึ่งคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยได้นำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผล ตามสมมติฐาน ดังนี้

๑. การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ เป็นกระบวนการที่เรียนรู้เป็นไปในลักษณะของการบูรณาการ การอาศัยซึ่งกันและกัน ที่สร้างและพัฒนาขึ้นเป็นคู่มือการจัดการเรียนการสอนตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ อย่างเป็นขั้นตอน อาศัยหลักการและทฤษฎีการสอนตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการปฏิบัติฝึกหัดอบรมด้วยการพัฒนาพฤติกรรมและกระบวนการคิด เพราะเป็นการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ทักษะ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้ออาทร พร้อมทั้งให้กำลังใจและให้อภัยแก่กัน การสำรวจระวั่งทั้งทางคำพูดและการกระทำ การยอมรับสำนึกผิด ก่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านพฤติกรรมไม่ให้เป็นเป็ดเบียนตนเองและผู้อื่น เป็นการเรียนรู้ทางด้านจิตใจ มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ความขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อถอย มีความอดทน ต่อภาระงานต่อคนและสถานการณ์ต่างๆที่เข้ามา หรือทำให้เกิดคุณธรรมในจิตใจ อันนำไปสู่ภาวะความสุขสดชื่นแจ่มใสผ่องใสในจิตใจ ตั้งมั่นเป็นสมาธิ เป็นการเรียนรู้ที่มาจากกระบวนการสังเกต สำรวจ การคิดการพิจารณาไตร่ตรองการตัดสินใจอย่างเป็นเหตุเป็นผลเป็นระบบ เกิดการคิดสร้างสรรค์ชิ้นงาน การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล เกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย **พีระพงศ์ เจริญพันธุ์วงศ์** ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน จำนวน ๓๘ คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้จากการสุ่มแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า

๑. การสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่างๆ ครูอาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนได้ปลูกฝังคุณธรรม โดยในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอนรายวิชาต่างๆ ได้พูดถึงเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้นักเรียนได้ปฏิบัติมากน้อยเท่าไร โรงเรียนกำหนดการปลูกฝังคุณธรรมทุกด้านในการสอนเนื้อหาวิชาในทุกๆรายวิชาและทุกครั้งที่ทำการสอน

๒. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง โรงเรียนได้ดำเนินการโดยการสอนรายวิชาที่มีเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรม มีการใช้สื่อการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม มีการอบรมหน้า

เสาชิง มีกรอบรูปประจำสัปดาห์ เชิญวิทยากรภายนอกมาให้การอบรมมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญอื่นๆ

๓. การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โรงเรียนได้มีการกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน อาจารย์ทุกคนและนักเรียนร่วมมือกัน การจัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมพิเศษที่นอกเหนือจากการเรียนการสอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม^๑ นอกจากนี้ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริชินทร์ ไชยนาและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาโดยการทำบุญเทศกาลเข้าพรรษา เช่น แห่เทียน ถวายเทียน ทำบุญตักบาตรขึ้นบ้าน ใหม่ การสงฆ์น้ำพระในวันสงกรานต์ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และนักเรียนได้บำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ โดยจัดอาหารให้พ่อแม่ อยู่ระดับปานกลาง พุดจาไฟเพราะอ่อนหวาน ไม่พุดเสียดสีไอ้หวด อยู่ระดับปานกลาง การงดเว้นจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์/ บุหรี่ อยู่ระดับมากการ สวดมนต์ก่อนนอน อยู่ระดับปานกลาง การตั้งใจเล่าเรียนขวนขวายหาความรู้ตามวิชาที่เรียนอยู่ ระดับมาก ส่วนการทำบุญตักบาตรยามเช้าอยู่ระดับน้อย^๒

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกันตณ หนูทองแก้ว ได้ศึกษาเรื่อง “การนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๕๖” พบว่า การนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอ เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๕๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ข้อเสนอแนะปัญหาพบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุดได้แก่ ไม่ค่อยมีเวลาในการไปวัดทำบุญ รองลงมาได้แก่ ไม่ค่อยมีเวลาในศึกษาธรรมะโดยเฉพาะเรื่องศีลภาวนา ส่วนแนวทางส่งเสริมพบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุดได้แก่ ประชาชนควรหาเวลาในการไปวัดทำบุญ รองลงมาคือ ควรมีเวลาในศึกษาธรรมะโดยเฉพาะเรื่องศีลภาวนา^๓

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูปลัดกิตติวัฒน์ (เมธวัจน์ สิลฎโต) ได้ทำการศึกษาเรื่องการปฏิบัติบุญกิริยาวัตถุของพุทธศาสนิกชน: ศึกษาเฉพาะกรณี พุทธศาสนิกชนวัดบางนาคอก ผลการวิจัย พบว่า พุทธศาสนิกชนวัดบางนาคอก มีการปฏิบัติโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (= ๔.๓๓)

^๑ พระพงศ์ เจริญพันธุ์วงศ์, “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา”, วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑), บทคัดย่อ.

^๒ ศิริชินทร์ ไชยนาและคณะ, “การบำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่”, รายงานการวิจัย, (สถาบันญาณสังวร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^๓ กันตณ หนูทองแก้ว “การนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๕๖” งานวิจัย, (สถาบันวิจัยญาณสังวร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการให้ทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๔๑) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า พุทธศาสนิกชนวัดบางนาค จะคอยแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบุญให้แก่ผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการรักษาศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๓๗) พบว่า การไม่นอกใจคู่ครองหรืออยากแย่งชิงคู่ครองของคนอื่นมาเป็นของตนอยู่ในระดับมาก ด้านการเจริญภาวนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๒๐) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมเมื่อทางวัดจัดปฏิบัติธรรมรักษาศีลอุโบสถ ได้ฝึกสมาธิ ฝึกจิตให้สงบตามหลักของพุทธศาสนา ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักบุญกิริยาวัตถุของ พุทธศาสนิกชนวัดบางนาค พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักบุญกิริยาวัตถุของพุทธศาสนิกชนวัดบางนาค มีผู้ตอบถูกต้องทั้งหมด ๓๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ และที่ตอบผิด มากที่สุดคือ การให้ทานด้วยเงิน เป็นการให้ทานที่ดีที่สุดตามหลักพุทธศาสนา ตอบผิดร้อยละ ๑๗.๙ และตอบถูกต้องคิดเป็นร้อยละ ๘๒.๑^๔ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ทักษะ ได้คิดและลงมือปฏิบัติทำกิจกรรม โดยนักเรียนนำความรู้พร้อมจากชั้นศีล ด้วยการควบคุมสติให้ระลึกรู้ และมีใจจดจ่ออยู่กับการปฏิบัติกิจกรรม โดยไม่สนใจสิ่งรบกวนทั้งภายในและภายนอก จนนักเรียนทำกิจกรรมฝึกทักษะด้วยความรู้ความเข้าใจ ตามความเข้าใจในกฎเกณฑ์ และความมุ่งหมายของสิ่งที่เกี่ยวข้อง ทำโดยมีการคิดพิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย พระนำพล พลญาโณ (พลภักดี) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านเพิมิตรภาพที่ ๑๓๘ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในแต่ละระดับได้กำหนดหลักสูตรรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน โดยเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้และสาระสำคัญในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน รวมทั้งการบูรณาการทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมไว้ในวิชาพระพุทธศาสนา และวิชาอื่นๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โรงเรียนจึงจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาและการปฏิบัติ เกี่ยวกับหลักไตรสิกขาโดยบูรณาการเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆหลากหลาย เน้นการปฏิบัติ พัฒนา ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน สาระสำคัญในการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญามากขึ้น ด้วยการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกว่าศาสนาเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม ทำตัวเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและชุมชนได้เป็นอย่างดี ชุมชนมีสายสัมพันธ์ที่ดีโรงเรียน และโรงเรียนได้จัดให้มีห้องส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อย่างเหมาะสมเพื่อส่งเสริมผลักดัน หรือขับเคลื่อนระบบการเรียนการสอนให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และเป็นการศึกษาที่ยั่งยืน ช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของของหลักสูตรตลอดจนนำคุณธรรมจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนพบว่า โดย ภาพรวมผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลบ้านเพิมิตรภาพที่ ๑๓๘ มีการจัดกิจกรรม

^๔ พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (เมธวัจน์ สิลฺโลโต) , “การปฏิบัติบุญกิริยาวัตถุของพุทธศาสนิกชน: ศึกษาเฉพาะกรณี พุทธศาสนิกชนวัดบางนาค”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๖๐),บทคัดย่อ.

ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตลอดจนกำหนดเวลาจัด กิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และน้ำหนักการให้คะแนนอย่างชัดเจน รวมทั้งการบูรณาการทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกวิชาอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ดังนั้น จากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจาก การสัมภาษณ์ผู้บริหารครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ผลที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนพบว่านักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรใฝ่เรียนรู้สามารถ การพึ่งตนเองตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบรู้จักประหยัดอดออมซื่อสัตย์สุจริตมีวินัย ประพฤติปฏิบัติ ตาม ข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและครอบครัวดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มี เหตุผล รอบคอบ ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ตนเองและ สังคม^๕

การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความรู้ของ ผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ เพราะการจัดการเรียนรู้ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ เป็นการนำหลักธรรมมา บูรณาการ ด้วยการพัฒนาเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถพัฒนา ตนเอง ทำให้มีสติระลึกรู้ มีความมุ่งมั่น และมีใจจดจ่ออยู่กับการเรียน โดยไม่สนใจสิ่งรบกวนทั้งภายใน และภายนอก จนนักเรียนทำกิจกรรมฝึกทักษะด้วยความรู้ความเข้าใจ ตามความเข้าใจในกฎเกณฑ์ และความมุ่งหมายของสิ่งที่เกี่ยวข้อง ทำโดยมีการคิดพิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ จึงสามารถที่ จะวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ได้อ้างข้างต้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐและเอกชนควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนทางวิชาการอย่าง ต่อเนื่อง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำ กิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และพื้นฐานเดิมของนักเรียนแต่ละคน

๒) ควรจัดกิจกรรมกลุ่ม ที่มีการเสริมแรงกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดย ให้รางวัลกับความสำเร็จของกลุ่ม

^๕ พระนำพล พลญาโณ (พลภักดี) . “ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านเพิมิตรภาพที่ ๑๓๘ จังหวัดอุดรธานี” ,วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา),(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๖๐) บทคัดย่อ.

๓) ก่อนการใช้คู่มือครูควรศึกษาวางแผนและเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการสอน เช่น การจัดเตรียมกิจกรรม สภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพียงพอกับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำกิจกรรม และเพื่อนำไปพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อไป

๔) ควรจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนเท่าๆกัน โดยจัดให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงออกถึงความสามารถของตนที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยครูคอยให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาที่ดี

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

๒) ควรนำผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไปเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ อื่นๆที่ไม่ได้ใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ในการจัดการเรียนรู้

๓) ควรสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข.ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑)หนังสือ:

กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒.

การ์ดเนอร์ (Gardner) อ้างอิงศึกษา แคมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

กนก จันทร์ขจร. ธรรมเพื่อชีวิต. กรุงเทพมหานคร: หจก. พี เอ็น การพิมพ์, ๒๕๔๙.

โกวิท ประวาลพุกษ์, การเรียนรู้มาตรฐานคุณภาพและการประเมินแท้, กรุงเทพมหานคร, สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, ๒๕๔๖.

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (๒๕๔๓).

รศ.ดร. อธิรุท พึ่งเกียรติ, คู่มือการพัฒนาวิชาชีพครู, โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๕๗.

ดร. พรพิมล พรพิระชนม์, การจัดกระบวนการเรียนรู้, สงขลา: พิมพ์ที่หม่อมการพิมพ์สงขลา ภาคหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์, ๒๕๕๐.

ดร.นงลักษณ์ สะวานนท์, บุญกิริยาวัตรธรรมสู่การฟื้นฟู, กรุงเทพมหานคร : บริษัทชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๕.

ติศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ติศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗.

ติศนา แคมมณี, การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด, กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๐.

ประเวศ วะสี, “พุทธธรรมกับอุดมการณ์สำหรับศตวรรษที่ ๒๑”, ในพุทธธรรมกับอุดมการณ์สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ : ปาฐกถาครบรอบ ๖๐ ปี พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๒.

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , ๒๕๕๔.

ผศ. รังสรรค์ บุชยะมา, **เอกสารการจัดการการเรียนรู้**, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๐.

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ.๒๕๖๐.

พุทธทาสภิกขุ, **ศึกษารวมอย่างถูกวิธี**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๓.

พุทธทาสภิกขุ, **การศึกษาคืออะไร**, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมบูชา, ม.ป.ป., หน้า ๑๑๙-๑๒๐, อ้างใน พระจาดุรงค์ อาจารย์สุโภ (ชูศรี) , “การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางปรัชญาการศึกษาไทย ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุเพื่อการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืน”.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) : **ปรัชญาการศึกษาของไทย ภาคพุทธธรรม : แก่นนำการศึกษา**, สำนักพิมพ์ผลิธรรมในเครือบริษัทสำนักพิมพ์เพชฌาณดีโฮม จำกัด , กรุงเทพมหานคร , พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม ๒๕๕๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), “**กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย**”, ในสาระความรู้ที่ได้จากการสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลการวิจัย, ผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร : องค์การคำของคุรุสภา, ๒๕๔๔.

พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), **ปรัชญาการศึกษาไทย ฉบับแก้ไขรวบรวมใหม่**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท, ๒๕๒๘.

พระไพศาล วิสาโล, **กระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ**, กรุงเทพมหานคร: เสขิยธรรม, ๒๕๔๔.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมะฉบับเรียนลัด**, กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐.

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร), **มรดกธรรมหลวงพ่อดาวพิกุลน้ำ(พระมงคลเทพมุนี)**, กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๗.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อดุจัญญ์ ฐิตธมฺโม), **ทาน ศีล ภาวนา นำพาพ้นกรรม**, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แอล ซี พี เด็กคิมิบุญ, ม.ป.ป..

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), **อนุพุทธิกถาที่ปณี**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย , ๒๕๔๖.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร :

สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๒.

วัฒนาพร ระงับทุกข์, **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร:

คอมพิวเตอร์กราฟฟิก, ๒๕๔๒.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, **วิธีสร้างบุญบารมี**,

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นันทพันธ์, ๒๕๔๘.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา : **ชุดวิชาการจัดการเรียนรู้**, กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาและส่งเสริม

วิชาชีพ, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๙.

สมทรง ปุณฺณฤทธิ, **ฝากความดีไว้ในแผ่นดิน**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๔.

เสถียรพงษ์ วรรณปก. **จุดประกายแห่งชีวิต**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สยาม, ๒๕๔๗.

สุนทร ภูมิเวทย์, **การออกแบบการสอน Instructional design**, กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์

แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔.

สุภาภรณ์ มั่นเกิดวิทย์, **ร่วมคิด รวมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด**, กรุงเทพมหานคร:

พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๓.

สุนน อมรวิวัฒน์, **การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์**, นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมาธิราช, ๒๕๔๒.

สุนทนา พรหมบุญ และคณะ, **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**, กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓.

อัครา เอิบสุขสิริ, **จิตวิทยาสำหรับครู**, กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

, ๒๕๕๗.

(๒) วิทยานิพนธ์

กัณตถน หนูทองแก้ว “การนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัด

นครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๕๖” **งานวิจัย**, (สถาบันวิจัยญาณสังวร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (เมธวัจน์ สีลภูโต) ,”การปฏิบัติบุญกิริยาวัตถุของพุทธศาสนิกชน: ศึกษาเฉพาะ

กรณีพุทธศาสนิกชนวัดบางนาค”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**

(**พระพุทธศาสนา**), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๖๐),

พระนำพล พลญาโณ (พลักดี).”ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อ

พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านเพียมิตรภาพที่ ๑๓๘ จังหวัด

อุดรธานี” , **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

พระชัยสุภะ นริสโร (ไตรรัตน์) , “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม
วัดดาวคะนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕),** หน้า ๘๒-๘๓.

พระพงศ์ เจริญพันธุ์วงศ์, “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา”, **วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, ๒๕๕๑),**

ศิริขรินทร์ ไชยนาและคณะ, “การบำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา
เชียงใหม่”, **รายงานการวิจัย, (สถาบันญาณสังวร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,
๒๕๕๔),**

(๓) บทความ

พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว, “พหุปัญญา (Multiple Intelligence)”, **ศึกษาศาสตร์สาร.ปีที่๓ ฉบับที่๒**
(มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖),
อุษณีย์ โพธิสุข, กลยุทธ์ทางการศึกษา: ผู้เรียนสำคัญที่สุด, วารสารวิชาการ, ๒๕๕๒.

(๔) อิเล็กทรอนิกส์

นรินทร์,ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:**สังคมศาสตร์และจิตวิทยา.**[ออนไลน์]แหล่งที่มา
:<http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2> (๒๑ ธ.ค. ๒๕๖๑).
พระสาสนโสภณ (พิชิต รุติพนฺธ), **บุญกิริยาวัตถุ ๑๐** วัดโสมนัสวิหาร แขวงโสมนัส เขตป้อมปราบ
ศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร คัดลอกจาก:กฎแห่งกรรม ,โพสท์ในลานธรรมเสนา
,แหล่งที่มา<http://www.dharma-gateway.com>, (ข้อมูลเมื่อ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒).
พระธรรมกิตติวงศ์, **พิธีกรรม-ศาสนพิธี** : คำวัด (แหล่งที่มา :[http://www.komchadluek.net/news/](http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/172285)
[lifestyle/172285](http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/172285)), (ข้อมูลเมื่อ ๒๓ ธ.ค.๒๕๖๑)
วิกิพีเดีย, **ทฤษฎีการเรียนรู้**, (แหล่งที่มา :[http:// www.th.Wikipedia.org/windex.php](http://www.th.Wikipedia.org/windex.php)).
(ข้อมูลเมื่อ ๑๙ ธ.ค. ๒๕๖๑)

(๕) ภาษาอังกฤษ

Kaw Eugenia, “**Buddhism and Education in Burma :Verying Conditions for a
Sociaethos in the path to “Nibbana “** ,New jersey : Princeton University.
Buteau, Gerard E.(1998). **Discourse of Moral Issues In a Third Grade Classroom**
(Elementary Schools, Public Education,Ethics). Boston : UMI.

McMullen, C.M., "Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on development Needs to Young Adolescent", Dissertation abstracts International, 46(7) : 1985.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัด
นวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

ประกอบด้วย

๑. พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม,ผศ.ดร.

ผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ มจร
ป.ธ. ๗, พธ.บ. (สาขาการสอนภาษาไทย)
พธ.ม. (สาขาพระพุทธศาสนา)
ปริญญาเอก Ph.D. Education

Magadha University India

๒. ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มจร
พธ.บ. (สาขาการสอนสังคมศึกษา)
M.A. (Linguistics) University of
poona,
Ph.D. Buddhist Studies Magadh
University,

๓. นางผกานันท์ ใบศรี

ครู คศ.3 (ครูชำนาญการพิเศษ)

๔. นางกรกมล มินมุนินทร์

ครู คศ.3 (ครูชำนาญการพิเศษ)

๕. นางอัมภา จันทะพรหม

ครู คศ.3 (ครูชำนาญการพิเศษ)

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๘๒-๔๕๐-๘๗๓๒

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔ / ๖๔๕๑ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระมหาสมบุญ สุธมโม, รศ.ดร.

ด้วย พระมหาจิรศักดิ์ ฉายา จิรสกโก นามสกุล สีลาทอง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๐ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอนิมนต์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ผู้ประสานงาน

อาจารย์ กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปัญโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๘๒-๔๕๐-๘๗๓๒

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔ / ๖๔๕ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

ด้วย พระมหาจรัสศักดิ์ ฉายา จิรสกโก นามสกุล สีลาทอง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๐ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนोक)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ไว้ก่อนแล้วจะส่งให้แก้ไข
มหาสมณศักดิ์พระคณาจารย์
ส.ค. ๒๕

ผู้ประสานงาน

อาจารย์ กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อุดมปัญญา ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ฉันทาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นางผกานันท์ ใบศรี
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาจีรศักดิ์ ฉายา จิรสกโก นามสกุล สีลาทอง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๐
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียน
ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ตรวจแก้ไขเครื่องมือเรียบร้อยแล้ว

(นางผกานันท์ ใบศรี)

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปัญโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นางอัมภา จันทะพรหม
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาจิรศักดิ์ ฉายา จิรสุโก นามสกุล สีลาทอง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๐
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียน
ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ทรงเกียรติ เจริญชัย
อ. อัมภา
อ. อัมภา จันทะพรหม

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อคคปญโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ฉันทาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นางกรรณมล มินมุนินทร์
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาจิรศักดิ์ ฉายา จิรสุโก นามสกุล สีลาทอง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๐
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียน
ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
พิจารณาเห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

ดร.กนก ๙๘ ๗๖๖.

(นางกรรณมล มินมุนินทร์)

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อุดมปัญญา ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ภาคผนวก (ค)
ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
-แบบประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

คำชี้แจง

แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ขอให้ท่านพิจารณารายการประเมินและให้คะแนนโดยทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง +๑ ,๐ หรือ -๑ ซึ่งกำหนดเกณฑ์พิจารณาดังนี้

- + ๑ หมายถึง แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
- ๑ หมายถึง ไม่มีความสอดคล้อง

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

พระมหาจรัสศักดิ์ จิรสกโก (สีลาทอง)
 นิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC)

ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

รายการประเมิน	คะแนนความสอดคล้อง			หมายเหตุ
	+ ๑	๐	-๑	
๑. ด้านจุดประสงค์				
๑.๑ สอดคล้องกับเนื้อหา				
๑.๒ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้				
๑.๓ สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้				
๑.๔ สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน				
๒. ด้านเนื้อหา				
๒.๑ สอดคล้องกับจุดประสงค์				
๒.๒ สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้				
๒.๓ เนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน				
๒.๔ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน				
๓. ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้				
๓.๑ กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
๓.๒ กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				
๓.๓ กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง				
๓.๔ ลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม				
๔. ด้านสื่อการสอน				
๔.๑ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ				
๔.๒ เข้าใจง่าย				
๔.๓ เหมาะสมกับวัยผู้เรียน				
๔.๔ มีความทันสมัย				
๕. ด้านการวัดผลประเมินผล				
๕.๑ สอดคล้องกับจุดประสงค์				
๕.๒ ครอบคลุมเนื้อหา				
๕.๓ ระบุเครื่องมือประเมิน				
๕.๔ ระบุเกณฑ์การประเมิน				

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ผลการประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
	ท่านที่ ๑	ท่านที่ ๒	ท่านที่ ๓	ท่านที่ ๔	ท่านที่ ๕		
๑. ด้านจุดประสงค์							
๑.๑ สอดคล้องกับเนื้อหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๑.๒ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๑.๓ สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๑.๔ สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๒. ด้านเนื้อหา							
๒.๑ สอดคล้องกับจุดประสงค์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๒.๒ สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๒.๓ เนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๒.๔ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๓. ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้							
๓.๑ กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๓.๒ กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๓.๓ กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๓.๔ ลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๔. ด้านสื่อการสอน							
๔.๑ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๔.๒ เข้าใจง่าย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๔.๓ เหมาะสมกับวัยผู้เรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๔.๔ มีความทันสมัย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๕. ด้านการวัดผลประเมินผล							
๕.๑ สอดคล้องกับจุดประสงค์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๕.๒ ครอบคลุมเนื้อหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๕.๓ ระบุเครื่องมือประเมิน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง
๕.๔ ระบุเกณฑ์การประเมิน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	สอดคล้อง

แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ คำชี้แจง

โปรดพิจารณาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนและให้คะแนนความสอดคล้อง ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง +๑ ,๐ หรือ -๑ ลงในช่องระดับความคิดเห็นซึ่งกำหนดเกณฑ์พิจารณาดังนี้

- +๑ หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบเหมาะสมและมีความสอดคล้อง
- ๐ หมายถึง ไม่แนใจว่าแบบทดสอบเหมาะสมและมีความสอดคล้อง
- ๑ หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบไม่มีความสอดคล้อง

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

พระมหาจรัสศักดิ์ จิรสกโก (สีลาทอง)
 นิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC)

ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑

โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ แบบมารยาทชาวพุทธ

ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+ ๑	๐	- ๑	
ผลการเรียนรู้ ๑. หน้าที่ชาวพุทธ จุดประสงค์การเรียนรู้ ๑. อธิบายวิธีการบำเพ็ญประโยชน์และการบำรุงรักษาวัดและปฏิบัติได้ ๒. อธิบายภาระหน้าที่ของพระภิกษุในการสืบทอดพระพุทธศาสนาได้ ๓. ปฏิบัติตนต่อพระภิกษุได้อย่างเหมาะสม				
๑. ข้อใด ไม่จัดเป็นการให้ทาน ก. ม่อน ให้เพื่อนยืมเงิน ข. หมูแดง ใส่บาตรทุกเช้า ค. เบิร์ด ช่วยติวหนังสือให้เพื่อน ง. แนน ไม่ถือโทษโกรธเพื่อน ที่เพื่อนเหยียบเท้า				
๒. การกระทำของบุคคลใดต่อไปนี้ ไม่สอดคล้องกับทานมัยซึ่งเป็นธรรมะข้อหนึ่งของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ก. เอ๋ นั่งสมาธิทุกเช้าและก่อนนอน ข. อ้อน ถวายสังฆทานทุกปี เนื่องในวันคล้ายวันเกิด ค. อุ้ม ตักเตือนรุ่นน้องที่ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน ง. อั้น ไม่ถือโทษโกรธเพื่อน ที่เพื่อนทำงานช้าของเธอหล่นแตก				
๓. ข้อใด หมายถึง การทำบุญ ก. มาลี เปิดร้านขายปลาหน้าวัด ข. อ้อย นำแมวไปปล่อยวัดแถวบ้าน ค. อ้อฟ ไปตกปลาที่ลำคลองหลังบ้าน ง. ออย บริจาคสิ่งของช่วยผู้เดือดร้อนสวดมนต์ไหว้พระ				

ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้	+ ๑	๐	- ๑	ข้อเสนอแนะ
๔. ข้อใด ไม่จัดเป็นความหมายของทานมัย ก. การให้อภัย ข. การมีจิตสาธารณะ ค. การมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ง. การเคารพกฎกติกาของสังคม				
๕. สีลมัย (บุญกิริยาวัตถุ ๓) มีความหมายอย่างไร ก. บุญสำเร็จ ด้วยการให้ทาน ข. บุญสำเร็จ ด้วยการรักษาศีล ค. บุญสำเร็จ ด้วยการเจริญภาวนา ง. ถูกทุกข้อ				
๖. ใครทำความดี ได้เหมาะสมที่สุด ก. ปุ่น ช่วยเหลือผู้อื่นจนตนเองไม่สบาย ข. แป้ง ตั้งใจฟังที่ครูสอน แต่ปฏิบัติตามไม่ได้ ค. ป่อ ช่วยเหลืองานโรงเรียน ตามกำลังของตน ง. ปุ้ม นำเสื้อผ้าของตน ไปบริจาคให้แก่คนยากไร้จนหมด				
๗. การกระทำในข้อใด ไม่จัดว่าเป็นการบำรุงพระพุทธศาสนา ก. อัน ชักชวนเพื่อนๆ ไปทำบุญ ข. เกตุ ชวนญาติ ไปสร้างศาลาวัด ค. กานต์ ทอดผ้าป่าเป็นประจำทุกปี ง. ทอง ชักชวนเพื่อนเข้าไปนั่งมั่วสุมในวัด				
๘. เมื่อนักเรียน พบพระสงฆ์ควรปฏิบัติตนตามข้อใดจึงสมควรที่สุด ก. พุดกับท่านอย่างเป็นกันเอง ข. ประนมมือพุดกับพระผู้ใหญ่ด้วยทุกครั้ง ค. พุดกับท่านด้วยเสียงดังเป็นพิเศษ ไม่พุดอ้อมแอ้ม ง. ชวนท่านคุยในเรื่องข่าวต่างๆ ในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์				
๙. ข้อใด ไม่จัดเป็นความหมายภาวนา ก. การให้ทาน ข. การนั่งสมาธิ ค. การสวดมนต์ ง. การเจริญปัญญา				

ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้	+ ๑	๐	- ๑	ข้อเสนอแนะ
๑๐. การภาวนา ส่งผลดีอย่างไร ก. ทำให้เรียนเก่ง ข. ทำให้เล่นหอยได้แม่น ค. ทำให้เล่นเกมส์เก่งขึ้น ง. ทำให้คุยกับเพื่อนมากขึ้น				
ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ ๑. มารยาทชาวพุทธ จุดประสงค์การเรียนรู้ ๑. ปฏิบัติตนต่อพระภิกษุและปฏิบัติตนในเขตวัดได้อย่างเหมาะสม ๒. แสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัยได้อย่างถูกต้อง ๓. ปฏิบัติตนในการฟังสวดพระอภิธรรม ฟังพระธรรมเทศนา ฟังเจริญพระพุทธมนต์ได้				
๑๑. เมื่อนักเรียน พบพระสงฆ์ควรปฏิบัติตนตามข้อใดจึงสมควรที่สุด ก. พุดกับท่านอย่างเป็นกันเอง ข. ประนมมือพุดกับพระผู้ใหญ่ด้วยทุกครั้ง ค. พุดกับท่านด้วยเสียงดังเป็นพิเศษ ไม่พุดอ้อมแอ้ม ง. ชวนท่านคุยในเรื่องข่าวต่างๆ ในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์				
๑๒. การกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ตรงกับข้อใด ก. การกราบ ๓ ครั้ง โดยใช้มือคร่อมเข้า และศีรษะจรดพื้น ข. การกราบพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ โดยกราบ ๓ ครั้ง ค. การกราบโดยใช้อวัยวะทั้ง ๕ คือ เข้า ๒ มือ ๒ หน้าผาก ๑ จรดพื้น ง. การกราบแบบมือโดยใช้อวัยวะทั้ง ๕ คือ เข้า ๒ แขน ๒ และหน้าผาก ๑				
๑๓. เวลาไปวัด ถ้าเราเห็นพระสงฆ์เดินสวนทางมา เราควรทำอย่างไร ก. หลบหลีกไปทางอื่น ข. หลีกทางให้ท่าน เดินผ่านไป ค. ยกมือไหว้ท่าน กล่าวคำว่า สวัสดี ง. หลีกเข้าข้างทาง แล้วยกมือไหว้ท่าน				

ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้	+ ๑	๐	- ๑	ข้อเสนอแนะ
๑๔. การกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ใช้กราบใคร ก. พ่อแม่ ข. พระสงฆ์ ค. ครูอาจารย์ ง. ญาติผู้ใหญ่				
๑๕. การแสดงความเคารพในการฟังธรรม ด้วยวิธีใดถูกต้องตาม มารยาทชาวพุทธ ก. วันทา ข. อัญชลี ค. อภิวาท ง. นมัสการ				
๑๖. การตั้งใจฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ จัดเป็นบุญกิริยาวัตถุ ๓ ในข้อใด ก. สීමัຍ ข. ทานมัย ค. ภาวนามัย ง. ถูกทุกข้อ				
๑๗. การกระทำในข้อใด จัดเป็นสීමัຍ (บุญกิริยาวัตถุ ๓) ก. การช่วยสอนการบ้านเพื่อน ข. การตั้งใจสวดมนต์หน้าเสาธง ค. การตั้งใจฟังครูอธิบายในวิชาที่เรียน ง. การปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียนอย่างเคร่งครัด				
๑๘. คำว่า ชาวพุทธที่ดีหรือคนดี หมายถึงข้อใด ก. คนที่มีรูปร่างดี ข. คนที่มีฐานะร่ำรวย ค. คนที่มีความประพฤติที่ดี ง. คนที่มีรูปร่างดีและฐานะร่ำรวย				
๑๙. ประโยชน์ของพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดคือข้อใด ก. เป็นแนวทางแก้ปัญหาชีวิต ข. เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ค. ทำให้บรรลุเป้าหมายของชีวิตได้แท้จริง ง. ทำให้เข้าใจความจริงแท้ของชีวิตและกฎธรรมชาติ				

ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้	+ ๑	๐	- ๑	ข้อเสนอแนะ
๒๐. ข้อใดกล่าวถูกต้อง ก. การให้เพื่อนลอกการบ้านจัดเป็นทานมัย ข. การช่วยให้เพื่อนหนีเรียนจัดเป็นภวานามัย ค. การใส่ชุดนักเรียนไปวัดทุกวันพระจัดเป็นสืลมัย ง. การทบทวนบทเรียนที่ยังไม่เข้าใจจัดเป็นภวานามัย				

ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑
 เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ และมารยาทชาวพุทธ

ข้อที่	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	ข้อที่ ๑	ข้อที่ ๒	ข้อที่ ๓	ข้อที่ ๔	ข้อที่ ๕			
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘	เหมาะสม
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๑๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘	เหมาะสม
๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๑๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๑๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๑๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๑๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๑๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม
๑๙	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘	เหมาะสม
๒๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	เหมาะสม

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๓ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศ

ที่ส่งมาด้วย แบบทดลองเครื่องมือวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

เลขที่	0301
วันที่	1 ก.พ. 62 เวลา ๑.๐๐ น.
ผู้รับ	07m

ด้วย พระมหาจิรศักดิ์ ฉายา จิรสุโก นามสกุล สีลาทอง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๐
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียน
ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์
และแนวทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศ ด้วยดีดั่งมี
เอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้.

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ

นี้โดย

✓ ผอ.กมลนันทิการ... ๖๓๓๓๓

○ ผอ.วิ...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

4 ก.พ. 62

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อัครบุญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

อ.ทราบ

อ.มอบ

อ.ส่งการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย

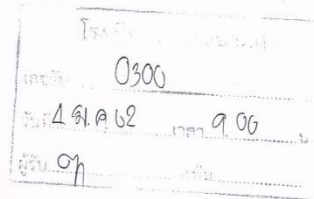
ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔ ๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๓ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่ทดลองการสอนจริง เพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศ

ด้วย พระมหาจรัสศักดิ์ ฉายา จิตรสกุโก นามสกุล สีลาทอง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๐
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียน
ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการ
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

๕๐๓ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศ

เรียนคุณ

☒ มอบหมายบริหาร วิชา

☐ แจ้ง

ขอแสดงความนับถือ

๔ ก.พ. ๖๒

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

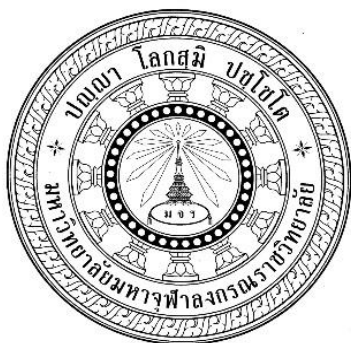
อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๕๖๔
พระศักดิ์ดา อุดมปัญญา ๐๘๑-๑๘๖-๔๖๖๔

รับทราบ
มอบ
สั่งการ
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศ

ภาคผนวก ฉ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

- คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน/หลังเรียน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓
 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑
 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑

เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ

พระมหาจිරศักดิ์ จิรสกุโก (สีลาทอง)
 นิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา (รุ่นที่๓)
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ปีการศึกษา ๒๕๖๑

คำนำ

คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ นี้ เป็นองค์ประกอบหนึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ : หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจ ประวัติ ความสำคัญ หลักธรรม ของพระพุทธหรือศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข

ผู้จัดทำหวังว่าชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต ๑ นี้ จะช่วยพัฒนาผู้เรียน ทางด้านกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิดได้เป็นอย่างดี นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมในห้องเรียนและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

พระมหาจිරศักดิ์ จิรสกโก

ผู้จัดทำ

คำชี้แจง

ข้อปฏิบัติในการใช้ชุดกิจกรรม

๑.ขั้นเตรียมการสอน

- ๑ ศึกษาชุดกิจกรรมให้เข้าใจก่อนอย่างละเอียดรอบคอบ
- ๒ ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่จะสอนและขั้นตอนต่างๆในแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจ

๒.ขั้นสอน ตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- ๑.ครูให้นักเรียนนั่งสมาธิ ๒ นาที
- ๒.ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบบทบาทของครูและบทบาทของนักเรียน
- ๓.ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และขั้นตอนต่างๆของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุและการวัดประเมินผล

๔.ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

ด้านทาน

๕.ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถาม ที่เกี่ยวเนื่องกับบทเรียนและสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

๖. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของทานจากประสบการณ์ในการทำบุญ

ด้านศีล

๗. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังถึง หรือการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่างๆเมื่อเข้าไปร่วมกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา

๘. ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาบทเรียนและ จากหนังสือเรียน/หนังสือสวดมนต์โรงเรียน โดยเรียงลำดับ ดังนี้

๑. หน้าที่ชาวพุทธ
๒. มารยาทชาวพุทธ

ด้านภาวนา

๙. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มฝึกไหว้พระสวดมนต์ ปฏิบัติตนให้เหมาะสม จากนั้นให้นักเรียนนั่งสมาธิหน้าโต๊ะหมู่บูชาหรือพระพุทธรูปที่ละกลุ่ม โดยครูร่วมตรวจสอบความถูกต้องสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งเดี่ยว และกลุ่ม

๑๐. ครูร่วมอภิปรายกับนักเรียนโดยใช้คำถาม-ตอบ

ขั้นสรุปและประเมินผล

๑๑. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปองค์ความรู้โดยให้นักเรียนจดลงในสมุดบันทึก

๑๒. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

๓. ขั้นหลังสอน

๓.๑ เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรให้นักเรียนได้ตรวจสอบภาระงาน

๓.๒ ประเมินความรู้ความเข้าใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓

๔. ขั้นประเมิน

๔.๑ ประเมินโดยครูผู้สอน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓

บุญกิริยาวัตถุ ๓ หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำความดี ๓ ประการ

๑. การทำบุญด้วยการให้ (ทานมัย)

ทาน หมายถึง การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน มี ๓ ประการ คือ

๑.๑ อามิสทาน การให้วัตถุสิ่งของแก่คนที่ควรให้

๑.๒ ธรรมทาน การให้ธรรม คือ คำแนะนำสั่งสอนให้รู้บาปบุญ คุณโทษ

๑.๓ อภัยทาน การให้อภัย คือ การให้ความปลอดภัย การไม่เอาโทษการลตโทษ

๒. การทำบุญด้วยการรักษาศีล (สीलมัย)

การรักษาศีล คือ การประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม คนเราอย่างน้อยต้องรักษาศีลให้ได้ที่เรียกว่า ศีล ๕ ศีล ๘ สำหรับ อุบาสก อุบาสิกา ผู้ใกล้ชิด พระพุทธศาสนา ศีล ๑๐ สำหรับ

๓. การทำบุญด้วยการภาวนา (ภาวนามัย)

ภาวนา หมายถึง การฝึกฝนจิตใจให้สงบเยือกเย็น เพื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา รู้แจ้งในสังขารธรรมการภาวนามี ๒ ชนิด คือ

๑. สมถภาวนา การฝึกอบรมจิตใจเกิดความสงบ

๒. วิปัสสนาภาวนา การศึกษาอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้ง ซึ่งจะนำกล่าวดังต่อไปนี้

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายและอธิบายถึง บุญกิริยาวัตถุไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ แปลว่า ที่ตั้งแห่งการกระทำซึ่งบุญ หมายถึง สิ่งพึงปรารถนาของบุคคลผู้ประสงค์จะชำระบาปอกุศลโดยประการทั้งปวง จำแนกเป็น ๓ ประการ คือ

๑. ทานมัย บุญสำเร็จจากทาน ทาน แปลว่า การให้เป็นการบริจาคสิ่งของที่มีค่า หรือ ของรัก หวงแหน ให้ออกไปจากความเป็นกรรมสิทธิ์ของตน เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่อคลายความตระหนี่ รวมไปถึงถึงการให้ความรู้การให้ส่วนบุญและการให้อภัยโทษ

๒. ศीलมัย บุญสำเร็จจากศีล ศีล แปลว่า ปกติ หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นการควบคุม กาย วาจา ให้บริสุทธิ์ หรือ ให้สงบ ปราศจากโทษที่จะเกิดขึ้นทั้งกาย และทางวาจา รวมไปถึง การเลี้ยงชีพชอบ ความมีมารยาทดี ความละอายบาปกลัวบาป

๓. ภาวนามัย บุญสำเร็จจากภาวนา ภาวนา แปลว่า การทำให้เจริญ หมายถึง การกระทำทางใจเพื่อให้ใจสงบ หรือ บริสุทธิ์ขึ้นสมาธิ แล้วกระทำต่อจนกระทั่งเกิดปัญญา รู้แจ้งในสิ่งทั้งปวง เกิดความบริสุทธิ์สูงสุด เพราะหมดจากกิเลส มี ๒ ระดับ คือ

๓.๑ สมถภาวนา คือ การกระทำจิตให้เข้มแข็งเป็นอารมณ์เดียว หรือ มีความ มุ่งหมายเพื่อการรอบรู้อะไรยิ่งขึ้นด้วยความมีสติ ปิติ วิริยะ อุเบกขา เป็นต้น

๓.๒ วิปัสสนาภาวนา คือ การกระทำจิตให้ขยายขึ้นจากการมีอารมณ์เดียว เพื่อให้เกิดปัญญาเข้าใจรู้แจ้งในสิ่งทั้งปวง สัมมาทิฐิ จนเกิดความบริสุทธิ์สูงสุด หมดกิลส

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายคำว่า บุญ หมายถึงเครื่องชำระสันดาน ความดี กรรมดี ความประพฤติชอบทางกายวาจาใจ กุศลกรรม ความสุข กุศลกรรม ส่วนบุญ กิริยาวัตตุ หมายถึง สิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี ทางทำความดี บุญกิริยาวัตตุ ๓ คือ ๑) ทานมัย คือ ทำบุญด้วยการให้ ๒) สีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีลและประพฤติดี ๓) ภาวนามัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของหลักบุญกิริยาวัตตุ ๓ ไว้ว่า บุญกิริยาวัตตุ ๓ หมายถึงที่ตั้งแห่งการทำบุญ เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี ทางทำดี ประกอบด้วย ๑. ทานมัยบุญกิริยาวัตตุ (ทำบุญด้วยการให้เป็นสิ่งของ) ๒. สีลมัยบุญกิริยาวัตตุ (ทำบุญด้วยการรักษาศีล) หรือ ประพฤติดีมีระเบียบวินัย ๓. ภาวนามัยบุญกิริยาวัตตุ (ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา) คือ การฝึกอบรมจิตใจ เจริญปัญญา และได้อธิบายความหมายของบุญกิริยาวัตตุ ๓ ไว้ดังนี้

๑.การให้ทาน (ทานมัยบุญกิริยาวัตตุ) คือ การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปันเพื่อช่วยเหลือกัน ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย

๑.๑ อามิสทาน การให้สิ่งของ

๑.๒ ธรรมทาน การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒. การรักษาศีล (สีลมัยบุญกิริยาวัตตุ) คือ ความมีระเบียบในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับสังคม ได้แก่ ความมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกันเพื่อความสุขในชีวิตและสังคม ศีลมีหลายระดับจัดไว้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตในการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายของตน สำหรับประชาชนพึงรักษาศีล ๕ เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานในสังคมเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดีไม่เบียดเบียนทำลายละเมิดชีวิตและร่างกาย ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ไม่ประพฤติผิดเกี่ยวกับเพศ ไม่ใช่ัวจาหลอกลวงกันและไม่ทำให้สูญเสีย สติสัมปชัญญะด้วยการเสพสิ่งที่ทำให้เกิดความประมาท

๓. การเจริญภาวนา (ภาวนามัยบุญกิริยาวัตตุ) คือ การฝึกอบรมจิตใจ หรือการทำให้เป็นใหม่ขึ้น และพัฒนาให้งอกงามสมบูรณ์มี ๒ ประการ คือ

๓.๑ จิตตภาวนา หรือ สมถภาวนา เป็นการพัฒนาคิด ความมีใจแน่วแน่ที่สมาธิ หรือ ความสงบ

๓.๒ ปัญญาภาวนา หรือ วิปัสสนาภาวนา เป็นการเจริญวิปัสสนา มุ่งให้เกิดปัญญา เข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงของชีวิต

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ ๓ ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ ๓ แปลว่า วัตถุเป็นที่ตั้งของการทำบุญ หรือ หลักแห่งการบำเพ็ญบุญ มี ๓ ประการ คือ

๑. ทานมัย บุญเกิดจากการให้ทานทาน หมายถึง การให้ การเสียสละ ละความตระหนี่ มี ๓ ประเภท คือ

๑.๑ อามิสทาน หรือ วัตถุทาน การให้วัตถุสิ่งของ

๑.๒ ธรรมทาน การให้พระธรรมคำสอน

๑.๓ อภัยทาน การให้อภัยแก่ผู้อื่นหรือสัตว์อื่น

๒. สีลมัย บุญเกิดจากการรักษาศีลศีล หมายถึง การรักษากาย และวาจา ให้เรียบร้อย ศีลมีหลาย ประเภท คือ ศีล ๕ หรือ ศีลกรรมบท สำหรับคนทั่วไป ศีล ๘ หรือ อุโบสถศีล สำหรับอุบาสก อุบาสิกา ศีล ๑๐ สำหรับสามเณร และศีล ๒๒๗ หรือ ปาริสุทธิศีล ๔ สำหรับพระภิกษุ การรักษาศีล ต้องเจตนาจึงจะเป็นศีลได้ ถ้าไม่เจตนาจะงดเว้น หรือ รักษาศีลแล้ว ไม่ฆ่าสัตว์ หรือ ไม่ลักทรัพย์ ก็ไม่มีศีล แต่หากมีโอกาสฆ่าสัตว์ก็ไม่ฆ่า มีโอกาสลักทรัพย์ก็ไม่หยิบฉวยเด็ดขาด จึงจัดว่ามีศีลเป็นต้นการรักษาศีล มีอานิสงส์เป็นอันมาก เช่น เป็นที่รักเคารพของคนทั้งหลาย อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทำให้เป็น คนสง่างาม มีผิวพรรณงามผ่องใส กล่าวโดยสรุป คือ จะไปสู่สุคติ จะได้โภคทรัพย์สมบัติ และจะดับทุกข์ความเดือดร้อนจนเข้าสู่พระนิพพาน

๓. ภาวนามัย บุญเกิดจากการเจริญภาวนาภาวนา หมายถึง การอบรมจิต หรือ การพัฒนาคิด ให้ สะอาด สงบ สว่าง ภาวนา มี ๒ ประการ คือ

๓.๑ สมถภาวนา การทำใจให้สงบ เป็นหลักธรรมขั้นสมาธิ

๓.๒ วิปัสสนาภาวนา การทำใจให้รู้แจ้งเห็นจริงจนตัดกิเลสได้หมด เป็นหลักธรรมขั้นปัญญา

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (๑)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ : หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ	เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ
เวลาเรียน ๒ คาบเรียน	ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑
โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร	ผู้สอน พระมหาจิรศักดิ์ จิรสกโก

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ส ๑.๑ รู้และเข้าใจ ประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธหรือศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข

ตัวชี้วัด

ส ๑.๑ ม.๑/๑ – ม.๑/๒ บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ อธิบายจริยวัตรของสาวกเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

๑. อธิบายวิธีการบำเพ็ญประโยชน์และการบำรุงรักษาวัด และนำไปปฏิบัติได้ (K)
๒. อธิบายภาระหน้าที่ของพระภิกษุในการสืบทอดพระพุทธศาสนาได้ (P)
๓. ปฏิบัติตนต่อพระภิกษุได้อย่างเหมาะสม (A)

๓. สาระสำคัญ

ชาวพุทธ มีหน้าที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตนตามแบบอย่างพระจริยวัตร ของพระสาวก และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อพระภิกษุสงฆ์

๔. สาระการเรียนรู้

๑. วิธีการบำเพ็ญประโยชน์และการบำรุงรักษาวัด
๒. วิถีชีวิตของพระภิกษุสงฆ์
๓. บทบาทของพระภิกษุสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การแสดงธรรม ปาฐกถาธรรม การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีวินัย
๒. ใฝ่เรียนรู้
๓. มุ่งมั่นในการทำงาน

๖. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
๒. ความสามารถในการคิด

- ๑)ทักษะการให้คำจำกัดความ ๓)ทักษะการวิเคราะห์
 ๒)ทักษะการจัดโครงสร้าง ๔)ทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้
 ๓.ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๗. ชิ้นงาน/ภาระงาน

แบบทดสอบก่อนเรียน

แบบทดสอบหลังเรียน

๘. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ครูให้นักเรียนนั่งสมาธิ ๒ นาที
- ๒.ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และขั้นตอนต่างๆของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ และการวัดประเมินผล
- ๓.ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
๔. นำนักเรียนเข้าสู่บทเรียน เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ โดยครูร่วมตรวจสอบความถูกต้องสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งเดี่ยวและกลุ่ม

ขั้นสรุปและประเมินผล

๕. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปองค์ความรู้
๖. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

๙. สื่อแหล่งการเรียนรู้

๑. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
๒. ใบความรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ

๑๐.การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๑. วิธีการวัดและประเมินผล

- ๑.๑ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
- ๑.๒ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
- ๑.๓ การสรุปผลการอภิปราย
- ๑.๔ ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน
- ๑.๕ ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน

๒. เครื่องมือ

- ๒.๑ แบบสังเกตพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรม
- ๒.๒ แบบสังเกตพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

๓. เกณฑ์การประเมิน

๓.๑ การประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

ผ่านตั้งแต่ ๒ รายการ ถือว่า ผ่าน ผ่าน ๑ รายการ ถือว่า ไม่ผ่าน

๓.๒ การประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คะแนน ๙-๑๐ ระดับ ดีมาก

คะแนน ๗-๘ ระดับ ดี

คะแนน ๕-๖ ระดับ พอใช้

คะแนน ๐-๔ ระดับ ควรปรับปรุง

บันทึกหลังการสอน

๑. ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(พระมหาจิรศักดิ์ จิรสกุโก)

ผู้สอน

...../...../.....

ใบความรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ

ชาวพุทธ คือ ผู้ที่เคารพเลื่อมใสและศรัทธาในพระรัตนตรัย มีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติ ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ในความเคารพนับถือต่อพระรัตนตรัย เอาใจใส่ทำนุ บำรุง และบำเพ็ญประโยชน์ต่อวัดและพระสงฆ์ นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตนอย่างมีมารยาท ที่ถูกต้อง และเหมาะสมต่อพระสงฆ์ และนำแนวทางการปฏิบัติตนของพระสงฆ์มาเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการ ดำเนินชีวิต

๑) หน้าที่ชาวพุทธโดยทั่วไป

๑) ด้านการศึกษาและปฏิบัติธรรม

ชาวพุทธที่ดีควรให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และน้อมนำหลักธรรมที่ได้ ศึกษาแล้วมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมแก่ฐานะของตน รวมทั้งการแสดงความเป็นชาวพุทธที่ดีด้วยการ ทำบุญบำเพ็ญกุศล เข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในโอกาสสำคัญต่างๆ

๒) ด้านการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา

๒.๑) การอุปถัมภ์พระภิกษุสามเณร

พระภิกษุสามเณรนอกจากมีหน้าที่ในการศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม และสั่งสอนธรรมแล้ว ยังต้อง ปฏิบัติศาสนกิจอื่นๆ เพื่อความดีงามและความสงบสุขของประชาชน ด้วยการแนะนำสั่งสอนประชาชน ให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ดังนั้นเพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูต่อคุณูปการของพระภิกษุสามเณร ชาวพุทธ ที่ดีจึงควรช่วยอุปถัมภ์ บำรุงและส่งเสริมพระภิกษุสามเณร เพื่อให้มีกำลังในการปฏิบัติศาสนกิจ สืบต่อ อายุพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบไป

๒.๒) การทำนุบำรุงวัดและพุทธศาสนสถาน

พระพุทธศาสนามีวัดเป็นศูนย์กลางสำหรับการบำเพ็ญกุศล การฝึกอบรม และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้กับประชาชน โดยมีพระสงฆ์ในฐานะศาสนบุคคลเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต วัดจึงเป็น อุทยานการศึกษาเพราะเป็นแหล่งการเรียนรู้สำคัญทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ วัดบางแห่งยังได้รับการ ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติและมรดกโลก

๒.๓) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

ชาวพุทธที่ดี คือ ผู้ปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นพลเมืองดีของชาติด้วยการดำรงตนอยู่ในกรอบของ กฎหมาย ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่อย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดกฎระเบียบและกติกาสังคม

๒.๔) ด้านการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาถือเป็นมรดกของชาติไทยที่บรรพบุรุษได้ปกป้องคุ้มครองมาด้วยชีวิต เมื่อวิกฤตการณ์ เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา ชาวพุทธไม่ควรนิ่งดูดายและปล่อยให้เป็นที่ของพระสงฆ์เพียงฝ่าย เดียว ควรช่วยกันแก้ไขระงับเหตุการณ์มิให้ลุกลามใหญ่โต

๒) หน้าที่ของนักเรียนในฐานะที่เป็นชาวพุทธ

๑) การเรียนรู้วิถีชีวิตของพระสงฆ์

พระสงฆ์ คือ กลุ่มบุคคลที่มีความศรัทธาเลื่อมใสในคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วสละความเป็นคฤหัสถ์ไปดำเนินชีวิตตามแบบบรรพชิตด้วยการศึกษาเรียนรู้ ฝึกหัดตนเองตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า และเมื่อสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมได้ในระดับหนึ่งแล้ว ก็นำหลักธรรมเหล่านั้นมาอบรมสั่งสอนประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในธรรมะ และนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

๒) การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อน

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในสังคม จึงมีคำสอนเรื่องการคบเพื่อน และการปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นเพื่อนที่ดี ดังนี้

เพื่อน

ข้อที่พึงปฏิบัติต่อเพื่อน	ข้อที่พึงปฏิบัติตอบแทนเพื่อน
เผื่อแผ่แบ่งปัน	ช่วยเหลือป้องกัน เมื่อเพื่อนประมาท
พูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ มีน้ำใจ	ช่วยรักษาทรัพย์สิน เมื่อเพื่อนประมาท
ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล	เป็นที่พึ่งได้ เมื่อเพื่อนมีภัย
วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ร่วมทุกข์ร่วมสุข	ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก
ซื่อสัตย์จริงใจ	ให้ความนับถือตลอดถึงญาติของเพื่อน

นอกจากหลักปฏิบัติต่อกันระหว่างเพื่อนที่ดีดังที่กล่าวแล้ว การคบเพื่อนควรเรียนรู้ลักษณะของเพื่อน ที่เรียกว่า มิตรแท้-มิตรเทียม เพื่อส่งเสริมประโยชน์และป้องกันโทษที่จะเกิดขึ้นจากการคบเพื่อน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียน/หลังเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกกากบาทหน้าข้อที่ถูกเพียงข้อเดียว

๑. ข้อใด ไม่จัดเป็นการให้ทาน
 - ก. ม่อน ให้เพื่อนยืมเงิน
 - ข. หมูแดง ใส่บาตรทุกเช้า
 - ค. เบิร์ด ช่วยติวหนังสือให้เพื่อน
 - ง. แนน ไม่ถือโทษโกรธเพื่อน ที่เพื่อนเหยียบเท้า
๒. การกระทำของบุคคลใดต่อไปนี้ ไม่สอดคล้องกับทานมัยซึ่งเป็นธรรมะข้อหนึ่งของบุญกิริยาวัตถุ ๓
 - ก. เอ๋ นั่งสมาธิทุกเช้าและก่อนนอน
 - ข. อ้วน ถวายสังฆทานทุกปี เนื่องในวันคล้ายวันเกิด
 - ค. อุ่ม ตักเตือนรุ่นน้องที่ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน
 - ง. อัน ไม่ถือโทษโกรธเพื่อน ที่เพื่อนทำงานช้าของเธอลั่นแตก
๓. ข้อใด หมายถึง การทำบุญ
 - ก. มาลี เปิดร้านขายปลาหน้าวัด
 - ข. อ้อย นำแมวไปปล่อยวัดแถวบ้าน
 - ค. ออฟ ไปตักปลาที่ลำคลองหลังบ้าน
 - ง. ออย บริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้เดือดร้อน
๔. ข้อใด ไม่จัดเป็นความหมายของทานมัย
 - ก. การให้อภัย
 - ข. การมีจิตสาธารณะ
 - ค. การมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - ง. การเคารพกฎกติกาของสังคม
๕. สीलมัย (บุญกิริยาวัตถุ ๓) มีความหมายอย่างไร
 - ก. บุญสำเร็จ ด้วยการให้ทาน
 - ข. บุญสำเร็จ ด้วยการรักษาศีล
 - ค. บุญสำเร็จ ด้วยการเจริญภาวนา
 - ง. ถูทุกข้อ
๖. ใครทำความดีได้เหมาะสมที่สุด
 - ก. ปุ่น ช่วยเหลือผู้อื่นจนตนเองไม่สบาย
 - ข. แป้ง ตั้งใจฟังที่ครูสอน แต่ปฏิบัติตามไม่ได้
 - ค. ปอ ช่วยเหลืองานโรงเรียน ตามกำลังของตน
 - ง. ปุ่ม นำเสื้อผ้าของตน ไปบริจาคให้แก่คนยากไร้จนหมด

๗. การกระทำในข้อใด ไม่จัดว่าเป็นการบำรุงพระพุทธศาสนา
- ก. อัน ชักชวนเพื่อนๆ ไปทำบุญ
 - ข. เกตุ ชวนญาติ ไปสร้างศาลาวัด
 - ค. กานต์ ทอดผ้าป่าเป็นประจำทุกปี
 - ง. ทอง ชักชวนเพื่อนเข้าไปนั่งมั่วสุมในวัด
๘. เมื่อนักเรียน พบพระสงฆ์ควรปฏิบัติตนตามข้อใดจึงสมควรที่สุด
- ก. พุดกับท่านอย่างเป็นกันเอง
 - ข. ประนมมือพุดกับพระผู้ใหญ่ด้วยทุกครั้ง
 - ค. พุดกับท่านด้วยเสียงดังเป็นพิเศษ ไม่พุดอ้อมอ้อม
 - ง. ชวนท่านคุยในเรื่องข่าวต่างๆ ในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์
๙. ข้อใด ไม่จัดเป็นความหมายภาวนา
- ก. การให้ทาน
 - ข. การนั่งสมาธิ
 - ค. การสวดมนต์
 - ง. การเจริญปัญญา
๑๐. การภาวนา ส่งผลดีอย่างไร
- ก. ทำให้เรียนเก่ง
 - ข. ทำให้เล่นหอยได้แม่น
 - ค. ทำให้เล่นเกมส์เก่งขึ้น
 - ง. ทำให้คุยกับเพื่อนมากขึ้น

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕
เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ

ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑	×			
๒	×			
๓				×
๔				×
๕		×		
๖			×	
๗				×
๘		×		
๙	×			
๑๐	×			

๑. ก ๒. ก ๓. ง ๔. ง ๕. ข ๖. ค ๗. ง ๘. ข ๙. ก ๑๐. ก

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (๒)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ : หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ	เรื่อง มารยาทชาวพุทธ
เวลาเรียน ๒ คาบเรียน	ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑
โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร	ผู้สอน พระมหาจิรศักดิ์ จิรสกโก

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ส ๑.๑ รู้และเข้าใจ ประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธหรือศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข

ตัวชี้วัด

ส ๑.๑ ม.๑/๒ อธิบายจริยวัตรของสาวกเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

๑. ปฏิบัติตนต่อพระภิกษุได้อย่างเหมาะสม (K)
๒. แสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัยได้อย่างถูกต้อง (P)
๓. ปฏิบัติตนในการฟังสวดพระอภิธรรม ฟังพระธรรมเทศนา ฟังเจริญพระพุทธมนต์ได้ (A)

๓. สาระสำคัญ

ชาวพุทธที่ดีต้องปฏิบัติตนต่อบุคคลต่างๆ ตามมารยาทของชาวพุทธอย่างเหมาะสม

๔. สาระการเรียนรู้

การปฏิบัติตนที่เหมาะสม

- การเข้าพบพระภิกษุ
- การแสดงความเคารพ การประนมมือ การไหว้ การกราบ การเคารพพระรัตนตรัย
- การฟังเจริญพระพุทธมนต์ การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีวินัย ๒. ใฝ่เรียนรู้ ๓. มุ่งมั่นในการทำงาน

๖. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
๒. ความสามารถในการคิด
 - ๑) ทักษะการวิเคราะห์
 - ๒) ทักษะการให้คำจำกัดความ
๓. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๗. ชิ้นงาน/ภาระงาน

- แบบทดสอบก่อนเรียน
- แบบทดสอบหลังเรียน

๘. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ครูให้นักเรียนนั่งสมาธิ ๒ นาที
๒. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และขั้นตอนต่างๆของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ และการวัดประเมินผล
๓. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
๔. นำนักเรียนเข้าสู่บทเรียน เรื่องมารยาทชาวพุทธ โดยครูร่วมตรวจสอบความถูกต้องสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งเดี่ยวและกลุ่ม

ขั้นสรุปและประเมินผล

๕. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปองค์ความรู้
๖. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

๙. สื่อแหล่งการเรียนรู้

๑. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
๒. อินเทอร์เน็ต
๔. ใบความรู้ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ

๑๐. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๑. วิธีการวัดและประเมินผล

- ๑.๑ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
- ๑.๒ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
- ๑.๓ การสรุปผลการอภิปราย
- ๑.๔ ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน
- ๑.๕ ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน

๒. เครื่องมือ

- ๒.๑ แบบสังเกตพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรม
- ๒.๒ แบบสังเกตพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

๓. เกณฑ์การประเมิน

- ๓.๑ การประเมินพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรม
ผ่านตั้งแต่ ๒ รายการ ถือว่า ผ่าน
ผ่าน ๑ รายการ ถือว่า ไม่ผ่าน

๓.๒ การประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คะแนน ๙-๑๐ ระดับ ดีมาก

คะแนน ๗-๘ ระดับ ดี

คะแนน ๕-๖ ระดับ พอใช้

คะแนน ๐-๔ ระดับ ควรปรับปรุง

บันทึกหลังการสอน

๑. ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(พระมหาจรัสศักดิ์ จิรสกุโก)

ผู้สอน

...../...../.....

ใบความรู้ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ

มารยาทชาวพุทธ หมายถึง กิริยาวาจาที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อยและงดงามที่ชาวพุทธพึงปฏิบัติต่อกัน ในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะเรื่องการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ทางกาย ทางวาจา และทางใจ และการปฏิสนธิ์ที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ในโอกาสต่าง ๆ

๑ การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ทางกาย ทางวาจา และทางใจ

๑. การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ทางกาย เช่น

๑) การไปหาพระสงฆ์ การไปพบพระสงฆ์ควรแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย กรณีที่ไปเพื่อนิมนต์ท่านมาเจริญพระพุทธมนต์ในงานมงคลหรืองานใด ๆ ควรมีเครื่องสักการบูชา เช่น ดอกไม้ ธูป เทียน ไปถวาย เพื่อแสดงความเคารพ

การไปหาพระสงฆ์ควรแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย
และควรมีเครื่องสักการบูชาไปถวายท่าน

ก่อนเข้าพบควรไต่ถามพระภิกษุสามเณรหรือศิษย์วัดว่าท่านอยู่วัดหรือมีธุระหรือไม่ แต่หากไม่พบบุคคลที่พอจะไต่ถามได้ ควรรอจังหวะอันสมควรหรือเคาะประตูให้เสียงก่อน เมื่อท่านอนุญาตแล้วจึงเปิดประตูเข้าไปเฉพาะผู้ชาย ส่วนผู้หญิงไม่ต้องเข้าไปหาพระสงฆ์ภายในกุฏิตามลำพัง

เมื่อท่านนั่งเรียบร้อยแล้ว ผู้เข้าไปหาควรคุกเข่า กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์แล้วนั่งพับเพียบ ไม่นั่งบนที่นั่งเสมอกับท่าน เช่น เสื่อหรือพรมผืนเดียวกัน

๒) การลุกขึ้นต้อนรับ เมื่อพระสงฆ์เดินมายังสถานที่ในพิธี หากชาวพุทธนั่งอยู่ที่เก้าอี้ควรลุกขึ้นยืนรับ และควรร่อนมตัวลงยกมือไหว้เมื่อท่านเดินผ่านมาตรงหน้า เมื่อพระสงฆ์นั่งเรียบร้อยแล้วจึงนั่งลงตามปกติ กรณีนั่งอยู่กับพื้น ไม่ต้องลุกขึ้นยืนรับ เมื่อท่านเดินผ่านควรรยกมือไหว้หรือกราบเบญจางคประดิษฐ์

พระสงฆ์ที่มาร่วมงานพิธีควรจัดให้ท่านนั่งเก้าอี้ด้านหน้า

๓) การให้ที่นั่งแก่พระสงฆ์ ถ้าสถานที่นั้นจัดให้นั่งเป็นเก้าอี้ก็ควรให้พระสงฆ์นั่งแถวหน้าสำหรับผู้ชายหากต้องนั่งเก้าอี้แถวเดียวกับท่าน ควรนั่งเก้าอี้ด้านซ้ายของท่าน ส่วนผู้หญิงไม่ควรนั่งเก้าอี้แถวเดียวกับท่าน เว้นแต่จะมีผู้ชายนั่งด้านในระหว่างกลาง ถ้าสถานที่นั้นจัดให้นั่งกับพื้นควรจัดอาสนะต่างหาก

๔) การตามส่งพระสงฆ์ ชาวพุทธควรลุกขึ้นและน้อมตัวลงยกมือไหว้เมื่อท่านเดินผ่าน (กรณีนั่งบนเก้าอี้) ถ้าอยู่กับพื้นให้กราบหรือยกมือไหว้ สำหรับเจ้าภาพควรเดินตามและส่งท่านจนพ้นบริเวณงาน และน้อมตัวลงยกมือไหว้แสดงความเคารพ

๕) การหลีกเลี่ยงให้พระสงฆ์ มีวิธีปฏิบัติดังนี้

(๑) ถ้าพระสงฆ์เดินมาข้างหลัง เราควรหลีกเลี่ยงชิดด้านซ้ายมือของท่าน แล้วยืนตรง มือทั้งสองกุมประสานกันไว้ข้างหน้า เมื่อท่านเดินผ่านมาถึงข้างหน้าให้น้อมไหว้ แล้วลดมือลงประสานกันไว้ดังเดิม ให้ท่านเดินผ่านไปก่อนแล้วจึงเดินตามหลัง

(๒) ถ้าเดินตามหลังพระสงฆ์ ให้เดินเอียงไปทางซ้าย เว้นระยะห่างประมาณ ๒-๓ ก้าว เดินตามด้วยกิริยาอันสำรวม ไม่ควรทักทายหรือพูดคุยกับผู้อื่น

การปฏิบัติตนเมื่อพระสงฆ์เดินสวนทางมา

(๓) ถ้าเดินสวนทางกับพระสงฆ์ ควรหลีกเลี่ยงชิดเข้าทางซ้ายมือของท่าน แล้วปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีที่พระสงฆ์เดินมาข้างหลัง

(๔) ถ้าพระสงฆ์ยืนอยู่ ให้หยุดยืนตรง น้อมตัวลงยกมือไหว้ หากท่านพูดด้วยให้ประนมมือพูดกับท่าน แล้วเดินหลีกไปทางซ้าย

(๕) ถ้าพบพระสงฆ์นั่งอยู่ ให้หยุดนั่งลง (ถ้าพื้นสะอาดให้นั่งคุกเข่าหรือพับเพียบ หากไม่สะอาดให้นั่งกระหย่ง) น้อมตัวลงยกมือไหว้ ถ้าท่านพูดด้วยให้ประนมมือพูดกับท่าน ถ้าท่านไม่พูดด้วยให้ลุกเดินหลีกไปทางซ้ายของท่าน ถ้าท่านอยู่ในที่กลางแจ้งและมีเงาปรากฏอยู่ ไม่ควรเดินเหยียบเงาของท่าน

๒. การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ทางวาจา เราควรประนมมือพูดกับท่าน ไม่ควรล้อเล่น พูดคำหยาบหรือเล่าเรื่องส่วนตัว ส่วนผู้หญิงไม่ควรสนทนากับพระสงฆ์ตามลำพังสองต่อสอง

๓. การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ทางใจ ชาวพุทธควรมีความเคารพทางใจต่อพระสงฆ์ โดยคิดถึงท่านด้วยจิตที่บริสุทธิ์ ปราศจากอคติ

๒ การปฏิสันถารที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ในโอกาสต่าง ๆ

๑. ความหมายและประเภทของการปฏิสันถาร การปฏิสันถาร หมายถึง การทักทายปราศรัยแลกเปลี่ยนมาเยือน เพื่อแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) การปฏิสันถารด้วยอามิส (อามิสปฏิสันถาร) หมายถึง การต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยสิ่งของต่าง ๆ ตามความเหมาะสมที่ผู้ให้สามารถให้และตามความต้องการของผู้รับ

๒) การปฏิสันถารด้วยธรรม (ธรรมปฏิสันถาร) คือ การต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียนด้วยการกล่าวธรรมให้ฟังหรือแนะนำกันทางธรรม

การทักทายปราศรัยหรือพูดคุยกับผู้มาเยี่ยมเยียนด้วย
หลักธรรม หลักการดำเนินชีวิต หรือเรื่องที่ทำให้เกิด
ความสบายใจ จัดเป็นธรรมปฏิสันถาร

๒. คุณค่าของการปฏิสันถาร เช่น

- ๑) ผู้ต้อนรับและแขกผู้มาเยี่ยมเยียนได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย
- ๒) ผู้ต้อนรับมีความสุขและมีความยินดีเมื่อได้ทำการต้อนรับ
- ๓) ผู้ต้อนรับได้รับการยอมรับ มีคนอยากคบหาสมาคมด้วย
- ๔) แขกผู้มาเยือนมีความยินดีและมีไมตรีจิตกับผู้ต้อนรับ

๓. การปฏิสันถารที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์

ในกรณีที่พระสงฆ์ไปบ้าน ชาวพุทธควรให้การต้อนรับหรือปฏิสันถารเพื่อแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ ดังนี้

- ๑) การตักบาตร ผู้ตักบาตรควรทำความสะอาดร่างกายและแต่งกายให้เรียบร้อย ของที่เตรียมใส่บาตรควรจัดตามอัตรา แต่ส่วนใหญ่จะนิยมอาหารที่ยังไม่ได้ดักเพื่อประโยชน์อย่างอื่น หรือที่เรียกว่า ข้าวปากหม้อ แกงปากหม้อนำไปถวายพระก่อน

การต้อนรับพระสงฆ์ด้วยการตักบาตร

ขั้นตอนการตักบาตรในตอนเช้าควรปฏิบัติดังนี้

- ๑) เมื่อพระสงฆ์เดินผ่านมาควรนิมนต์ท่าน ถอดรองเท้าและไว้ท่านก่อนตักบาตร ขณะตักบาตรควรระมัดระวังกิริยาให้เรียบร้อย หากมีดอกไม้ ธูปเทียน ถ้าเป็นชายให้ส่งด้วยมือได้ ถ้าเป็นหญิงต้องรอให้ท่านปิดฝาบาตร แล้วจึงวางดอกไม้ ธูปเทียนบนฝาบาตร เมื่อตักบาตรเสร็จให้ไหว้ท่านอีกครั้งหนึ่ง
- ๒) เมื่อพระสงฆ์ไปที่บ้าน เจ้าของบ้านควรออกไปต้อนรับถึงหน้าบ้าน และแสดงความเคารพด้วยการไหว้หรือกราบตามแต่ความเหมาะสม หากท่านเข้ามาในบ้าน กรณีต้อนรับโดยให้ท่านนั่งกับพื้น ควรกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ หากนั่งเก้าอี้จะไหว้หรือกราบก็ได้
- ๓) เมื่อมีการประกอบศาสนพิธีต่าง ๆ สิ่งที่เจ้าของบ้านตลอดจนผู้มาร่วมพิธีควรปฏิบัติ เช่น จัดอาสนะที่เหมาะสมให้แก่ท่าน จัดคนไว้ดูแลรับใช้พระสงฆ์ ตลอดจนรู้จักการประเคนที่ถูกต้อง กล่าวคือ ผู้ประเคนต้องอยู่ห่างจากพระสงฆ์ประมาณ ๑ ศอก และน้อมสิ่งของให้พระสงฆ์ด้วยอาการที่เคารพ ผู้ชาย

ประเคนด้วยมือได้โดยตรง ส่วนผู้หุงให้นำสิ่งของวางบนผ้าหรือภาชนะที่พระท่านทอดรับ

ในการประเคนของถวายพระสงฆ์ ผู้หุงให้นำสิ่งของ
วางบนผ้าหรือภาชนะที่ท่านทอดรับ

๔) ขณะสนทนากับท่านควรยกมือประนม เมื่อพูดจบให้ลดมือลง เนื้อหาในการสนทนาต้องไม่
หยาบคาย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียน/หลังเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกกากบาทหน้าข้อที่ถูกเพียงข้อเดียว

๑. เมื่อนักเรียน พบพระสงฆ์ควรปฏิบัติตนตามข้อใดจึงสมควรที่สุด
 - ก. พูดกับท่านอย่างเป็นกันเอง
 - ข. ประนมมือพูดกับพระผู้ใหญ่ด้วยทุกครั้ง
 - ค. พูดกับท่านด้วยเสียงดังเป็นพิเศษ ไม่พูดอ้อมอ้อม
 - ง. ชวนท่านคุยในเรื่องข่าวต่างๆ ในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์
๒. การกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ตรงกับข้อใด
 - ก. การกราบ ๓ ครั้ง โดยใช้มือคร่อมเข่า และศีรษะจรดพื้น
 - ข. การกราบพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ โดยกราบ ๓ ครั้ง
 - ค. การกราบโดยใช้อวัยวะทั้ง ๕ คือ เข่า ๒ มือ ๒ หน้าผาก ๑ จรดพื้น
 - ง. การกราบแบบมือโดยใช้อวัยวะทั้ง ๕ คือ เข่า ๒ แขน ๒ และหน้าผาก ๑
๓. เวลาไปวัด ถ้าเราเห็นพระสงฆ์เดินสวนทางมา เราควรทำอย่างไร
 - ก. หลบหลีกไปทางอื่น
 - ข. หลีกทางให้ท่าน เดินผ่านไป
 - ค. ยกมือไหว้ท่าน กล่าวคำว่า สวสดี
 - ง. หลีกเข้าข้างทาง แล้วยกมือไหว้ท่าน
๔. การกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ใช้กราบใคร
 - ก. พ่อแม่
 - ข. พระสงฆ์
 - ค. ครูอาจารย์
 - ง. ญาติผู้ใหญ่
๕. การแสดงความเคารพในการฟังธรรม ด้วยวิธีใดถูกต้องตามมารยาทชาวพุทธ
 - ก. วันทา
 - ข. อัญชลี
 - ค. อภิวาท
 - ง. นมัสการ
๖. การตั้งใจฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ จัดเป็นบุญกิริยาวัตถุ ๓ ในข้อใด
 - ก. สීමัย
 - ข. ทานมัย

ค. ภาวนามัย

ง. ถูกทุกข้อ

๗. การกระทำในข้อใด จัดเป็นศีลมัย (บุญกิริยาวัตถุ ๓)

ก. การช่วยสอนการบ้านเพื่อน

ข. การตั้งใจสวดมนต์หน้าเสาธง

ค. การตั้งใจฟังครูอธิบายในวิชาที่เรียน

ง. การปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียนอย่างเคร่งครัด

๘. คำว่า ชาวพุทธที่ดีหรือคนดี หมายถึงข้อใด

ก. คนที่มีรูปร่างดี

ข. คนที่มีฐานะร่ำรวย

ค. คนที่มีความประพฤติที่ดี

ง. คนที่มีรูปร่างดีและฐานะร่ำรวย

๙. ประโยชน์ของพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดคือข้อใด

ก. เป็นแนวทางแก้ปัญหาชีวิต

ข. เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

ค. ทำให้บรรลุเป้าหมายของชีวิตได้แท้จริง

ง. ทำให้เข้าใจความจริงแท้ของชีวิตและกฎธรรมชาติ

๑๐. ข้อใดกล่าวถูกต้อง

ก. การให้เพื่อนลอกการบ้านจัดเป็นทานมัย

ข. การช่วยให้เพื่อนหนีเรียนจัดเป็นภาวนามัย

ค. การใส่ชุดนักเรียนไปวัดทุกวันพระจัดเป็นศีลมัย

ง. การทบทวนบทเรียนที่ยังไม่เข้าใจจัดเป็นภาวนามัย

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕
เรื่อง มารยาทชาวพุทธ

ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑		×		
๒			×	
๓				×
๔		×		
๕		×		
๖			×	
๗				×
๘			×	
๙				×
๑๐				×

๑. ข ๒. ค ๓. ง ๔. ข ๕. ข ๖. ค ๗. ง ๘. ค ๙. ง ๑๐. ง

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระมหาจิรศักดิ์ จิรสกุโก (สีลาทอง)
- ว/ด/ป เกิด : วันอาทิตย์ ที่ ๑๓ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๗
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๑๙๑ บ้านบัวเจริญ หมู่ ๙ ตำบลทุ่งเทิง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี
- วุฒิการศึกษา : พ.ศ.๒๕๔๙ จบประถมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนบ้านบัวเจริญ ตำบลทุ่งเทิง อำเภอเดชอุดม จังหวัด อุบลราชธานี
- : พ.ศ.๒๕๕๑ สอบได้ นักรธรรมเอก สำนักเรียนวัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร
- : พ.ศ.๒๕๕๘ สอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค สำนักเรียนวัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร
- เข้าศึกษา : ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐
- สำเร็จการศึกษา : ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดปากน้ำ แขวงปากคลอง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐
- Facebook : จิรศักดิ์ จิรสกุโก โทร ๐๘๗๘๑๘๒๒๑๙